

Programmabegroting 2017

Meerjarenraming: 2018 - 2020

Inhoudsopgave

| | |
|--|-----|
| Hoofdstuk 1: Algemeen | 3 |
| LEESWIJZER | 4 |
| INLEIDING | 5 |
| FINANCIËN IN ÉÉN OOGOPSLAG..... | 7 |
| Hoofdstuk 2: Programma's | 8 |
| PROGRAMMA 1: BESTUUR EN ONDERSTEUNING | 9 |
| PROGRAMMA 2: OPENBARE RUIMTE | 16 |
| PROGRAMMA 3: ECONOMISCHE ZAKEN | 21 |
| PROGRAMMA 4: ONDERWIJS | 26 |
| PROGRAMMA 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE | 30 |
| PROGRAMMA 6: SOCIAAL DOMEIN | 34 |
| PROGRAMMA 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU | 41 |
| PROGRAMMA 8: RUIMTE EN STEDELIJKE VERNIEUWING | 45 |
| Hoofdstuk 3: Financiële begroting..... | 51 |
| Hoofdstuk 4: Paragrafen | 60 |
| PARAGRAAF 1 WEERSTANDSVERMOGEN | 61 |
| PARAGRAAF 2. ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN | 69 |
| PARAGRAAF 3 FINANCIERING | 79 |
| PARAGRAAF 4 BEDRIJFSVOERING | 85 |
| PARAGRAAF 5 VERBONDEN PARTIJEN | 89 |
| PARAGRAAF 6 GRONDBELEID | 118 |
| PARAGRAAF 7 LOKALE HEFFINGEN | 123 |
| PARAGRAAF 8 SUBSIDIES | 129 |
| PARAGRAAF 9 TOEZICHTINFORMATIE BEGROTING 2017 | 130 |
| Bijlagen | 133 |
| BIJLAGE 1: MEERJAREN INVESTERINGSPLAN 2017-2020 | 134 |
| BIJLAGE 2: STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN | 135 |
| BIJLAGE 3: BELEIDSKADERS | 137 |
| BIJLAGE 4: OVERZICHT STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN RESERVES..... | 141 |
| BIJLAGE 5: OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN..... | 142 |
| BIJLAGE 6: FINANCIËLE GEGEVENS PER TAAKVELD..... | 143 |

Hoofdstuk 1: Algemeen

De programmabegroting 2017 geeft op programmaniveau aan welke budgetten beschikbaar zijn om alle activiteiten van de gemeente uit te voeren. Daarnaast zijn nog andere onderdelen opgenomen. De voorschriften hiervoor zijn onderdeel van het door het rijk voorgeschreven Besluit begroting en verantwoording (Bbv). In 2017 zijn belangrijke veranderingen doorgevoerd in het Bbv. Een belangrijke wijziging is dat verplichte taakvelden (deze werden voorheen veelal producten genoemd) en beleidsindicatoren zijn geïntroduceerd. Ook moeten de overheadkosten afzonderlijk in beeld worden gebracht. De programma-indeling blijft vrij. Het aantal programma's is van twaalf naar acht teruggebracht.

Programma's

In hoofdstuk 2 staan de programmabeschrijvingen. De programmabegroting van Den Helder heeft acht programma's. De doelenbomen die in de Kadernota 2017-2020 zijn opgenomen, zijn leidraad in de beschrijving van de activiteiten binnen de programma's. De doelen waar in 2017 de focus op komt te liggen worden verder uitgewerkt in de onderdelen 'Wat willen we bereiken?' en 'Wat gaan we daarvoor doen?'. Ieder programma eindigt met 'Wat gaat het kosten'.

Financiële begroting

Na de programma's staat in hoofdstuk 3 de uitgebreide financiële toelichting. Hierin geven we een toelichting op de financiële positie van de gemeente Den Helder.

Paragrafen

Het Bbv schrijft voor dat de begroting naast de programma's zeven verplichte paragrafen bevat. Deze staan in hoofdstuk 4. In deze paragrafen behandelen we financiële en bedrijfsmatige onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht van de raad in de financiële positie van de gemeente en voor het realiseren van de programma's. Ook zijn er twee niet verplichte paragrafen in de begroting opgenomen.

De verplichte paragrafen zijn Weerstandsvermogen, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen, Grondbeleid en Lokale heffingen. Subsidies en Toezichtinformatie zijn niet verplichte paragrafen.

Indicatoren

Met ingang van 2017 moeten gemeenten bepaalde indicatoren opnemen in de programma's. Zij geven nadere informatie over die programma's. Deze indicatoren staan ook op de website www.waarstaatjegemeente.nl. Het is de bedoeling dat de gemeente de verwachting dan wel ambitie ten aanzien van deze indicatoren voor de jaren 2017-2020 verwerkt. Bij diverse indicatoren is daar echter nog onvoldoende inzicht in. In die gevallen is de waarde van de indicator over het basisjaar 2015 ook ingevuld voor de komende jaren.

Overhead

Het Bbv schrijft ook voor op welke wijze wordt omgegaan met de overheadkosten. Dit zijn de kosten die niet direct kunnen worden toegerekend aan de desbetreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de burger/externe klant, bij de desbetreffende taakvelden moeten worden geregistreerd. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord in het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie.

Bijlagen

Ter afsluiting zijn diverse bijlagen met aanvullende informatie en detailgegevens opgenomen.

Den Helder gaat verder. Dat is de doelstelling die in het bestuursakkoord Den Helder Perspectief is afgesproken.

De gemeenteraad heeft de Strategische Visie 2020 tegen het licht gehouden. Op die manier is inzicht verkregen in de relatie tussen de in de visie opgenomen doelstellingen en de vraagstukken van vandaag en morgen. Dat leidde tot de conclusie dat:

- de zes hierna genoemde doelen van de Strategische Visie 2020 onverkort van kracht blijven;
- er aanleiding is daarbinnen accenten aan te brengen die extra aandacht verdienen, mede omdat het stabiliseren van het inwonertal op 60.000 geen uitgangspunt meer is.

Daarmee blijft de opdracht om te werken aan:

1. een duurzame economie met offshore, haven, kennis & technologie (inclusief onderwijs), duurzame (wind)energie, toerisme & recreatie en zorg & wellness;
2. het tegengaan van sociale zwakte met opleidingen, banen, maatschappelijke activering;
3. het vergroten van variëteit in woonmilieus;
4. het professionaliseren van toerisme en recreatie;
5. een levendig stadshart;
6. een bij een centrumgemeente passende infrastructuur.

De nadruk wordt gelegd op vraagstukken die niet langer op een oplossing kunnen wachten; in het belang van Den Helder en haar inwoners.

Voor u liggen de programmabegroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020. In de programma's worden de deze doelstellingen uitgewerkt.

Kaders

Het college van Den Helder wil in de programmabegroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 inzicht geven in wat wij in deze periode willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat het gaat kosten.

De kadernota gaat in de planning- en control-cyclus vooraf aan de programmabegroting. Met het vaststellen van de Kadernota 2017 – 2020 door de gemeenteraad zijn kaders bepaald om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen. De raad heeft met het vaststellen van de Kadernota 2017-2020 besloten een aantal maatregelen te nemen, zoals een bezuiniging op de kostenplaatsen en een besparing op de inhuur van personeel. De programmabegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 hebben daardoor een sluitend perspectief.

De Kadernota 2017-2020 is ten opzichte van voorgaande jaren beleidsmatig opgesteld. Dat is vertaald in de programmabegroting 2017. In de Kadernota zijn wensen voor nieuw beleid (zowel incidenteel als structureel) aangegeven. De raad heeft bij de behandeling van deze nota besloten om deze wensen concreet te vertalen in de begroting. In de toelichting op de eerste begrotingswijzigingen zijn de financiële effecten van deze keuze en de mogelijke dekking aangegeven. Naast de voorstellen voor nieuw beleid zijn in het voorstel voor de eerste begrotingswijziging ook nog een aantal andere voorstellen verwerkt. Deze bestaan uit het beschikbaar stellen van budgetten voor de kapitaallasten als gevolg van de verbouwing van het stadhuis, het terugdraaien van bepaalde bezuinigingen omdat bij nader onderzoek is gebleken dat een aantal voorstellen niet (geheel) kon worden ingevuld en de dekkingsvoorstellen om tot een sluitende begroting te komen. Bij vaststelling van deze eerste begrotingswijziging samen met deze begroting komen de daarvoor benodigde budgetten beschikbaar. Daarbij geldt dat structurele lasten en baten met elkaar in evenwicht moeten zijn. Daarnaast moet ook het weerstandsvermogen toereikend zijn om financiële risico's op te kunnen vangen.

De inhoud van de programma's is versterkt en gestructureerd met een doelenboom.

Sociaal domein

Het begrotingsjaar 2017 staat evenals het voorgaande begrotingsjaar grotendeels in het kader van de versterkte positie van gemeenten in het zorgdomein. De omvangrijke decentralisaties (de 3D's) en de

daarmee samenhangende overheveling van verantwoordelijkheden en budgetten, betekenen een grote verschuiving in het zorglandschap (Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet). Daarom zijn in deze begroting de drie decentralisaties opgenomen, met als kader de gelden die het rijk beschikbaar stelt voor de uitvoering van de nieuwe taken. De meicirculaire laat voor de budgetten op het gebied van de 3D's een kleinere daling zien dan werd verwacht. Structureel wordt de korting op deze budgetten lager en worden de budgetten daardoor dus hoger.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De uitkomsten van de meicirculaire 2016 die gaan over de ontwikkelingen van het gemeentefonds en het deelfonds sociaal domein zijn in deze begroting verwerkt.

Wijzigingen Bbv

De voorschriften voor inrichting van de gemeentelijke begroting zijn opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording (Bbv). In dit besluit zijn voor de begroting 2017 een aantal belangrijke wijzigingen opgenomen. Deze hebben betrekking op onder andere de toerekening van de kosten van overhead, toerekenen van rente aan reserves en grondexploitaties en de invoering van taakvelden om lasten en baten van gemeenten meer vergelijkbaar te maken.

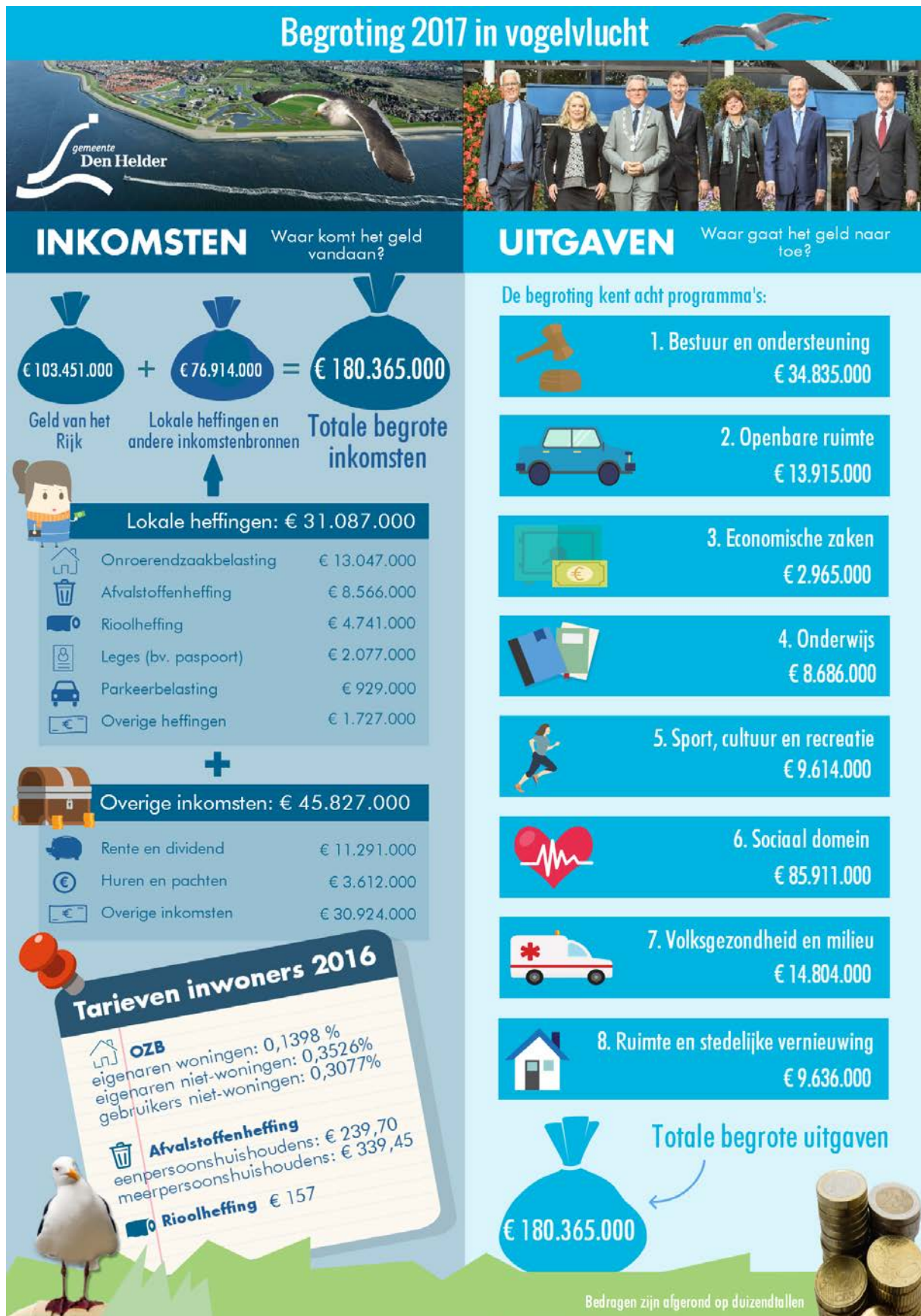
In de begroting heeft dat als effect dat er minder programma's zijn en dat in de analyse van de kosten van de programma's over 2017 in vergelijking met 2016 een verschil in overheadkosten steeds een belangrijke rol speelt. Ontwikkeling van de lasten van de programma's voor 2017 zijn daardoor lastig te vergelijken met de programma's van de begroting 2016.

Begrotingsresultaat

In de Kadernota 2017-2020 is uitgegaan van een beleidsarme begroting. De dekking daarvoor is gevonden, zodat een sluitende Kadernota kon worden vastgesteld. Na vaststelling van de Kadernota 2017 hebben zich diverse ontwikkelingen voor gedaan. Hierdoor was de meerjarenbegroting 2017-2020 niet meer sluitend. Bovendien zijn in de kadernota alleen de autonome ontwikkelingen op bestaand beleid vastgesteld. Doorwerking van de uitkering gemeentefonds, salarissen en kapitaallasten zijn daarin nog niet verwerkt. Voor het door de raad gewenste nieuwe beleid zijn door de raad bij behandeling van de kadernota zoekrichtingen voor de dekking aangegeven. Gebleken is dat de voorgestelde dekking niet toereikend is om de structurele wensen te dekken. Daarnaast heeft het college onderzoek gedaan naar mogelijkheden om te bezuinigen. Hieruit zijn ook voorstellen voortgekomen. Voor een aantal posten is dat niet (goed) mogelijk. Er is gezocht naar dekkingsvoorstellen om toch tot een sluitende begroting te komen. Met het vaststellen van de eerste begrotingswijziging bij de begroting ontstaat een sluitende meerjarenbegroting. In een afzonderlijke toelichting bij de eerste begrotingswijziging wordt dit nader toegelicht.

Het meerjarig financieel beeld ontstaat als gevolg van deze ontwikkelingen: (- is nadelig; + is voordelig):

| Ontwikkeling begrotingsresultaat 2017-2020 (bedragen * € 1.000) | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|--------------|--------------|----------------|----------------|
| Stand begroting saldo kadernota | 5 | 4 | - 1 | 2 |
| Wijzigingen als gevolg van autonome ontwikkelingen, nagekomen posten en Algemene uitkering | 246 | 297 | - 717 | - 1.588 |
| Saldo na verwerking autonome ontwikkelingen, nagekomen posten en Algemene uitkering | 251 | 301 | - 718 | - 1.586 |
| Nieuw beleid n.a.v. kadernota en verbouwing stadhuis | - 460 | - 258 | - 384 | - 311 |
| Saldo na verwerking nieuw beleid en verbouwing stadhuis | - 209 | 43 | - 1.102 | - 1.897 |
| Aanvullende voorstellen raad en college | - 85 | - 246 | - 499 | - 519 |
| Saldo te dekken voor sluitende begroting | - 294 | - 203 | - 1.601 | - 2.416 |
| Dekkingsvoorstellen | 421 | 961 | 1.601 | 2.416 |
| Saldo na verwerking dekkingsvoorstellen | 127 | 758 | 0 | 0 |



Hoofdstuk 2: Programma's

Programma 1: Bestuur en ondersteuning

Het programma Bestuur en Ondersteuning gaat over de gemeentelijke externe dienstverlening aan inwoners en bedrijven, én over de ondersteuning van het bestuur. De gemeente Den Helder geeft invulling aan goed, gezond en veilig leven in de stad. Dit realiseren we door kwalitatief goede besluitvormingsprocessen, consistente en integraal afgewogen bestuurlijke adviestrajecten en een goed onderhouden bestuurlijk relevant extern netwerk.

Doelenboom

- 1.1. Vergroten van participatie met inwoners en ondernemers in gemeentelijke besluitvormingsprocessen;**
- 1.2. Versterken van deelname gemeente Den Helder in regionale samenwerkingsverbanden;**
- 1.3. Excellente dienstverlening aan inwoners en bedrijven;**
- 1.4. Adequate informatievoorziening aan inwoners en bedrijven:**
 - 1.4.1. het in stand houden van goede parkeervoorzieningen.
- 1.5. Crisisbeheersing en rampenbestrijding**
 - 1.5.1. het bieden van effectieve en passende hulp bij een crisis of calamiteit;
 - 1.5.2. een goede en efficiënte regionale brandweer die voldoet aan de landelijke eisen, en een rampenbestrijdingsorganisatie die voldoet aan de eisen van de Wet veiligheidsregio's;
 - 1.5.3. het aanjagen van de doorontwikkeling en nauwe samenwerking tussen gemeente, marine en regionale brandweer bij de totstandkoming van een specialistische brandweer;
 - 1.5.4. een goed beveiligde zeehaven; alle bedrijven hebben in het kader van de havenbeveiliging een actuele gecertificeerde kade.
 - 1.5.5. Veilige evenementen: kwalitatief goed georganiseerde en veilige evenementen.
- 1.6. Inwoners, ondernemers en bezoekers kunnen veilig gebruikmaken van de mogelijkheden die Den Helder biedt.**
 - 1.6.1. Lokaal integraal veiligheidsbeleid;
 - 1.6.2. Handhaving en vergunningverlening.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

1.1. Vergroten van participatie met inwoners en ondernemers in gemeentelijke besluitvormingsprocessen

Wat willen we bereiken?

Werken vanuit waarden als gebiedsgericht, integraal, van onderop, maatwerk en bewonersparticipatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het vanuit deze waarden opstellen van beleidsdocumenten zoals de participatienota Midden in de Samenleving, de bestuursopdracht Sociale Innovatie en Openbare Ruimte in Nieuw Perspectief. .

1.2. Versterken van deelname gemeente Den Helder in regionale samenwerkingsverbanden

Wat willen we bereiken?

Uitvoering geven aan het in 2016 vastgestelde convenant met betrekking tot de regionale samenwerking De Kop Werkt! Daarnaast de kracht van bestuurlijke samenwerking in de regio verder optimaliseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan de - binnen het investeringsoverzicht - nog vast te stellen jaarschijf 2017. En via de regionale raadscommissie werken aan een gezamenlijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, met betrekking tot deelnemingen en gemeenschappelijke regelingen.

1.4 Adequate informatievoorziening aan inwoners en bedrijven

Wat willen we bereiken?

Een gemeentelijke dienstverlening die voldoet aan de eisen van het landelijke programma Digitaal 2017.

Wat gaan de daarvoor doen?

We hanteren het uitgangspunt 'digitaal waar het kan en persoonlijk waar het moet'. Hiervoor voeren we voor de gehele organisatie stapsgewijs een zaakgerichte werkwijze in. De vraag van een burger, bedrijf of instelling is een 'zaak', en de voortgang daarvan kunnen we elektronisch bewaken. Ook slaan we alle informatie en gegevens over de betreffende zaak digitaal op in het zaakdossier. Dankzij zaakgericht werken kunnen we de behandeling van een zaak beter bewaken en kunnen we de burger, het bedrijf of de instelling elektronisch informeren over de voortgang. In 2016 is in dit kader de gemeentelijke website vernieuwd en hebben we het aantal digitaal bestelbare producten uitgebreid. In 2017 breiden we de digitale dienstverlening verder uit en richten we hiervoor diverse processen zaakgericht in.

1.4.1 Het in stand houden van goede parkeervoorzieningen

Wat willen we bereiken?

Voldoende mogelijkheden bieden voor gratis parkeren in het centrum.

Wat gaan de daarvoor doen?

Uitvoering geven aan de het najaar 2016 vast te stellen parkeervisie, zoals is afgesproken bij de besluitvorming bij de kadernota.

1.6 Inwoners, ondernemers en bezoekers kunnen veilig gebruikmaken van de mogelijkheden die Den Helder biedt

Wat willen we bereiken?

Burgers, ondernemers en bezoekers moeten veilig kunnen ondernemen en genieten van de mogelijkheden die Den Helder biedt. Door kwalitatief goede afspraken te maken met bedrijven, zorginstellingen en hulpdiensten zorgen we er voor dat we proactief en vanuit een strakke regie effectief op fysieke veiligheidsproblemen kunnen reageren.

Wat gaan de daarvoor doen?

- toezien dat de regionale samenwerking voldoet aan de wettelijke eisen door actief deel te nemen in werkgroepen;
- streven naar doorontwikkeling en samenwerking tussen gemeente, marine brandweer en regionale brandweer. We investeren in opleiding en het opdoen van ervaring in een hoger niveau van brandweezorg, op het gebied van scheeps- en industriële brandbestrijding voor de doorontwikkeling van de zeehaven;
- zorgen dat alle bedrijven in het kader van de havenbeveiliging overeenkomstig de Internationale Code voor de Beveiliging van Schepen en Havenfaciliteiten (ISPS) zijn gecertificeerd;
- in voorbereiding van het evenement Sail/ Marinedagen 2017 samen met partners zorgen dat een integraal veiligheidsplan wordt opgesteld en dat betrokken organisaties en hulpdiensten worden getraind conform de afgesproken (veiligheids)maatregelen.

Naast reguliere doorontwikkeling en aanpassing van bestaand beleid zorgen internationale ontwikkelingen zoals terreurdreiging en radicalisering ervoor dat met andere ogen wordt gekeken naar het taakveld fysieke veiligheid. Een hoger niveau van beveiliging dwingt ons tot actiever samenwerken, en om signalen vroegtijdig op te merken met behulp van een breed netwerk. De (internationale) vluchtelingenproblematiek is één van deze onderwerpen, waar we nadrukkelijk de samenwerking opzoeken met alle partners binnen en buiten het veiligheidsdomein. We spelen in op actuele ontwikkelingen door economische en maatschappelijke trends te volgen en monitoren maatschappelijke onrust, door actief met de partners af te stemmen en passende maatregelen te nemen op basis van het wisselend nationaal veiligheidsbeeld.

1.6.1 Lokaal Integraal Veiligheidsbeleid

Wat willen we bereiken?

Den Helder is een levendige en veilige stad, met minder misdrijven en overtredingen in de openbare ruimte en minder overlast/verloedering in woonwijken en winkelgebieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeenteraad geeft hier uitvoering aan door elke vier jaar een 'Lokaal Integraal Veiligheidsbeleid' (LIVB) vast te stellen. In het huidige LIVB 2015-2018 zijn de volgende vier prioriteiten opgenomen:

- Zorg & Veiligheid;
- High Impact Crimes;
- Alcohol & Drugs;
- Samen veilig wonen.

De Driehoek Basisteam Den Helder (burgemeester, politie en openbaar ministerie) stelt op basis van het LIVB en de gebiedsscan (cijfermatig overzicht) jaarlijks het uitvoeringsprogramma Veiligheidsjaarplan vast. Hierin worden de projecten, prioriteiten en reguliere werkzaamheden vastgelegd. We proberen hierbij steeds te kijken naar nieuwe invalshoeken. De volgende projecten/uitdaging gaan we in 2017 oppakken:

- Uitrollen Jeugd Interventie Team voor heel Den Helder (integrale handhavingsaanpak jeugd, alcohol en drugs). Hierbij geldt een nullijn voor alcohol en drugs onder 18 jaar;
- Vanuit het Ketenhuis blijven we samen met het Sociaal Domein investeren in de samenwerking met hulp- en zorginstellingen op het snijvlak Zorg en Veiligheid. We investeren extra in complexe casuïstiek en zetten hierbij in op dwang en drang, o.a. op het gebied van OGGZ.
- De ondermijningsthema's en de bestuurlijke handhaving worden krachtiger ingebed in het werkpakket van de gemeente. Hierbij wordt door bestuurlijk afpakken en direct sluiten van woningen en lokalen gestuurd op een lik op stuk beleid.
- Er wordt gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de komst van de omgevingswet in 2019.
- We verbinden organisaties uit verschillende domeinen met elkaar en stimuleren burgers en ondernemers samen met ons en onze partners veiligheidsvraagstukken op te pakken op buurt- en straatniveau.

| Indicator | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|---|-----------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Formatie, aantal FTE per 1.000 inwoners | 2016 | 7,5 | 7,3 | 7,3 | 7,3 | 7,3 |
| Bezetting, aantal FTE per 1.000 inwoners | 2016 | 6,8 | 6,2 | 6,2 | 6,2 | 6,2 |
| Apparaatskosten per inwoner | | | 620 | 621 | 617 | 620 |
| Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur | 2015 | 11% | 5% | 5% | 5% | 5% |
| Overhead, % van totale lasten | | | 11% | 11% | 11% | 11% |
| Verwijzingen Halt: Aantal per 10.000 jongeren | 2014 | 162,8 | 162,8 | 162,8 | 162,8 | 162,8 |
| Harde kern jongeren: Aantal per 10.000 inwoners | 2014 | 2,8 | 2,8 | 2,8 | 2,8 | 2,8 |
| Winkeldiefstallen: Aantal per 1.000 inwoners | 2015 | 3,4 | 3,4 | 3,4 | 3,4 | 3,4 |
| Geweldsmisdrijven: Aantal per 1.000 inwoners | 2015 | 9 | 9 | 9 | 9 | 9 |
| Diefstallen uit woning: Aantal per 1.000 inwoners | 2015 | 2,5 | 2,5 | 2,5 | 2,5 | 2,5 |
| Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), aantal per 1.000 inwoners | 2015 | 12,5 | 12,5 | 12,5 | 12,5 | 12,5 |
| Voldoende parkeergelegenheid in de buurt (% burgerpeiling helemaal mee eens) | 2015 | 68 | 68 | 68 | 68 | 68 |
| Zekere bereidheid tot inzet voor eigen buurt in nabije toekomst (% burgerpeiling) | 2015 | 17 | 17 | 17 | 17 | 17 |
| Ruimte realiseren ideeën/initiatieven (% burgerpeiling positief) | 2015 | 26 | 26 | 26 | 26 | 26 |

Tabel 1: indicatoren

In deze tabel worden onder andere de indicatoren vermeld die relatie hebben met de bedrijfsvoering van de gemeente. Van een aantal indicatoren hebben wij de mogelijkheid om een basisjaar met basisgegevens te vermelden. Bij de apparaatskosten per inwoner en bij overhead, % van totale lasten zijn er geen basisgegevens beschikbaar. Dit heeft te maken met de vernieuwingen binnen de begrotingsvoorschriften (Bbv). Vanaf 2017 zullen wij wel de mogelijkheid hebben om basisgegevens op te nemen.

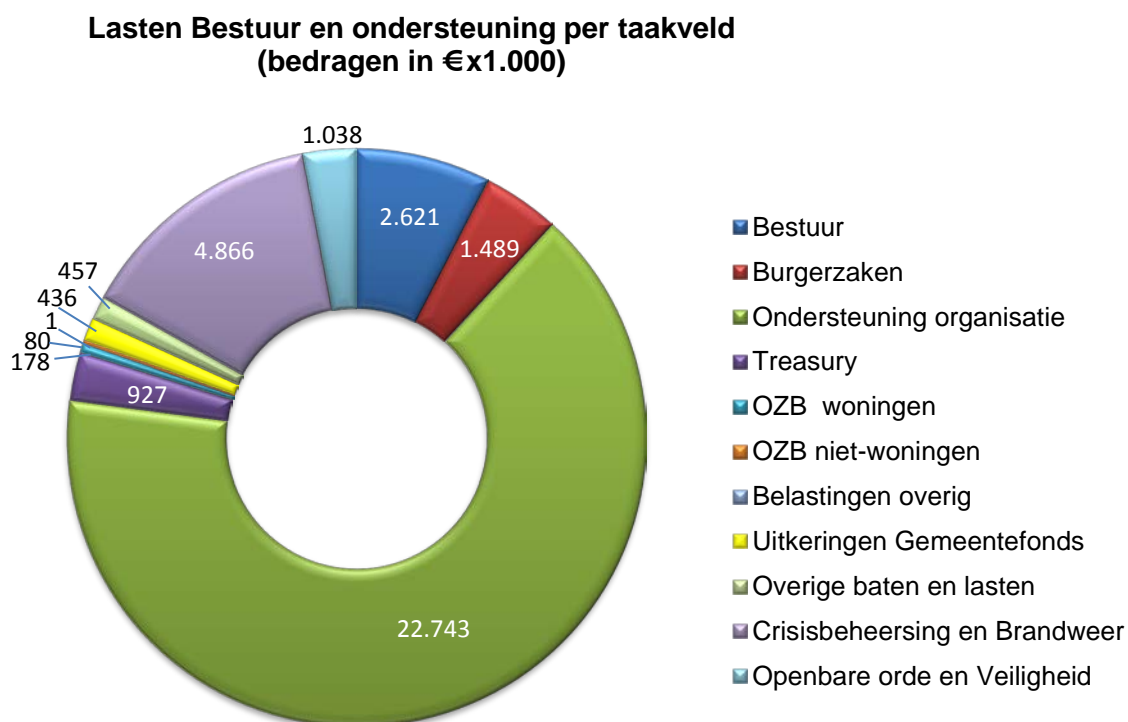
| Begrote gemeentelijke bijdragen verbonden partijen | Bedrag |
|--|------------|
| Veiligheidsregio Noord-Holland-Noord | €3.510.629 |
| Regionaal Historisch Centrum Alkmaar | €237.220 |
| Cocensus (belastingen). | €601.217 |

Tabel 2: verbonden partijen

Wat gaat het kosten?

| Programma 1 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 16.873 | 15.782 | 33.516 | 32.589 | 32.147 | 32.071 |
| Baten | -131.774 | -122.145 | -123.414 | -121.800 | -120.437 | -119.409 |
| Saldo van baten en lasten | -114.901 | -106.362 | -89.898 | -89.211 | -88.290 | -87.337 |
| Toevoegingen reserves | 9.080 | 632 | 1.319 | 1.037 | 1.075 | 1.022 |
| Onttrekkingen reserves | -1.808 | -343 | -444 | -456 | 0 | 0 |
| Geraamd resultaat | -107.629 | -106.073 | -89.023 | -88.630 | -87.215 | -86.316 |

Tabel 3: wat programma 1 gaat kosten (x € 1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€17.734.000 hogere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met eventuele wijzigingen in de urentoerekening, leiden binnen dit programma tot een nadeel

van € 17.041.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016. Dit nadeel wordt gecompenseerd door vergelijkbare voordelen op de andere programma's.

De Veiligheidsregio NHN heeft een nieuwe kostenverdeelsleutel vastgesteld. Dit veroorzaakt een stijging in de bijdrage van € 285.000.

Vanuit de begroting 2016 zijn tussen de jaarschijven 2016 en 2017 verschillen ontstaan. Deze verschillen worden voornamelijk veroorzaakt door € 70.000 voor de kosten verkiezingen en € 150.000 voor de versterking van het dienstverleningsconcept.

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 188.000 nadelig.

Baten (€1.269.000 hogere baten)

De dividenduitkeringen van Port of Den Helder, Den Helder Airport en BNG zijn lager begroot: voor een totaalbedrag van € 654.000.

De Algemene Uitkering is gedaald met € 938.000 ten opzichte van 2016. Zie voor een nadere toelichting hoofdstuk 3.

De lokale heffingen stijgen met € 833.000; de toelichting staat in hoofdstuk 3.

De opbrengsten van de parkeerbelasting dalen met € 107.000.

In het kader van de nieuwe regels voor overhead vindt er een hogere interne doorbelasting van € 2.058.000 plaats naar de taakvelden.

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 77.000 voordelig.

Reserves

Toevoegingen

In de Kadernota 2017-2020 zijn drie bestemmingsreserves genoemd die vervallen met een totaalbedrag van € 436.000. Het totaalbedrag van deze reserves wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve. Vanuit de toerekening van de financieringskosten wordt een bedrag van € 256.000 meer aan rente toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Onttrekkingen

De bestemmingsreserve frictiefonds € 310.000 is opgeheven en toegevoegd aan de Algemene Reserve. In het jaar 2016 en 2017 staat een onttrekking begroot voor de opleidingskosten van de Brandweer € 134.000.

Programma 2: Openbare ruimte

Een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, draagt in hoge mate bij aan de leefbaarheid. Kortom: een stad waar het prettig is om te wonen, te werken en te recreëren.

Doelenboom

2.1 Inwoners stimuleren de fiets te nemen:

- 2.1.1 goed onderhouden fietsinfrastructuur;
- 2.1.2 goede fietsstallingen bij station en centrum.

2.2 Verbeteren van de bereikbaarheid naar en in de gemeente:

- 2.2.1 logische rijroutes met goede parkeervoorzieningen;
- 2.2.2 lobby bij Rijk en Provincie voor verbetering van de doorstroming op routes naar Den Helder, en de bereikbaarheid per openbaar vervoer.

2.3 Het gewenste kwaliteitsniveau van de wegeninfrastructuur bereiken:

- 2.3.1 de implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem (Gisib);
- 2.3.2 onderhoud prioriteren, en inzichtelijk maken wat wel en –gezien de budgetten- niet kan worden uitgevoerd;
- 2.3.3 een veilig gebruik van de wegeninfrastructuur.

2.4 Gebiedsgericht werken:

- 2.4.1 wanneer in een gebied onderhoud wordt uitgevoerd, zal ook direct naar het straatmeubilair worden gekeken;
- 2.4.2 onderhoud per gebied aanpakken en afstemmen op ontwikkelingen en onderhoudsplannen van derden en/of andere vakdisciplines.

2.5 Een duurzame, veilige stad:

- 2.5.1 door het verbeteren van de gelijkmatigheid en het lichtniveau een hogere verkeers- sociale veiligheid;
- 2.5.2 borden en straatmeubilair worden alleen geplaatst daar waar dit voor de veiligheid van de weggebruiker noodzakelijk is;
- 2.5.3 voor het veilig gebruik van de wegeninfrastructuur kan het ook noodzakelijk zijn om straatmeubilair of borden te verwijderen; implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem (Gisib);
- 2.5.4 bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van het energieakkoord.

2.6 Inhalen van achterstallig onderhoud:

- 2.6.1 minder meldingen/klachten van inwoners van Den Helder.

2.7 Een veilig gebruik van de wegeninfrastructuur

2.8 Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving:

- 2.8.1 toeristische en recreatieve initiatieven worden gefaciliteerd;
- 2.8.2 kansen om speelgelegenheden of -aanleidingen te creëren worden benut.

2.9 Met een duurzame en efficiënte aanpak het gewenste kwaliteitsniveau van het openbaar groen bereiken;

- 2.9.1 groene bewonersinitiatieven op het gebied van zelfbeheer worden gefaciliteerd;
- 2.9.2 de implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem.

2.10 Evenementen bevorderen die bijdragen aan de identiteit van de stad en een regionale of (inter)nationale uitstraling hebben.

2.11 Toename van het aantal overnachtingen en bestedingen in Den Helder:

- 2.11.1 innovaties in verblijfsrecreatie mogelijk maken;
- 2.11.2 ontwikkeling en inrichting van de recreatieve terreinen laten aansluiten bij de verwachtingen van recreanten en toeristen.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

2.1 Inwoners stimuleren de fiets te nemen en subdoelen 2.1.1 en 2.1.2

Wat willen wij bereiken?

Een duurzaam mobiliteitsbeleid, waarbij veilig kan worden gefietst en voldoende mogelijkheden zijn om fietsen te stallen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In de uit te voeren reconstructie van de Polderweg zal bij de inrichting rekening worden gehouden met het fietsverkeer. Daartoe zal ook een aanvraag worden gedaan binnen het in 2016 herijkte provinciale programma Kleine Infrastructuur. Het is mogelijk om 50% subsidie te krijgen op fietsprojecten. Voor de Polderweg is een investeringskrediet beschikbaar gesteld. De reconstructie is echter uitgesteld in verband met de vertraging van het project De Zusters. Hierdoor is het alsnog mogelijk om subsidie aan te vragen als bijdrage in de verbetering van het profiel voor de fietsers op de Polderweg. Om de verkeersveiligheid op de Duinweg te verbeteren, wordt het fietspad langs de Duinweg opgeknapt en verbeterd. Het doel is om een veilige fietsroute te realiseren tussen Nieuw Den Helder en Huisduinen. Deze route moet aansluiten op het netwerk van toeristische fietspaden. In een raadsinformatiebrief is de raad na de besluitvorming over de kadernota geïnformeerd over de wijze waarop wij deze aansluiting willen realiseren (Motie 6-10 Kadernota).
- In het kader van de herinrichting stationsvoorplein zijn wij in gesprek met ProRail en de NS om tot verbetering van de fietsvoorzieningen te komen. Mogelijk komt er een nieuwe subsidieregeling die dit project kan ondersteunen.

2.2 Verbeteren van de bereikbaarheid naar en in de gemeente en subdoel 2.2.1

Wat willen we bereiken?

Het vergroten van de bereikbaarheid van Den Helder en het realiseren van een goede verkeersdoorstroming in en ontsluiting van Julianadorp.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inzetten op draagvlak voor maatregelen die de bereikbaarheid van de haven van Den Helder vergroten. Dit gebeurt in verschillende regionale samenwerkingsverbanden zoals De Kop Werkt!, Noord-Holland-Noord en het BO-MIRT. Doel is om het onderwerp op de gebiedsagenda te plaatsen en daaraan vervolgens concrete acties te verbinden. Het aanleggen van De Noorderhaaks met in aansluiting daarop verkeersmaatregelen op een deel van de Langevliet, van Foreestweg en Breewijd. De aanleg van de Noorderhaaks zal medio 2018 zijn voltooid.

2.4 Gebiedsgericht werken

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van de openbare ruimte in een specifiek gebied verhogen, door samenwerking met verschillende disciplines, belanghebbenden en externe partijen, noemen we gebiedsgericht werken. In zo'n gebied proberen wij zoveel mogelijk werkzaamheden in één keer uit te voeren. Hiermee voorkomen we dat in een buurt meerdere malen in korte tijd wordt gewerkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afstemming zoeken met diverse belanghebbenden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie, zoals kabel- en leidingbedrijven en woningbouwverenigingen. Met hen maken we afspraken over plannings en de aard van de werkzaamheden.
- In 2016 is de bestuursopdracht Bewoners- en gebiedsgericht werken vastgesteld. Voor de uitvoering hiervan worden extra medewerkers aangesteld om samen met bewoners te komen tot de beste aanpak voor hun gebied.
- In 2017 zijn de Schooten Noord-West en de Rivierenbuurt in Nieuw Den Helder aangewezen voor gebiedsgericht werken. Ook bewoners kunnen met voorstellen voor gebieden komen.
- Bij de uitvoering van de bestuursopdracht nemen we zoveel mogelijk doelstellingen van de bestuursopdracht Sociale innovatie mee.
- Budgettair maken we gebiedsgericht werken gemakkelijker door reguliere budgetten te ontschotten. Hiermee bedoelen we dat er één budget per gebied komt. Dit budget is samengesteld uit de verschillende bestaande budgetten. Soms gebruiken we het budget van het Convenant Wijk aanpak-Plus.

2.5 Een duurzame, veilige stad

Wat willen we bereiken?

- De openbare verlichting in sommige wijken is niet gelijkmatig verdeeld. Als dat nodig is, lossen wij dit op.
- Met de openbare verlichting een substantiële bijdrage leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente. Openbare verlichting is namelijk de grootste gemeentelijke energieverbruiker.
- Een veilige, overzichtelijke en aantrekkelijke leefomgeving bereiken, met zo min mogelijk verkeersborden.
- Met een duurzame en efficiënte aanpak het gewenste eindbeeld en onderhoudsniveau van de groenvoorziening behalen. Hierbij wordt de kwaliteit van het groen boven de kwantiteit gesteld en zijn vakkennis, communicatie en draagvlak de sleutelwoorden. Voldoende groen levert een bijdrage aan een aantrekkelijke leefomgeving en bevordert de gezondheid en het welzijn van de bewoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Dit jaar verbeteren we de verdeling van de openbare verlichting in De Schooten. We beginnen in de Boerderijbuurt. Hiervoor gebruiken we lichtmasten die zorgen voor een betere spreiding van het licht, waarbij hetzelfde lichtniveau wordt behouden.
- De conventionele verlichting wordt vervangen door LED-lampen, waardoor het energieverbruik daalt. Dit zorgt voor een verduurzaming van de openbare verlichting.
- Verkeersborden en straatmeubilair alleen daar plaatsen waar dit nodig is en verwijderen waar dit niet meer nodig is. Dit wordt gecombineerd met gebiedsgericht werken. Veiligheid is een van de aspecten waarop gelet wordt. De openbare ruimte wordt overzichtelijker en veiliger.
- Bij beheer en onderhoud van heesters en bomen en bij de toetsing van ontwerpen van nieuwe aanleg groenvoorziening geven wij ze zoveel mogelijk ruimte voor hun groei. Nieuwe bomen worden bijvoorbeeld geplant in gras en beplanting, en minder in verharding. Het aantal bomen dat nog in verharding wordt geplaatst, krijgt een kwalitatief goed plantgat. Dit kost per boom wat meer, maar dit is door het verminderde aantal kostendekkend. Dit alles levert de beste kwaliteit groenvoorziening op tegen de laagste kosten.
- Faciliteren van groene bewonersinitiatieven op het gebied van zelfbeheer.
- Implementeren van het nieuwe integrale beheersysteem (Gisib).

2.6 Inhalen van achterstallig onderhoud

Wat willen we bereiken?

Afspraken met de raad over gebieden en het onderhoudsniveau dat daarin leidend is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Overleggen met de raad over de gebiedsindeling en onderhoudsniveaus. Daarbij bepalen we welk gebied op welk niveau wordt onderhouden en vinden we afstemming tussen wensen en mogelijkheden. Hierbij is een van de te beantwoorden vragen hoe we komen van het huidige niveau, waarin soms van achterstallig onderhoud sprake is, naar het gewenste niveau. Deze discussie raakt de volle breedte van ontwikkeling en beheer.
- Bij openbare verlichting kunnen we gebruik maken van het revolverende fonds (terugverdienreserve). Dat biedt ons de mogelijkheid om enigszins versneld traditionele lampen te vervangen voor LED-verlichting en het combinatietoestel te vervangen door solonet.

2.8.2 Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren, ondersteunen en faciliteren van toeristische ondernemers en organisaties bij hun initiatieven ter versterking van de toeristisch-recreatieve voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Initiatieven mogelijk maken en ondersteuning bieden aan Holland boven Amsterdam (destinatiemarketing) en stichting Top van Holland (citymarketing). Daarnaast werken aan de uitvoering van de projecten van het programma De Kop Werkt!

2.10 Evenementen bevorderen die bijdragen aan de identiteit van de stad en een regionale of (inter)nationale uitstraling hebben

Wat willen wij bereiken?

Sail 2017 tot het grootste regionale toeristische evenement maken door een platform te bieden waar inwoners, bezoekers en ondernemers kunnen zien welke kansen Den Helder biedt met Willemsoord, het stadshart en de haven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Door middel van een sponsorcontract het evenement Sail 2017 financieel mogelijk maken. En daarnaast het evenement succesvol en efficiënt faciliteren.
- De werkgroep The Passion stimuleren om contact te leggen met de organisatie van The Passion, met als doel in 2018 dit evenement in Den Helder te laten plaatsvinden. (Motie 6-21 Kadernota)

| Indicator | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|---|-----------|-------|------|------|------|------|
| % ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig | 2014 | 6 | 6 | 6 | 6 | 6 |
| % overige vervoersongevallen met een gewonde fietser | 2014 | 10 | 10 | 10 | 10 | 10 |
| Geregistreeerde verkeersongevallen per 1000 inwoners | 2014 | 4,4 | 4,4 | 4,4 | 4,4 | 4,4 |

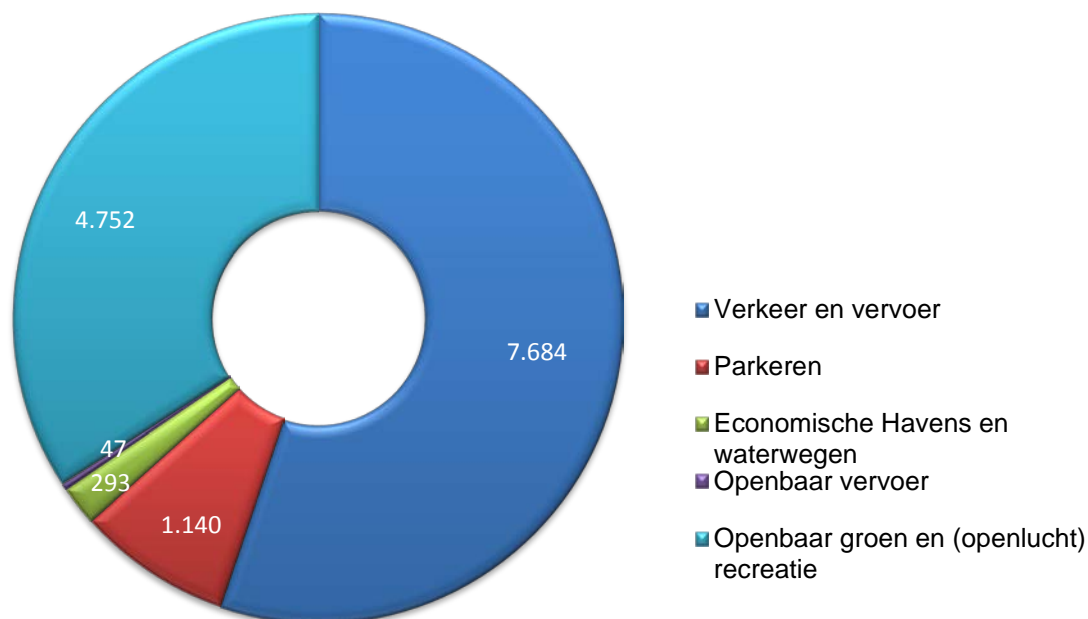
Tabel 4: indicatoren

Wat gaat het kosten?

| Programma 2 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 17.411 | 14.870 | 12.239 | 12.011 | 12.020 | 11.957 |
| Baten | -1.838 | -820 | -813 | -813 | -813 | -813 |
| Saldo van baten en lasten | 15.572 | 14.049 | 11.426 | 11.198 | 11.207 | 11.144 |
| Toevoegingen reserves | 200 | 13 | 1.676 | 450 | 0 | 0 |
| Onttrekkingen reserves | -3.870 | -58 | -1.058 | -167 | -194 | -152 |
| Geraamd resultaat | 11.902 | 14.005 | 12.045 | 11.481 | 11.012 | 10.992 |

Tabel 5: wat programma 2 gaat kosten (x € 1.000)

Lasten Openbare ruimte per taakveld (bedragen in €x1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€2.631.000 lagere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met wijzigingen in de urentoerekening, leiden binnen dit programma tot een voordeel van ca. €2.850.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €200.000 nadelig.

Baten (€7.000 lagere baten)

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €7.000 nadelig.

Reserves

Toevoegingen

De toevoeging aan de egalisatiereserve parkeren vervalt zoals aangekondigd in de kadernota (in 2016 was hier €12.866 voor begroot). Bij de komende jaarrekening zal voorgesteld worden het resterende saldo te laten vrijvallen.

Nieuwe stortingen ontstaan door gewijzigde Bbv-regelgeving op dit gebied: er wordt voorgeschreven ook investeringen met maatschappelijk nut in de balans op te nemen waar tegenover reserves gevormd worden om de hieraan verbonden kapitaallasten te compenseren. Voor 2017 betreft dit €800.000 voor Noorderhaaks (zie ook bij onttrekkingen), €756.000 voor het Anton Pieckplein en €120.000 voor parkeervoorzieningen in de Schooten. De corresponderende onttrekkingen van de laatste twee reserves zijn vanwege de nieuwe Bbv-regels te vinden in programma 8.

Onttrekkingen

Het niveau van onttrekkingen stijgt met €1 miljoen ten opzichte van 2016 vanwege onttrekkingen voor de aanleg van Noorderhaaks (€800.000) en het project "nieuw perspectief" (€200.000). Van deze laatste onttrekking is de jaarschijf 2016 voor hetzelfde bedrag van €200.000 in programma 1 geraamd.

Programma 3: Economische Zaken

Den Helder richt zich op een ontwikkeling als centrumstad van de Kop van Noord-Holland, met de daarbij behorende voorzieningen en werkgelegenheid. Het economisch beleid kan niet los worden gezien van het beleid dat is gericht op wonen en vrije tijd. In het economisch beleid leggen we de focus op de ontwikkeling van de maritieme sector, windenergie en toerisme. De verbonden partijen Port of Den Helder en Den Helder Airport zijn voor ons belangrijke partners in de ontwikkeling van de werkgelegenheid. Met de aanwezigheid van zowel een haven als een luchthaven heeft Den Helder immers veel vestigingsvoordelen te bieden.

Doelenboom

3.1 Creëren van een optimaal klimaat voor bedrijven om zich te vestigen:

3.1.1 aantrekkelijke binnenstad (leegstand voorkomen).

3.2 Kennis behouden en versterken in de regio:

3.2.1 kennisinstellingen faciliteren.

3.3 Ruimte bieden op bedrijfsterreinen en voldoende kaderuimte:

3.3.1 faciliteren van Port of Den Helder en Den Helder Airport;

3.3.2 promotie van bedrijfslocaties voor vestiging.

3.4 Vraag en aanbod tussen arbeidsmarkt en onderwijs beter in balans brengen:

3.4.1 faciliteren van initiatieven daartoe.

3.5 Profileren van Den Helder als toeristische bestemming:

3.5.1 ruimte bieden voor innovatieve concepten;

3.5.2 promotie van wat Den Helder te bieden heeft.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

3.1 Creëren van een optimaal klimaat voor bedrijven om zich te vestigen

Wat willen we bereiken?

Het creëren van een optimaal vestigingsklimaat voor bedrijven.

Wat gaan de daarvoor doen?

- Goede contacten leggen met (nieuwe) ondernemers en ondernemersverenigingen om de kansen die zij zien en die passen binnen het beleidskader te faciliteren.
- Samenwerken met verbonden partijen zoals Port of Den Helder, het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Den Helder Airport, Zeestad en Woningstichting Den Helder.
- Eén duidelijk aanspreekpunt hebben voor ondernemers, dat duidelijk wordt gecommuniceerd via onder andere de website.
- In samenwerking met stichting Top van Holland en het Ondernemersfonds werken aan citymarketing om het ondernemersklimaat te verbeteren.
- Een subsidiemogelijkheid bieden voor bedrijven op de bedrijventerreinen de Haven, Westoever en de Schooten, voor het opknappen van hun terreinen.
- Het voorbereiden van besluitvorming over de regionale detailhandelsvisie.
- Uitvoering geven aan de Leegstandsverordening.

3.2 Kennis behouden en versterken in de regio en subdoel 3.2.1

Wat willen we bereiken?

- Zorgen dat, behalve ruimtelijke zaken, ook de kennisinfrastructuur op orde is. Dat is voor het verwerven van een goede economische positie van belang.
- Den Helder ontwikkelen als 'kennishaven', aangezien de economische focus ligt op de haven en luchthaven. De aanwezigheid van maritieme kennis- en onderzoeksinstituten in Den Helder en de regio zijn daarin van belang.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vanuit het regionale programma Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt werken aan een betere aansluiting tussen onderwijsprogramma's in de regio en de vraag van ondernemingen en onderzoeksinstituten.
- Met ondersteuning van het ministerie van Economische Zaken een Kenniscentrum Wind op Zee ontwikkelen. De eerste fase is reeds door MCN uitgevoerd. Een vervolgtraject krijgt vorm in samenwerking met het TKI-Wind op Zee en World Class Maintenance (WCM). Met een stevige stuurgroep met landelijke spelers uit de windenergiesector is goed zicht op de behoefte die het bedrijfsleven heeft aan geschoold personeel. Met onze partners in de haven en luchthaven zorgen voor kennisuitwisseling op actuele maritieme en energiethema's met het bedrijfsleven, kennisinstituten en onderwijsinstellingen. Voor een aantal kennisinstituten is naar verwachting voor de EFRO2-periode, getiteld Port4Innovation, subsidie beschikbaar. De gemeente heeft cofinanciering in het vooruitzicht gesteld. In de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en onderzoeksinstituten heeft het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord ook een ondersteunende taak.

3.3.1 Faciliteren van Port of Den Helder en Den Helder Airport

Wat willen we bereiken?

Middels het havenprogramma inzetten op het vergroten van de werkgelegenheid, door het verder ontwikkelen van de zee- en luchthaven, de daaraan verbonden bedrijventerreinen en randvoorwaardelijke infrastructuur.

Wat gaan de daarvoor doen?

- Het faciliteren van Port of Den Helder in haar activiteiten gericht op de ontwikkeling van de haven.
- Met Defensie en Port of Den Helder de kansen op civiel medegebruik blijven verkennen en benutten.
- Het onderhouden van contacten met de provincie, met ministeries en andere overheidsinstanties, om de belangen en mogelijkheden van onze zee- en luchthaven en het maritieme bedrijfsleven, zoals de kansen voor Wind op zee, goed te behartigen.
- Uitvoering geven aan de bestuursopdracht Havens in het programma De Kop Werkt! Hierbij vormt de routekaart van Port of Den Helder het uitgangspunt bij de keuze en prioriteit van de meest kansrijke ontwikkelingen.
- Het optimaal benutten van de bestaande haven qua ontwikkelmogelijkheden (inbreien) en het bekijken van mogelijkheden om uit te breiden. Dit wordt ook wel de Noordoostvariant zeehavenontwikkeling genoemd. De praktische vertaling van deze ambitie is het project Building with nature, dat in samenwerking met partijen zoals Port of Den Helder wordt uitgevoerd;
- Actief participeren in de stuurgroep Toekomst Den Helder Airport, het mogelijk maken van ruimtelijke-planologische ontwikkelingen en bijdragen aan de gebiedsontwikkeling van Den Helder Airport.

3.4 Vraag en aanbod tussen arbeidsmarkt en onderwijs beter in balans brengen

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van een intensieve(re) samenwerking tussen gemeente, ondernemers en het onderwijsveld, zodat (jonge) inwoners steeds de kennis en vaardigheden aangeboden krijgen die aansluiten bij de behoefte van de arbeidsmarkt. Het is namelijk van belang dat jongeren kiezen voor techniek in hun opleiding en beroepskeuze. De aanwezigheid van de passende opleidingen (op alle niveaus) voor de maritieme banen is dus van groot belang.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan de bestuursopdracht Arbeidsmarkt en Onderwijs binnen het regionale programma De Kop werkt! Dit houdt onder andere in:

- Zorgen dat het ROC en de techniekcampus een ruim aanbod van maritieme en energieopleidingen op mbo-niveau aanbieden. De Dutch Offshore Academy (DOA) draagt ook bij aan deze doelstelling.
- Zorgen voor een aanbod van hbo-minors olie & gas, en windenergie op zee in Den Helder, onder andere vanuit de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en InHolland.

- Stimuleren dat het KIM, dat maritieme opleidingen op academisch niveau aanbiedt, als militair instituut ook samenwerkt met de civiele sector.

3.5 Profileren van Den Helder als toeristische bestemming

Wat willen we bereiken?

Het profileren van Den Helder als toeristische bestemming en promoten wat Den Helder te bieden heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het beeld dat Den Helder een aantrekkelijke plaats is om te bezoeken, positief versterken. Daarbij is het belangrijk dat de bezoekerstaantallen en bestedingen groeien. Hiervoor zijn twee partijen van belang:
 - Citymarketing (stichting Top van Holland): deze organisatie richt zich op de promotie van de gehele stad op het gebied van wonen, werken en recreëren. Ze ontwikkelen, coördineren en faciliteren marketingactiviteiten die er op gericht zijn het merk Den Helder te laden, te bewaken en te versterken;
 - Destinatiemarketing (DMO Holland boven Amsterdam): deze organisatie positioneert Den Helder als aantrekkelijke bestemming voor toeristen. Hierbij staat het toeristisch product centraal.
- Zorgen dat het evenementenbeleid van de gemeente een sturend instrument blijft van citymarketing. Daarom worden vooraf afspraken gemaakt over de uitstraling van evenementen. Het coördineren, faciliteren en stimuleren van allerlei initiatieven worden via de subsidieovereenkomst neergelegd bij stichting Top van Holland.
- De activiteiten van DMO Holland boven Amsterdam verder uitwerken. Samen met de andere gemeenten stuurt Den Helder op de prestatie-indicatoren. De destinatiemarketingpakketten die worden aangeboden aan alle aangesloten gemeenten bevatten kernactiviteiten als campagnes, toeristische informatie op locatie (incl. de regiokrant) en een online omgeving (incl. open-datastrategie voor iedere gemeente).

3.5.2 Promotie van wat Den Helder te bieden heeft.

Wat willen we bereiken?

De promotie van bedrijfslocaties stimuleren, met als doel de vestiging van bedrijven te intensiveren.

Wat gaan we daarvoor doen?

In samenwerking met Port of Den Helder, het ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (bedrijvenloket), de regio en de provincie de kansen benutten die er zijn om de verkoop van kavels te stimuleren. De promotie van de havengebonden bedrijventerreinen ligt primair bij de Port van Den Helder.

| Indicator | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|---|-----------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|
| % Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)) | 2015 | 49,1% | 49,1% | 49,1% | 49,1% | 49,1% |
| Bruto gemeentelijk product: verhouding tussen verwacht en gemeten product | 2013 | 68 | 68 | 68 | 68 | 68 |
| Vestiging (van bedrijven): aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar | 2015 | 80,7 | 80,7 | 80,7 | 80,7 | 80,7 |
| Aantal banen per 1000 inwoners 15-64 jaar | 2015 | 735 | 735 | 735 | 735 | 735 |
| Aantal banen recreatie en toerisme per 1000 inwoners 15-64 jaar. | 2015 | 37,2 | 37,2 | 37,2 | 37,2 | 37,2 |
| Leegstaande winkels binnen gemeente (koopstroomonderzoek) | 2011 | 56 (12.65 2 m2) | 56 (12.65 2 m2) | 56 (12.65 2 m2) | 56 (12.65 2 m2) | 56 (12.65 2 m2) |

Tabel 6: indicatoren

| Begrote gemeentelijke bijdragen verbonden partijen | Bedrag |
|--|----------|
| Cocensus (belastingen) | € 19.943 |

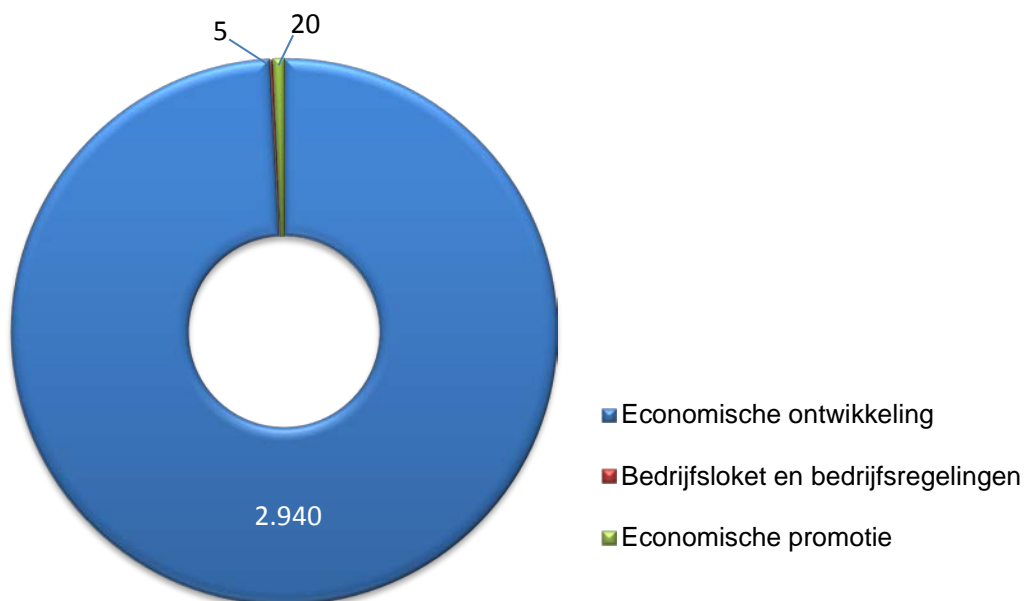
Tabel 7: verbonden partijen

Wat gaat het kosten?

| Programma 3 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 1.753 | 2.854 | 2.965 | 1.462 | 1.461 | 1.460 |
| Baten | -1.210 | -1.232 | -1.358 | -1.358 | -1.358 | -1.358 |
| Saldo van baten en lasten | 543 | 1.622 | 1.607 | 104 | 103 | 102 |
| Toevoegingen reserves | | | | | | |
| Onttrekkingen reserves | | -1.750 | -1.500 | 0 | 0 | 0 |
| Geraamd resultaat | 543 | -128 | 107 | 104 | 103 | 102 |

Tabel 8: wat gaat programma 3 kosten (x € 1.000)

Lasten Economische zaken per taakveld (bedragen in €x1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€111.000 hogere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met evt. wijzigingen in de urentoerekening, leiden binnen dit programma tot een voordeel van ca. €214.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

In 2016 is een incidenteel budget van €250.000 toegekend als cofinanciering van een EFRO2-project.

Vanaf 2017 presenteren wij de geraamde subsidie voor de stichting Ondernemen aan Zee direct in de primitieve begroting (€656.000). Voorheen namen wij deze post pas op na vaststelling van de belastingvoorstellen vanwege de relatie met de opbrengst OZB. De geraamde inkomsten OZB zijn dan ook met een corresponderend bedrag verhoogd. Deze inkomsten worden geraamd bij de algemene dekkingsmiddelen.

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €81.000 voordelig

Baten (€126.000 hogere baten)

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €126.000 voordelig

Reserves

Toevoegingen

Geen

Onttrekkingen

De geraamde onttrekkingen hebben betrekking op de bijdragen aan 'De Kop werkt', €1.500.000 voor de jaren 2016 en 2017, terwijl in 2016 bovendien nog de €250.000 voor het hiervoor genoemde EFRO2-project onttrokken werd.

Programma 4: Onderwijs

De gemeente Den Helder heeft veel te bieden op het gebied van onderwijs: van goed basisonderwijs en speciaal onderwijs tot een volwaardig VWO. Onderwijs is belangrijk voor de toekomst van Den Helder. Daarom heeft de gemeente de ambitie om het aanbod op MBO- en HBO-niveau te versterken en te verbreden. In het in 2015 vastgestelde Onderwijshuisvestingsplan is de route geschetst waarlangs de onderwijsinstellingen hun aanbod op deze ambitie gaan afstemmen.

Doelenboom

4.1 Kwalitatief goed en gevarieerd onderwijshuisvestingsaanbod:

4.1.1 adequate onderwijshuisvesting;

4.1.2 adequaat leerlingenvervoer.

4.2 Kwalitatief goed onderwijs:

4.2.1 alle leerlingen van 12-23 jaar behalen een startkwalificatie en ontwikkelen hun talenten.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

4.1 Kwalitatief goed en gevarieerd onderwijshuisvestingsaanbod

Wat willen we bereiken?

Een goed niveau van onderwijsaanbod en het clusteren van schoolgebouwen, om zo de leegstand te verminderen.

Wat gaan de daarvoor doen?

- Het voorbereiden en uitwerken van de clustervorming zoals genoemd in het Integraal Huisvestingsplan.
- Het ondersteunen van het vormen van Integrale Kindcentra, daar waar mogelijk en gewenst.

4.1.2 Adequaat leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken?

Het opheffen van mogelijke belemmeringen om naar school te gaan als gevolg van een lichamelijke, verstandelijke, zintuigelijke of psychische beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In de uitvoeringspraktijk van het georganiseerde leerlingenvervoer nadrukkelijker inzetten op de eigen kracht en het zelforganiserend vermogen, gelijk aan de transformatie in het gehele sociaal domein.
- Als een beperking tot een belemmering in mobiliteit leidt, daarin zoveel mogelijk voorzien door georganiseerd vervoer. De gemeente biedt dit aan als de ouders of de sociale omgeving niet dagelijks in het vervoer kunnen voorzien.
- De middelen en het instrumentarium (verordening) hanteren die de raad voor de uitvoering van de wettelijke taak leerlingenvervoer beschikbaar heeft gesteld.

4.2 Kwalitatief goed onderwijs

Wat willen we bereiken?

- Alle peuters kunnen naar de kinderopvang of peuterspeelzaal gaan. Dit is vanuit onze overtuiging dat goede kinder- en peuteropvang bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen en aan een goede start op de basisschool.
- Alle peuters tot de leerplichtige leeftijd en met een achterstand in de Nederlandse taal een voorschools educatief programma laten volgen.
- De peuters uit niet-status houdende gezinnen in aanmerking laten komen voor voorschoolse educatie.
- Het aanbieden van kwalitatief goed openbaar onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een actieve inzet om samen met de aanbieders een aanbod te realiseren voor peuters die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaan en geen recht hebben op kinderopvangtoeslag.
- Het instrumentarium (verordening) om dit mogelijk te maken ter vaststelling aan de raad voorleggen. De middelen om dit te kunnen doen zijn dit jaar € 31.162 en lopen op tot € 186.970 in 2021.
- Aanbieders van voorschoolse voorzieningen het verzoek sturen om een voorschools aanbod te ontwikkelen voor de peuters uit niet-statushoudende gezinnen.
- De financiële en organisatorische gevolgen van deelname hieraan in kaart brengen en zo nodig voorleggen aan de raad.
- Uitvoering geven aan het convenant bestuurlijk periodiek overleg, bedoeld om aan de hand van de begroting en het jaarverslag de stand van zaken in het openbaar onderwijs te bespreken.

| Indicator | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|-----------|-------|------|------|------|------|
| Absoluut verzuim: aantal per 1.000 leerlingen | 2014 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Relatief verzuim: aantal per 1.000 leerlingen | 2014 | 37 | 37 | 37 | 37 | 37 |
| % vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VO + MBO) | 2014 | 2,5% | 2,5% | 2,5% | 2,5% | 2,5% |

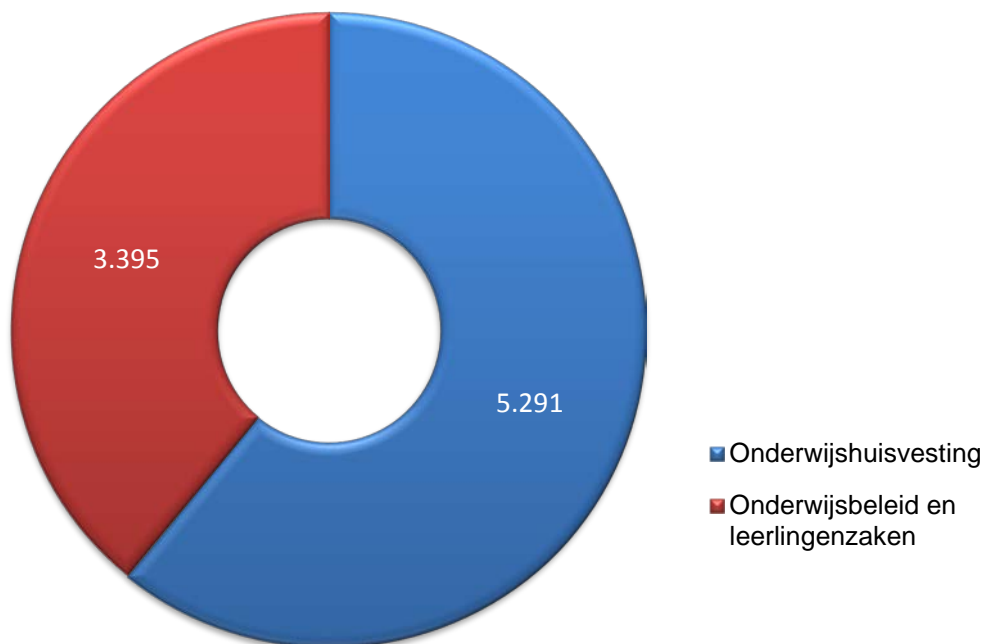
Tabel 9: indicatoren

Wat gaat het kosten?

| Programma 4 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 9.327 | 8.549 | 8.686 | 8.640 | 8.620 | 8.602 |
| Baten | -1.608 | -1.364 | -1.235 | -1.235 | -1.235 | -1.235 |
| Saldo van baten en lasten | 7.719 | 7.185 | 7.450 | 7.404 | 7.385 | 7.367 |
| Toevoegingen reserves | | | | | | |
| Onttrekkingen reserves | -970 | -800 | -684 | -609 | -563 | -534 |
| Geraamd resultaat | 6.749 | 6.385 | 6.766 | 6.795 | 6.821 | 6.833 |

Tabel 10: wat programma 4 gaat kosten (x € 1.000)

Lasten Onderwijs per taakveld (bedragen in €x1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€137.000 hogere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met evt. wijzigingen in de urenrekening, leiden binnen dit programma tot een voordeel van ca. €305.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

Zoals aan de batenzijde de inkomsten van de huisvesting Helderse Vallei opkomen, komen aan de lastenzijde de daarmee communicerende uitgaven op van €123.000. Het verschil tussen baten en lasten wordt onttrokken uit een hiertoe ingestelde bestemmingsreserve.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Als gevolg van nieuw contract met vervoerder zijn de lasten voor leerlingenvervoer €143.500 hoger. De lasten voor Volwasseneneducatie zijn €187.500 lager, omdat de uitvoering voor de regio is belegd bij de gemeente Alkmaar.

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €89.000 nadelig.

Baten (€129.000 lagere baten):

Vanwege de gewijzigde Bbv-regels worden de kosten van de huisvesting van de Helderse Vallei vanaf nu binnen dit programma geraamd. Lasten en baten houden elkaar hierbij in evenwicht. De aldus te presenteren baten bedragen €115.000.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

De lasten voor Volwasseneneducatie zijn €187.500 lager, omdat deze middelen rechtstreeks door de rijksoverheid worden overgemaakt aan de gemeente Alkmaar en niet meer aan de gemeente Den Helder.

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €56.500 nadelig

Reserves**Toevoegingen**

Geen

Onttrekkingen

De geraamde onttrekkingen hebben betrekking op egalisatie van de kapitaalslasten tegenover de lasten voor onderwijshuisvesting. Deze worden bijgesteld aan de hand van de actualisatie van het onderwijshuisvestingplan. Dit leidt tot een daling van € 104.000. Daarnaast wordt het saldo tussen baten en lasten gerelateerd aan de kostenplaats Helderse Vallei onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Cultuur is belangrijk voor Den Helder; het geeft onze stad kleur. Het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, stimuleert het onafhankelijk denken en leidt tot verbinding tussen onze inwoners. Het blikveld van mensen wordt verbreed en er ontstaat meer onderling begrip. Kortom: cultuur geeft meerwaarde als het gaat om de leefbaarheid, economie en het toerisme in Den Helder. Den Helder is daarmee het culturele hart van de regio en straalt dat uit met voorzieningen als theater De Kampanje, de musea en tal van culturele evenementen zoals Sail Den Helder en Clipper Round The World Race.

Doelenboom

5.1 Zoveel mogelijk inwoners van Den Helder sporten en bewegen, en ontwikkelen zo hun eigen talent:

5.1.1 subsidiemogelijkheden met focus op leeftijdsgroepen jonger dan 23 jaar of ouder dan 60 jaar;

5.1.2 door inzet van het Jeugd Sportfonds (JSF) meer kinderen uit minimagezinnen de kans bieden tot sportdeelname.

5.2 Exploiteren van voldoende kwalitatief goede sportvoorzieningen:

5.2.1 zwembad, sportparken en gymzalen van goede kwaliteit.

5.3 Den Helder kent een veelzijdig, artistiek interessant aanbod aan culturele voorzieningen:

5.3.1 kinderen maken kennis met cultuur;

5.3.2 zoveel mogelijk mensen nemen deel aan cultuur;

5.3.3 door inzet van het Jeugd Onderwijs Cultuurfonds (JOC) meer kinderen uit minimagezinnen de kans bieden tot cultuureducatie en cultuurbeleving;

5.3.4 Den Helder als het culturele hart van de regio;

5.3.5 cultureel ondernemen stimuleren.

5.4 Ondersteuning van het behoud van het historisch waardevolle erfgoed en het stimuleren van de belangstelling hiervoor:

5.4.1 verbinden van de cultuurhistorische beleidsdoelen met ruimtelijk beleid;

5.4.2 erfgoed behouden en ontwikkelen als drager van de identiteit van Den Helder.

5.5 Met een duurzame en efficiënte aanpak het gewenste kwaliteitsniveau van het openbaar groenvoorziening bereiken:

5.5.1 groene bewonersinitiatieven op het gebied van zelfbeheer worden gefaciliteerd;

5.5.2 de implementatie van het nieuwe integrale beheersysteem (gisib) vindt plaats.

5.6 Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving:

5.6.1 het openbaar sportpark Quelderduijn heeft een stedelijke functie en wordt daarom nog beter ingericht om de recreatieve en eventueel toeristische functie waar te maken;

5.6.2 toeristische en recreatieve initiatieven worden gefaciliteerd, vooral in de recreatieknooppunten Helderse Vallei, Willemsoord, Huisduinen en Julianadorp aan Zee (o.a. waddenwandelen, wandelroutenetwerk, Stelling Den Helder, fiets- en kanoroutes);

5.6.3 kansen om speelgelegenheden of -aanleidingen te creëren, worden benut. Hierbij kijken we naar slimme combinaties met andere beleidsterreinen. Bij ingrepen in de openbare ruimte houden we rekening met de behoeften van kinderen en betrekken we kinderen bij het realiseren van speelgelegenheden.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

5.1 Zoveel mogelijk inwoners van Den Helder sporten en bewegen, en ontwikkelen zo hun eigen talent

Wat willen we bereiken?

- Zoveel mogelijk inwoners actief deel laten nemen aan het verenigingsleven, om daardoor een gezonde leefstijl aan te nemen en langer vitaal te blijven.
- Sportverenigingen zijn voldoende sterk en financieel gezond.
- Het organiseren van activiteiten in de wijk staat centraal.

Wat gaan de daarvoor doen?

Helderse sportverenigingen de kans geven gebruik te maken van de deelsubsidieverordening Subsidieverlening aan sportverenigingen. Deze regeling geeft sportverenigingen de kans om subsidie aan te vragen aan de hand van het aantal leden dat jonger dan 23 jaar of ouder dan 60 jaar is.

5.2 Exploiteren van voldoende kwalitatief goede sportvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

- Kwalitatief goede sportvoorzieningen om sportbeoefening en bewegen te faciliteren.
- Exploiteren van voldoende kwalitatief goede sportvoorzieningen.
- Het zwembad, de sportparken en de gymzalen zijn van goede kwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De meerjaren-onderhoudsplannen en -investeringsplannen die ten grondslag liggen aan het Sportbesluit worden uitgevoerd.
- Met verenigingen wordt gesproken over bredere inzetbaarheid van verenigingen en accommodaties op het gebied van zorg, waardoor accommodaties effectiever en efficiënter gebruikt kunnen worden.
- De gemeentelijke gymzalen hebben een inrichting waardoor er op goed niveau bewegingsonderwijs gegeven kan worden.
- Onderzoek naar mogelijkheden efficiënter gebruik sportaccommodaties.
- In samenwerking met Rijksvastgoedbedrijf Werken streven naar verbetering voorzieningen voor de atletiekverenigingen.

5.3.2 Zoveel mogelijk mensen nemen deel aan cultuur en subdoel 5.3.4

Wat willen we bereiken?

- Zoveel mogelijk mensen, vooral kinderen, de kans geven deel te nemen aan culturele activiteiten.
- Stimuleren dat Den Helder (nog meer) het culturele hart van de regio is, op basis van voorzieningen en evenementen die worden georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken afspraken met subsidiepartners over wat zij het onderwijs bieden, zodat het aanbod zoveel mogelijk op elkaar is afgestemd en inspeelt op de behoeften van het onderwijs.
- De inwoners van Den Helder een laagdrempelig en breed scala aan mogelijkheden bieden, om actief en passief kennis te maken met en/of geschoold te raken in kunst en cultuur, onder andere via Triade en de bibliotheek. Hiervoor maken we subsidieafspraken met Triade en de Kopgroep Bibliotheken.
- Middels de budgetovereenkomst met De Kampanje afspraken maken over de inzet van de middelen voor het theater en het optimaal benutten van de locatie op Willemsoord.
- Het stimuleren van nieuwe experimenten, cultureel ondernemen en (versterkte) samenwerkingsvormen. Dit doen we door goede subsidieafspraken met de subsidiepartners te maken en thema-avonden voor het culturele veld te organiseren (in samenwerking met het Cultuurplatform).
- Het ondersteunen van culturele evenementen in het kader van reguliere gemeentelijke taken zoals handhaving openbare orde, beheer openbare ruimte en het verlenen van vergunningen. Daarnaast subsidie verlenen vanuit het reguliere evenementenbudget (zie ook programma 3).
- Een ondersteunende en verbindende rol innemen bij particuliere initiatieven en daarvoor samenwerken met partners zoals evenementenorganisatoren, stichting Ondernemen aan zee, bureau Sportservice, de Sportfederatie, het Kunst- en Cultuurplatform en de Stichting Top van Holland (zie ook programma 3).
- De subsidieafspraken met stichting Museumhaven en het Reddingmuseum primair richten op een aanbod en presentatie die aansluiten bij de identiteit en eigenheid van stad en regio.

5.3 Ondersteuning van het behoud van het historisch waardevolle erfgoed en het stimuleren van de belangstelling hiervoor

Wat willen we bereiken?

Het cultureel erfgoed van Den Helder behouden en bekend en beleefbaar maken voor inwoners en bezoekers.

Wat gaan de daarvoor doen?

- Het herijken van het erfgoedbeleid met het oog op de nieuwe Omgevingswet.
- Samenwerken met betrokken partijen om de kwaliteit en kansen van Willemsoord en de Stelling van Den Helder verder te benutten.
- Het onderzoeken van kansen met betrekking tot de Atlantikwall.
- Het bevorderen/stimuleren van de samenwerking met en tussen historische verenigingen, musea, Willemsoord en Stichting Stelling Den Helder.

5.6 Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving

Wat willen we bereiken?

- Zorgen dat zoveel mogelijk mensen in onze gemeente naar hartenlust kunnen sporten en recreëren in een groene omgeving.
- Voldoende ruimte voor kinderen om buiten te kunnen spelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bekijken hoe met een sobere, maar doelmatige inrichting kan worden aangesloten op de stedelijke functie van het openbaar sportpark Quelderduyn. En op het aanbieden van voorzieningen om ook buiten verenigingsverband actief sport uit te oefenen.
- Het benutten van kansen om speelgelegenheden of -aanleidingen te creëren.

| Indicatoren | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|---|-----------|-------|------|------|------|------|
| niet-sporters als percentage van de inwoners | 2014 | 53,3 | 53,3 | 53,3 | 53,3 | 53,3 |
| Waardering sportvoorzieningen (burgerpeiling % (zeer) tevreden) | 2015 | 62 | 62 | 62 | 62 | 62 |

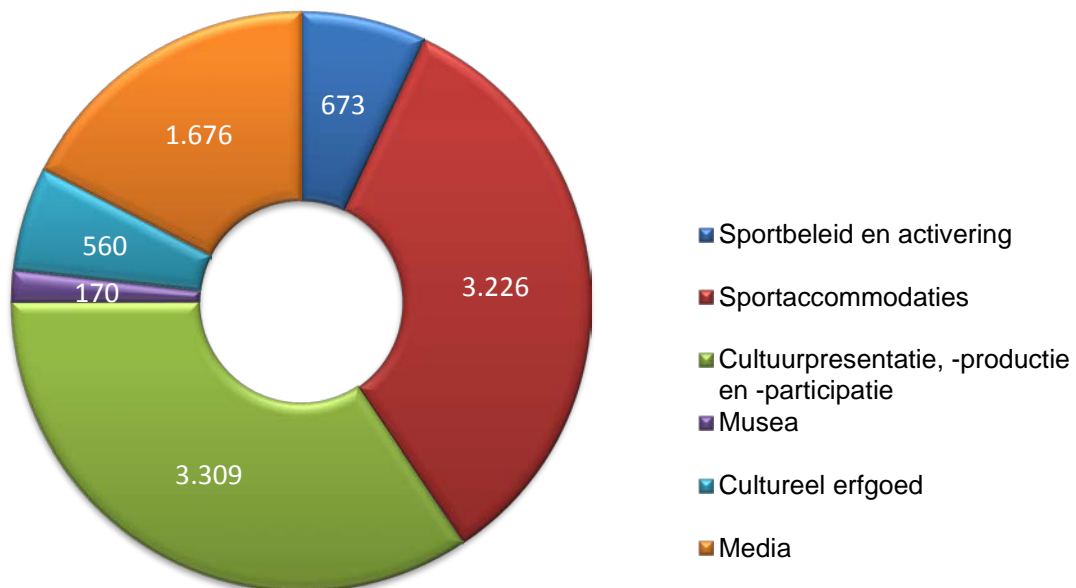
Tabel 11: indicatoren

Wat gaat het kosten?

| Programma 5 | | | | | | |
|---------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 10.610 | 10.742 | 9.614 | 9.319 | 9.060 | 9.046 |
| Baten | -899 | -891 | -916 | -916 | -916 | -916 |
| Saldo van baten en lasten | 9.710 | 9.851 | 8.697 | 8.403 | 8.143 | 8.129 |
| Onttrekkingen reserves | -175 | -225 | -286 | 0 | 0 | 0 |
| Geraamd resultaat | 9.535 | 9.626 | 8.411 | 8.403 | 8.143 | 8.129 |

Tabel 12: wat programma 5 gaat kosten (x € 1.000)

**Lasten Sport, cultuur en recreatie per taakveld
(bedragen in €x1.000)**



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€ 1.128.000 lagere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met evt. wijzigingen in de urentoerekening, leiden binnen dit programma tot een voordeel van ca. € 585.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

In 2016 was er sprake van incidenteel budget van € 300.000 voor herhuisvesting van de rugbyclub. Dit verval.

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 243.000 nadelig.

Baten (€25.000 hogere baten)

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 25.000 voordelig.

Reserves

Toevoegingen

Geen

Onttrekkingen

De geraamde onttrekkingen hebben betrekking op de bijdrage voor Sail (€ 200.000) en vrijval van twee reserves zoals genoemd in de kadernota: multicultureel centrum (€26.000) en 'winst de Nollen' (€60.000). In 2016 was er sprake van een incidentele onttrekking van € 25.000 om de kosten van de cultuurmakelaar te dekken.

Programma 6: Sociaal Domein

Kernwoorden binnen het programma Sociaal Domein zijn zelfredzaamheid en eigen kracht. Het doel hierbij is dat iedere inwoner van Den Helder kan meedoen in de samenleving, vanuit eigen niveau en draagkracht. De gemeente biedt de voorwaarden om te kunnen meedoen: een sociale stad met actieve inwoners, een gezonde leefstijl en aandacht voor elkaar. Het geven van informatie, advies en ondersteuning is belangrijk voor het behoud en herstel van zelfredzaamheid. Daarbij schept goed onderwijs de basis; samen met regiogemeenten wordt extra inzet gepleegd om te voorkomen dat jongeren voortijdig zonder diploma school verlaten.

Doelenboom

6.1 Burger is tevreden over dienstverlening die zelfredzaamheid ondersteunt:

- 6.1.1 burger vindt snel informatie en de aanvraag van diensten/producten wordt snel afgehandeld;
- 6.1.2 goed (digitaal) bereikbaar, maar ook persoonlijk indien nodig.

6.2 Iedere inwoner van Den Helder kan meedoen in de samenleving, op eigen niveau en naar draagkracht:

- 6.2.1 bevorderen van de eigen kracht van inwoners. Preventief acteren door inzet van laagdrempelige algemene voorzieningen, waardoor inwoners minder gebruik maken van maatwerkvoorzieningen. Het bieden van (zicht op) werk en het investeren in de groep van 0 tot 12-jarigen zijn hierbij belangrijk;
- 6.2.2 het bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg, het vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente;
- 6.2.3 bieden van een vangnet (in de vorm van maatwerkvoorzieningen) voor inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn om op eigen kracht vorm en inhoud aan hun leven te geven;
- 6.2.4 verminderen en voorkomen van stapeling van voorzieningen;
- 6.2.5 versterken van het armoedebeleid met een sterkere focus op preventie. Dit moet leiden tot minder inwoners die in armoede leven.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

6.1.1 Burger vindt snel informatie en de aanvraag van diensten/producten wordt snel afgehandeld

Wat willen we bereiken?

De toegang tot de jeugdzorg loopt altijd via het wijkteam. Het wijkteam heeft een generalistisch zicht op de zorg die een kind, of het systeem om het kind, nodig heeft.

Het wijkteam is als het ware de architect van de zorg en vormt de bouwstenen die nodig zijn voor een optimale en veilige situatie van het kind binnen het gezin. Het wijkteam neemt de aanvragen om jeugdzorg direct in behandeling en zal voor overige zorg de toeleiding naar de specialistische teams verzorgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De processen voor de toeleiding naar de jeugdzorg verder optimaliseren.
- De samenwerking en de toegang versterken met de interne partners binnen het sociaal domein.
- De samenwerking versterken met de externe (zorg)partners.
- De kwaliteit versterken en verbeteren van het sociaal wijkteam.

6.2 Iedere inwoner van Den Helder kan meedoen in de samenleving, op eigen niveau en naar draagkracht

Wat willen we bereiken?

- Bevorderen van de zelfredzaamheid en eigen kracht van inwoners.
- Het bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg, het vrijwilligerswerk, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente.

- Langer zelfstandig thuis: corporaties, zorgorganisaties en gemeente werken samen aan de veranderopgave in het woningaanbod met aandacht voor toegankelijkheid en betaalbaarheid.
- In positie brengen ouderen. Door de vergrijzing en daarmee gepaard gaande ontgroening en leeftijdstoename zal geleidelijk de vraag naar voorzieningen en activiteiten veranderen. Er is een kanteling in denken en handelen nodig die leidt tot het actief houden van ouderen in de levensfase die aansluit op de arbeidsfase.
- Het voorkomen en terugdringen van eenzaamheid onder ouderen.
- Transformatie, inclusief innovatie. In het transformatieproces staat de vraag voorop hoe de zelfredzaamheid en participatie van inwoners bevorderd kan worden.
- Inwoners met een zorg- en ondersteuningsvraag worden, waar mogelijk, ondersteund door het inzetten van informele hulp (ouders, vrijwilligers, netwerk, burens e.d.). Er vindt een verschuiving plaats van meer formele naar informele hulp.
- Nieuwe Nederlanders, net als alle inwoners van Den Helder, volop mee laten doen in de samenleving.
- Verbinden van economie met sociaal domein.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Extra investeren in de groep van 0 tot 12-jarigen. Zie hiervoor programma 4.
- Aanbieden aandachtsuur aanvullend op huishoudelijke hulp. Het uitgangspunt van deze pilot is dat mensen zelf bepalen hoe de extra beschikbaar gestelde tijd wordt ingevuld. De verkregen informatie uit de pilot bepaalt hoe ons beleid vanaf 2017 verder moet worden ontwikkeld en welke activiteiten moeten worden geïnitieerd.
- De sociale innovatie krijgt gestalte aan de hand van drie thema's:
 - sociale activering en de bevordering van inkomen en werkgelegenheid;
 - vermaatschappelijking van de zorg;
 - "Lessen in geluk" in het onderwijs.
 Na het vaststellen van kansrijke pilots wordt gestart met de uitvoering van die pilots.
- Het Europese subsidieprogramma Interreg 2-seas benutten om het proces te ondersteunen dat nodig is om de ervaring, kracht en inzetbaarheid van ouderen na hun arbeidzame leven voor de samenleving beschikbaar te houden.
- Uitkomsten onderzoek naar eenzaamheid onder 75-plussers worden vertaald naar acties.
- Uitkomsten van netwerkbijeenkomsten met samenwerkingspartners ouderenzorg leiden tot een plan van aanpak voor de langere termijn (vanaf 2017).
- Opstellen inkoopstrategie en voorbereiding inkoop 2018.
- Uitvoering geven aan het innovatieproject formele/Informele hulp Jeugd en Wmo. De professionele hulpverlening gaat meer gebruik maken van informele hulp door het eigen netwerk en/of door vrijwilligers.
- Faciliteren van activiteiten die leiden tot het meedoen van vluchtelingen die in Den Helder wonen. Deze activiteiten liggen op diverse terreinen als onderwijs, jeugdzorg, participatie en huisvesting.

6.2 Iedere inwoner van Den Helder kan meedoen in de samenleving, op eigen niveau en draagkracht

Wat willen we bereiken?

De noodzakelijke specialistische jeugdhulp in de regio Noord-Holland Noord betaalbaar en beschikbaar houden. Het gaat vooral om de residentiële hulp, dus hulp in een instelling. Het streven is om een kostendaling van 30% te realiseren. Deze moet (deels) worden gebruikt om de ambulante jeugdhulpvoorzieningen te versterken.

We ontwikkelen een structurele aanpak om huiselijk geweld en kindermishandeling in alle uitingsvormen te voorkomen en te stoppen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In bovenregionaal verband met de regio's West-Friesland en Alkmaar invulling geven aan het betaalbaar en beschikbaar houden van specialistische jeugdhulp.
- Bevorderen van de jeugdhulpvoorzieningen in het vrijwillige kader om residentiële opname, jeugdbescherming en jeugdreclassering te voorkomen en te beperken. Onder andere door het regionale innovatieproject "Waarom moeilijk doen als het makkelijk kan".

- In bovenregionaal verband ontwikkelen van één crisisdienst, met daarachter specialistische kennis voor crisisc interventies en –hulp.
- (Boven)regionale ontwikkeling Multidisciplinaire aanpak kindermishandeling (MDA++).

6.2.1 Bevorderen van de eigen kracht van inwoners. Preventief acteren door inzet van laagdrempelige algemene voorzieningen, waardoor inwoners minder gebruik maken van maatwerkvoorzieningen. Het bieden van (zicht op) werk en het investeren in de groep van 0 tot 12-jarigen is hierbij belangrijk

6.2.3 Bieden van een vangnet (in de vorm van maatwerkvoorzieningen) voor inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn om op eigen kracht vorm en inhoud aan hun leven te geven

Wat willen we bereiken?

- Bieden van een vangnet voor inwoners die tijdelijk niet op eigen kracht kunnen functioneren.
- Preventief acteren door inzet van laagdrempelige algemene voorzieningen, waardoor inwoners minder gebruik maken van maatwerkvoorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aanbieden van een bruikbare, digitale sociale kaart voor de inwoners.
- Bevorderen van gebruik van algemene voorzieningen, onder andere door het, meer dan voorheen, promoten van de sociale kaart onder inwoners en verwijzende instanties.
- Aan de hand van de verkregen inzichten bij de invulling van het aandachtsuur (pilot) zo nodig algemene voorzieningen ontwikkelen en uitbreiden.
- Aangaan (nieuwe) subsidierelaties met aanbieders algemene voorzieningen.
- Verbeteren overgang 18-/18+ door afspraken tussen gemeente en aanbieders voor een integrale aanpak bij jeugdigen die gebruik maken van de jeugdhulpverlening, waaronder de alleenstaande minderjarige vluchtelingen.

6.2.5 Versterken van het armoedebeleid met een sterkere focus op preventie. Dit moet leiden tot minder inwoners die in armoede leven

Wat willen we bereiken?

- Bieden van vangnet (in de vorm van maatwerkvoorzieningen) voor inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn om op eigen kracht vorm en inhoud aan hun leven te geven.
- Versterken van het armoedebeleid met een sterkere focus op preventie. Dit moet leiden tot minder inwoners die in armoede leven.
- Het bieden van (zicht op) werk en de uitstroom naar de arbeidsmarkt verhogen.
- Verminderen en voorkomen van stapeling van voorzieningen.
- De commissie Dannenberg heeft in opdracht van de VNG eind 2015 een toekomstvisie op beschermd wonen opgesteld, die uitgaat van “de inclusieve samenleving” waarin ook kwetsbare mensen zo zelfstandig als mogelijk wonen. Voor de komende periode hebben de gemeenten de uitdaging om in regionaal verband te zoeken naar een manier waarop deze visie regionaal vertaald kan worden, hoe gewenste veranderingen in gang kunnen worden gezet en hoe gemeenten de onderlinge samenwerking in de toekomst vorm willen geven.
- Richting arbeidsmarkt ook investeren in preventie met daarmee de focus op jongeren en Nuggers (niet uitkeringsgerechtigden).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bevorderen van gebruik van bestaande inkomensvoorzieningen. Er wordt, meer dan nu al het geval is, proactief "reclame" gemaakt om bestaande voorzieningen te promoten. Verbeteren van de toegankelijkheid van inkomensvoorzieningen.
- Versterken samenwerking maatschappelijke organisaties om dreigende schuldenproblematiek tijdig te signaleren en aan te pakken.
- Uitslagen cliëntervaringsonderzoek Wmo en cliëntervaringsonderzoek Jeugdhulp vertalen naar verbetering van (maatwerk)voorzieningen.
- Cliëntervaringsonderzoek Jeugdhulp anders dan met schriftelijke/digitale enquête uitvoeren.
- Verscherpen van toezicht op de kwaliteit van jeugdhulpinstellingen en producten die geleverd moeten worden.

- In samenwerking met de schoolbesturen in het primair onderwijs versterken van de aanpak van hulp bij Ernstige Enkelvoudige Dyslexie. Versterken houdt in de toeleiding vereenvoudigen en het effect van de behandeling vergroten.
- Uitwerking geven aan de uitkomsten van de nieuwe nota armoedebeleid.
- Vaststellen van een regionale visie op maatschappelijke opvang en beschermd wonen voor de periode van 2017 en daarna, met daaraan gekoppeld prestatieafspraken en samenwerkingsafspraken tussen gemeenten. De uitwerking van deze visie in concrete doelstellingen, acties en verbeterplannen voor de verschillende onderdelen: maatschappelijke opvang, beschermd wonen, aanpak verwarde personen (OGGZ-aanpak) en afstemming met de bredere keten.
- Verdiepende analyse van het klantenbestand om instrumenten voor toeleiding naar werk specifiek te kunnen inzetten, meer resultaat te boeken en succesfactoren beter te duiden en te evalueren.
- Reserveren van budget voor arbeidsmarkttoeleiding van Nuggers.
- Investeren in de beheersing van de Nederlandse taal (brede zelfredzaamheid).

| Indicatoren | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|-----------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Banen (per 1.000 inwoners 15-64 jaar) | 2015 | 735,1 | 735,1 | 735,1 | 735,1 | 735,1 |
| Jongeren (12-21 jaar) met delict voor rechter | 2012 | 3,3 | 3,2 | 3,2 | 3,1 | 3,1 |
| Kinderen (tot 18 jaar) in uitkeringsgezin | 2012 | 8,7 | 8,5 | 8,3 | 8,1 | 7,9 |
| Netto arbeidsparticipatie (% beroepsbevolking) | 2015 | 63,5 | 63,5 | 63,5 | 63,5 | 63,5 |
| Achterstandsleerlingen (4-12 jaar) | 2012 | 17,1 | 17,0 | 16,9 | 16,8 | 16,7 |
| Werkloze jongeren (16-22jaar) | 2012 | 2,1 | 2,0 | 2,0 | 2,0 | 1,9 |
| Personen met bijstandsuitkering per 10.000 inwoners | 2015 | 440,9 | 440,9 | 440,9 | 440,9 | 440,9 |
| Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners 15-64 jarigen | 2015 | 186 | 190 | 195 | 200 | 205 |
| % jongeren met jeugdhulp (tot 18 jaar) | 2015 | 9,9 | 9,8 | 9,7 | 9,6 | 9,5 |
| % jongeren met jeugdbescherming (tot 18 jaar) | 2015 | 2,3 | 2,2 | 2,2 | 2,1 | 2,1 |
| % jongeren met jeugdreclassering (12-23 jaar) | 2015 | 0,6 | 0,5 | 0,5 | 0,5 | 0,4 |
| WMO-cliënten met maatwerkarrangement per 10.000 inwoners | 2015 | NB | NB | NB | NB | NB |

Tabel 13: indicatoren

| Begrote gemeentelijke bijdrage verbonden partij | Bedrag |
|---|-------------|
| Gesubsidieerde arbeid Kop van Noord-Holland | € 6.789.538 |

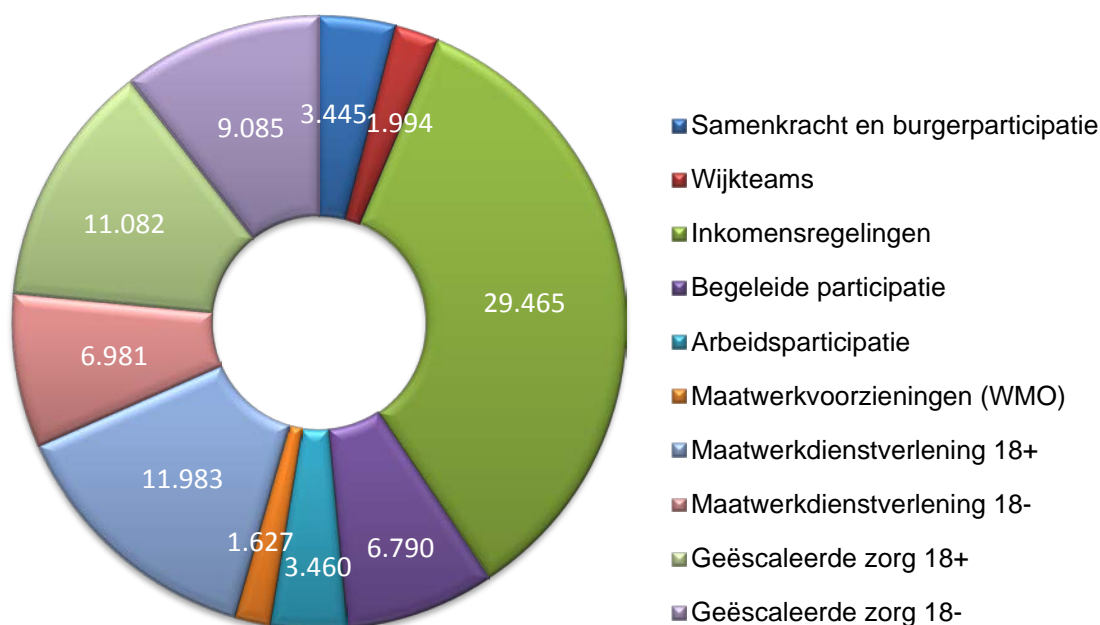
Tabel 14: verbonden partijen

Wat gaat het kosten?

| Programma 6 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 87.753 | 99.098 | 85.911 | 84.702 | 83.647 | 83.980 |
| Baten | -27.445 | -29.849 | -25.572 | -26.576 | -26.994 | -27.298 |
| Saldo van baten en lasten | 60.308 | 69.249 | 60.339 | 58.126 | 56.654 | 56.682 |
| Toevoegingen reserves | | 1.369 | 0 | 1.678 | 2.966 | 2.867 |
| Onttrekkingen reserves | -474 | | -676 | -374 | -263 | -128 |
| Geraamd resultaat | 59.834 | 70.618 | 59.663 | 59.430 | 59.357 | 59.421 |

Tabel 15: wat programma 6 gaat kosten (x € 1.000)

Lasten Sociaal domein per taakveld (bedragen in €x1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€13.187.000 lagere lasten):

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met evt. wijzigingen in de urentoerekening, leiden binnen dit programma tot een voordeel van ca. €7.064.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

Wijkteams

De lasten in het kader van JAT/VAT zijn in 2016 geraamd als een regionale activiteit. Vanaf 2017 is het een gemeentelijk activiteit, waardoor de lasten € 117.000 lager worden geraamd. In de begroting 2016 zijn ten onrechte lasten (€ 105.000) in het kader van de transitie 3D's geraamd.

Inkomensregelingen

De lasten voor bijzondere bijstand worden ruim € 675.000 hoger geschat dan in 2016. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere bewindvoeringslasten. De lasten in het kader van de inkomensvoorzieningen (BUIG) worden in 2017 € 1.400.000 lager geraamd dan in 2016. De raming is dat ongeveer tien cliënten minder gebruik zullen maken van een inkomensvoorziening. De lasten in het kader van de uitvoering BBZ 2004 worden in 2017 € 188.000 lager geraamd dan in 2016 en komen hiermee uit op het lastenniveau 2015.

Begeleide participatie

De uitvoeringslasten WSW worden als gevolg van een dalend aantal WSW-ers in 2017 € 705.000 lager geraamd dan in 2016.

Arbeidsparticipatie

De lasten werkgelegenheidsprojecten die worden ingezet om de kans op arbeidsreïntegratie te vergroten worden in 2017 € 317.000 hoger geraamd dan in 2016.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

De lasten in het kader van voorzieningen voor gehandicapten worden in de begroting 2017, als gevolg van een lager beroep op deze voorzieningen, € 170.000 lager geraamd dan in 2016.

Maatwerkdienstverlening 18+

De lasten in het kader van PGB's worden, op basis van de ervaringscijfers 2015, in 2017 € 300.000 hoger geraamd dan in 2016. De lasten in het kader van de uitvoering Wmo Huishoudelijke hulp worden als gevolg van de verwachte stijging in de contracttarieven € 500.000 hoger geraamd dan in 2016. De lasten in het kader van Wmo Begeleiding en Verblijf worden in 2017 € 1,1 miljoen lager geraamd dan begroot in 2016. Deze raming is gebaseerd op de ervaringscijfers uit 2015 inclusief een prijsindex van 1,6%. In de begroting 2016 is incidenteel een budget van € 310.000 opgenomen in het kader van de huishoudelijke hulp toelage voor het nieuw ingevoerde zogeheten aandachtsuur.

Maatwerkdienstverlening 18-

De lasten in het kader van PGB's worden, op basis van de ervaringscijfers 2015, in 2017 € 695.000 lager geraamd dan in 2016. De lasten in het kader van Jeugdzorg worden in 2017 € 900.000 lager geraamd dan begroot in 2016. Deze raming is gebaseerd op de ervaringscijfers uit 2015 inclusief een prijsindex van 1,6%.

Geëscaleerde zorg 18+

De lasten in het kader van Beschermd Wonen worden in 2017 € 685.000 lager geraamd dan begroot in 2016. Deze raming is gebaseerd op de ervaringscijfers uit 2015 inclusief een prijsindex van 1,6%.

Geëscaleerde zorg 18-

De lasten in het kader van Jeugdverblijfszorg worden in 2017 € 1.8 miljoen lager geraamd dan begroot in 2016. Deze raming is gebaseerd op de ervaringscijfers uit 2015 inclusief een prijsindex van 1,6%.

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 260.000 nadelig.

Baten (€4.277.000 lagere baten):

Samenkracht en burgerparticipatie

In de begroting 2016 is een raming (€ 95.000) opgenomen voor een provinciale subsidie in het kader van Eigen Kracht-conferenties. Vanaf 2017 is er geen recht meer op deze subsidie.

Wijkteams

Vanaf 2017 is de bijdrage van de regiogemeenten (€ 117.500) komen te vervallen omdat het geen regionale activiteit meer is. Daarnaast wordt vanaf 2017 een bijdrage geraamd (€40.000) in het kader van de afkoop van het regresrecht op Wmo via de VNG.

Inkomensregelingen

Voor 2017 wordt de rijksbijdrage BUIG € 1,5 mln lager geraamd dan begroot in 2016.

De rijksbijdrage in het kader van de BBZ 2004 wordt voor 2017 € 130.000 lager geraamd dan 2016.

De overige baten (bijzondere bijstand en BBZ 2004) worden € 72.000 hoger geraamd dan 2016.

Geëscaleerde zorg 18-

In de begroting 2016 is een stelpost (negatief) opgenomen in het kader van een lagere rijksbijdrage Integratie-uitkering Sociaal Domein voor een bedrag van € 2,58 mln. In de begroting 2017 is deze stelpost als verlaging opgenomen in de lastenbudgetten binnen dit taakveld.

Reserves:

De verwachting is dat in 2017 de lasten BUIG € 215.000 hoger zullen uitvallen dan de rijksbijdrage.

De lasten van reïntegratie-trajecten zijn € 420.000 hoger geraamd dan de rijksbijdrage hiervoor.

De raad heeft besloten tekorten binnen het programma te dekken vanuit de reserve Sociaal Domein.

Bij de behandeling van de begroting 2016 heeft de raad besloten € 1.369 miljoen incidenteel te doteren aan de reserve Sociaal Domein vanuit het begrotingsresultaat.

De gemeente heeft de wettelijke taak om stedelijk afval- en hemelwater af te voeren zonder dat dit ernstige overlast en risico's voor de volksgezondheid met zich meebrengt. Daarnaast heeft de gemeente een zorgtaak voor die situaties waarin de grondwaterstand normaal gebruik van de openbare ruimte structureel ernstig belemmert.

Ook draagt de gemeente zorg voor een doelmatige en milieuverantwoordelijke inzameling van huishoudelijk afval. Een inzameling die zich steeds meer richt op bronscheiding en materiaalhergebruik (van afval naar grondstof).

Doelenboom

7.1 Het klimaatbestendig maken van Den Helder:

7.1.1 in herstructurering van Nieuw Den Helder bij de herinrichting van de openbare ruimte de benodigde kansen benutten.

7.2 Het nemen van maatregelen op het gebied van energiebesparing, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en de overgang naar duurzame energie:

7.2.1 toepassen van duurzame maatregelen in het gemeentelijk vastgoed.

7.3 Het functioneren van de riolering verder verbeteren:

7.3.1 afronden van het afkoppelprogramma volgens gemeentelijk rioleringsplan in 2017;

7.3.2 meer kostenbewust vervangen of renoveren van slechte riolering;

7.3.3 intensiveren van rioolinspecties. Alle riolen ouder dan 45 jaar, zijn eind 2017 geïnspecteerd;

7.3.4 monitoren van functioneren en oplossen eventuele knelpunten.

7.4 Het terugdringen van structurele overlast door hemelwater of hoge grondwaterstanden:

7.4.1 concrete aanpak van de zorgplichten hemel- en grondwater.

7.5 Realiseren van de doelstelling van de rijksoverheid door gescheiden inzameling (bronscheiding) van huishoudelijk afval, in 2020 te komen tot 75% materiaalhergebruik:

7.5.1 vanaf 2017 gefaseerd introduceren van een nieuwe afvalinzamelstructuur;

7.5.2 de burger zowel fysiek (verschillende containers) als organisatorisch (ophaalrequentie) optimaal te faciliteren.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

7.1 Het klimaatbestendig maken van Den Helder

Wat willen we bereiken?

Den Helder heeft een voortrekkersrol op het gebied van het energie- en klimaatbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Den Helder en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) hebben een intentieovereenkomst getekend om de komende twee jaar te werken aan multifunctionele waterkeringen met de Helderse dijk als pilot. In het studieproject Dijkstad onderzoekt INHolland hogeschool de mogelijkheden voor een betere verbinding tussen stad en zee.

De transformatie van Nieuw Den Helder kent een procesmatige aanpak, waarin continu wordt gezocht naar momenten waarop activiteiten en mogelijkheden van klimaatbestendigheid op wijk-, buurt- en straatniveau kunnen worden gekoppeld. In bijvoorbeeld de Grote Rivierenbuurt, de Vechtbuurt en het Kreekpark werken partijen als Woningstichting Den Helder, Landschap Noord-Holland, HHNK, nutsbedrijven en de gemeente samen.

7.2 Het nemen van maatregelen op het gebied van energiebesparing, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en de overgang naar duurzame energie

Wat willen we bereiken?

Den Helder heeft de ambitie om in 2020 tenminste 20% van de energiebehoefte van Den Helder te vervullen met duurzame energie en in 2050 voor ten minste 50%. Het meewerken aan de realisatie van grootschalige duurzame energiebronnen is hiervoor een belangrijk middel.

Wat gaan we daarvoor doen?

We faciliteren ondernemers binnen o.a. de kaders van de Notitie zonneparken om het areaal van productie-eenheden zonne-energie te vergroten (zonneparken, zonnepanelen op daken van woningen, maatschappelijk vastgoed, bedrijven e.d.). Ook faciliteren wij de verdere ontwikkeling van het Kenniscentrum Wind op Zee en een initiatief vanuit de markt om te komen tot een bredere toepassing van biomassa als brandstof. We streven naar de realisatie van “nul op de meter woningen”. Tot slot werken wij een duurzaamheidsagenda uit hoe we in lijn met motie 6.33 van de kadernota de ambitie kunnen aanscherpen om in 2040 zelfs een 100% energieneutrale gemeente te kunnen zijn.

7.2.1 Toepassen van duurzame maatregelen in het gemeentelijk vastgoed

Wat willen we bereiken?

Gemeenten hebben vanuit de Wet milieubeheer de plicht om energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder te realiseren voor type A-inrichtingen. Hiertoe behoren kantoren schoolgebouwen, maar ook bijvoorbeeld gymzalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De Meerjaren Onderhoudsplannen gemeentelijke gebouwen worden op deze plicht aangepast. In 2017 is meer zicht op de noodzakelijke maatregelen en de daaraan verbonden kosten.

7.3 Het functioneren van de riolering verder verbeteren

Wat willen we bereiken?

De verschillende voorzieningen voor afvalwater, hemelwater en grondwater probleemloos kunnen gebruiken; nu én in de toekomst. Meer inspelen op het voorkomen van overlast door het veranderend klimaat.

Wat gaan we daarvoor doen?

Realiseren jaarschijf 2017 van het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2014-2017. De samenwerking met de gemeenten Hollands Kroon, Schagen en Texel zetten wij voort, zoals het gezamenlijk opstellen van een moeder GRP (een parapluplan), gedifferentieerd inspecteren en reinigen, relinen van (=voorzien van een nieuwe binnenkant) in plaats van vervangen, intensiveren gegevensbeheer en het uitwisselen van kennis.

7.3.2 Meer kostenbewust vervangen of renoveren van slechte riolering

Wat willen we bereiken?

Eind 2011 is het landelijk Bestuursakkoord Water in werking getreden. Gemeenten moeten in 2020 minstens 10% kostenreductie hebben bereikt door doelmatiger te werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Deze doelmatigheidswinst wordt verkregen door meer samen te werken met omliggende gemeenten en het Hoogheemraadschap. Daarnaast moet ook de kwetsbaarheid van de beheerorganisatie aandacht krijgen en moet de kwaliteit van het rioolbeheer worden geoptimaliseerd.

7.4.1 Concrete aanpak van de zorgplichten hemel- en grondwater

Wat willen we bereiken?

Met het vaststellen van een ambitieniveau en het uitvoeren van de bijbehorende maatregelen geven we concrete invulling aan de zorgplicht voor hemel- en grondwater. Hiermee worden de overlast door hemel- en grondwater en de economische schade beperkt. De extra kosten voor dit beleid worden vanaf 2018 verrekend in de rioolheffing.

Wat gaan we daarvoor doen?

De uiteindelijke hoogte van deze kosten is afhankelijk van het vastgestelde ambitieniveau, de reductie van de kosten voor de zorgtaak stedelijk afvalwater en de stand van het rioolfonds aan het begin van 2018.

7.5 Realiseren van de doelstelling van de rijksoverheid door gescheiden inzameling (bronscheiding) van huishoudelijk afval, in 2020 te komen tot 75% materiaalhergebruik

Wat willen we bereiken?

Parallel aan de invoering van een nieuwe wijze van afvalinzameling die vanaf medio/eind 2017 gefaseerd in Den Helder ingevoerd gaat worden, willen we enerzijds sneller komen tot een betere bronscheiding door de burger aan huis en anderzijds de Helderse burger nog meer faciliteren in het scheiden van huishoudelijk afval. Doelstelling van het Rijk is dat landelijk gezien 75% van het afval aan de bron – dus aan huis – gescheiden wordt, ofwel 100 kg per persoon per jaar. Het scheidingspercentage in Den Helder bedroeg in 2015 slechts 41%. Gezien de enorme inhaalslag die gemeentebreed gerealiseerd moet worden en het tijdsbeslag dat met de wijksgewijze invoering van een geheel nieuw inzamelsysteem gemoeid is, zal deze doelstelling in 2020 echter nog niet gehaald kunnen worden. Wel is het college er alles aan gelegen om al in 2017/2018 tot een substantiële verbetering van het scheidingspercentage te komen.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2017 wordt een tussenvariant voor de inzameling van huishoudelijk afval geïntroduceerd die als doel heeft het scheidingspercentage te verhogen. Maatregelen als uitbreiding van de faciliteiten op het afvalstation, afvalcoaches en intensivering van de handhaving zijn een onderdeel van de definitieve inzamelwijze.

| Indicatoren | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|-----------|-------|------|------|------|------|
| Omvang huishoudelijk restafval (in kg) | 2015 | 271 | 250 | 200 | 180 | 170 |
| Hernieuwbare elektriciteit | 2014 | 2,2% | 3% | 4% | 5% | 8% |

Tabel 16: indicatoren

| Begrote gemeentelijke bijdragen verbonden partijen | Bedrag |
|---|-------------|
| GGD Hollands-Noorden | € 1.048.897 |
| Veiligheidsregio - ambulancevervoer | € 23.329 |
| Cocensus | € 221.409 |
| Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Noord-Holland Noord | € 781.106 |

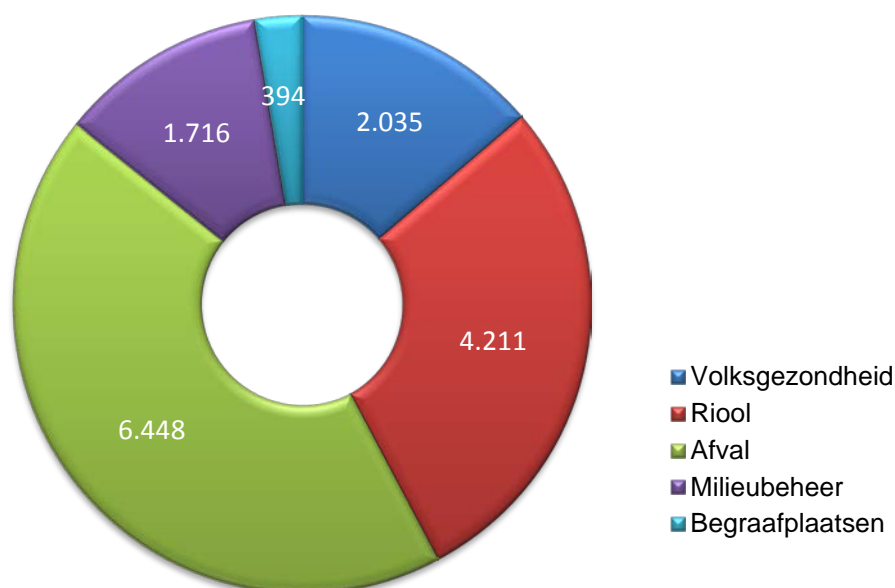
Tabel 17: verbonden partijen

Wat gaat het kosten?

| Programma 7 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 17.260 | 15.950 | 14.684 | 14.492 | 14.472 | 14.456 |
| Baten | -15.148 | -14.267 | -13.826 | -13.803 | -13.803 | -13.803 |
| Saldo van baten en lasten | 2.112 | 1.683 | 858 | 690 | 669 | 653 |
| Toevoegingen reserves | 120 | 120 | 120 | 120 | 120 | 120 |
| Onttrekkingen reserves | -599 | -158 | -124 | -64 | -64 | -64 |
| Geraamd resultaat | 1.633 | 1.645 | 854 | 746 | 725 | 709 |

Tabel 18: wat programma 7 gaat kosten (x € 1.000)

Lasten Volksgezondheid en milieu per taakveld (bedragen in €x1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€1.266.000 lagere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Daardoor ontstaat op dit programma in 2017 ten opzichte van de begroting 2016 een voordeel van €903.000.

Naast de wijzigingen in de verdeelsystematiek omtrent de kosten overhead geldt hetzelfde voor de verdeling van de perceptiekosten welke nu aan de lokale heffingen specifiek worden toegerekend. Dit zorgt voor een voordeel van €215.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €148.000 voordelig.

Baten (€441.000 lagere baten)

In de begroting 2016 is een onttrekking uit de voorziening afval geraamd. In de begroting 2017 kan niet meer uit de voorziening afval worden onttrokken omdat de voorziening per 1 januari 2017 is uitgeput. Ten opzichte van de begroting 2016 is dit een nadeel van €406.000.

Overige afwijkingen kleiner dan €100.000 zijn per saldo €35.000 nadeel.

Reserves

Onttrekkingen

In 2016 is een onttrekking opgenomen van €25.000 uit reserve DIVMAG terrein. Verder wordt er in 2017 €9.000 minder onttrokken uit de reserve bodemsanering.

Programma 8: Ruimte en Stedelijke Vernieuwing

De gemeente Den Helder streeft naar prettige en veilige woonmilieus. We kiezen niet voor kwantiteit, maar voor kwaliteit. Daarbij zoeken we naar functionele invullingen die bijdragen aan de toeristische en recreatieve ambities van de stad. Door in te zetten op veelzijdigheid maken we van Den Helder een aantrekkelijke stad om te wonen en creëren we een maximale kans op economische ontwikkeling. Bij de ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van ons gebied houden we rekening met de economische dynamiek van de stedelijke omgeving en met de rust en ruimte van het open landschap en van de kustzone. Een goede balans tussen beide vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Doelenboom

8.1 Het stadshart biedt ruimte voor: genieten (stadspark, terrasjes, ijsbaan), gezellig winkelen, ondernemen en initiatieven ontplooiën, aantrekkelijke plek om te wonen, uitnodigende en aantrekkelijke entrees en goede bereikbaarheid:

8.1.1 ontwikkeling Halter Bellevue;

8.1.2 ontwikkeling Anton Pieckplein;

8.1.3 aanpak aanloopstraten Koningstraat en Spoorstraat;

8.1.4 inrichting stationsvoorplein;

8.1.5 ontwikkelen horeca Willemsoord;

8.1.6 herstructurering aanloopstraten Koningstraat en Spoorstraat.

8.2 Ontwikkelen van de woonkwaliteit:

8.2.1 gericht bouwen, met oog voor de kwaliteit die de woonconsument vraagt;

8.2.2 ontwikkelen van bijzondere woonmilieus op kwalitatief hoogwaardige locaties in of direct aan de rand van de stad;

8.2.3 duurzame inrichting van de woon- en leefomgeving.

8.3 Stad en platteland hebben ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij de identiteit van de stad:

8.3.1 planologische ruimte bieden in bestemmingsplannen voor passende initiatieven.

Dit jaar krijgen in het bijzonder onderstaande doelen uit de doelenboom extra aandacht. Daarom worden deze toegelicht.

8.1.2 Ontwikkeling Anton Pieckplein

Wat willen we bereiken?

We faciliteren initiatieven van ondernemers en bewoners als zij passen in de doelstellingen van het ambitiedocument Stadshart Den Helder, huiskamer van de stad.

Wat gaan we daarvoor doen? De planologische procedure voor de realisatie van het Anton Pieckplein wordt gevoerd. Ook beginnen wij met de inrichting van de openbare ruimte van dit plein. De horecaondernemers worden in hun ambitie gesteund om tot een kwalitatief hoogwaardiger uitgaanscentrum te komen. Tegenover Willemsoord wordt de volgende fase van het bouwplan Molenplein gerealiseerd.

8.1.4 Inrichting stationsvoorplein

Wat willen we bereiken?

Het stadspark moet verder ontwikkeld worden als de “achtertuin” voor bewoners en bezoekers van de binnenstad. Het stadspark moet een doorlopend park zijn van station naar dijk. Hiertoe wordt het Bernhardplein heringericht en wordt de aansluiting op de groenstructuur van Beatrixstraat en Middenweg gerealiseerd. Op deze wijze ontstaat er een park voor ontmoeting en recreatiemogelijkheden en een goede toegankelijkheid tot de dijk.

We willen met de herinrichting van het stationsvoorplein een betere uitstraling creëren en een duidelijke route die verder gaat in het park of richting winkelstraat. Hier hoort ook een verbeterde mogelijkheid bij voor het stallen van fietsen.

Wat gaan de daarvoor doen?

Het stationsvoorzplein wordt opnieuw ingericht in aansluiting op het stadspark en de nieuwe inrichting van de Beatrixstraat. De dijkopgang in het verlengde van de Prins Hendriklaan krijgt meer aankleding waardoor de aantrekkingskracht wordt vergroot.

8.1.6 Herstructurering aanloopstraten Koningstraat en Spoorstraat.

Wat willen we bereiken?

De leegstand verminderen door een meer compact winkelhart.

Wat gaan we daarvoor doen?

Planvoorbereiding voor Halter Bellevue. Voor het einde van de Spoorstraat is er dan een visie op de ontwikkeling van dit gebied. Voor de Koningstraat en Spoorstraat Oost werken gemeente en Woningstichting Den Helder samen aan de transformatie van deze straten naar een aantrekkelijk (woon)gebied. De Woningstichting start de bouw van de halter Sluisdijk met winkels op de begane grond en daarboven appartementen.

8.2.1 Vraaggericht bouwen, met oog voor de kwaliteit die de woonconsument vraagt

Wat willen we bereiken?

Een woningvoorraad die aansluit bij de regionale en lokale ontwikkelingen in de woningmarkt. We streven naar een evenwichtige samenstelling van de bevolking per wijk. Er is een differentiatie in woonmilieus die rekening houdt met de woonwensen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De woningbouw in fase 1 van Willem Alexanderhof gaat verder en we bereiden de ontwikkeling van fase 2 voor. Met de ontwikkelaars bezien we of nieuwe woonconcepten wenselijk en mogelijk zijn. De nieuwbouw van "Op Huisduinen" wordt afgerond. Tussen Eemstraat en Scheldestraat in Nieuw Den Helder bouwt Woningstichting Den Helder zorgwoningen, levensloopbestendige woningen en woningen in collectief particulier opdrachtgeverschap. Wij onderzoeken op basis van de vraag de mogelijkheden van het concept magic mix (verschillende doelgroepen gemengd huisvesten). We monitoren de uitvoering van de prestatieafspraken met de woningcorporaties. We geven uitvoering aan de Woonvisie 2016-2020 door:

- het regionaal afgesproken afwegingskader voor nieuwe woningbouwplannen te hanteren (KWK);
- de bewonersgerichte aanpak van verduurzaming en levensloopbestendig maken van de particuliere woningvoorraad;
- onderzoek te doen naar kansen, wensen en mogelijkheden voor wonen in Den Helder;
- bezien, samen met de Stichting Volkshuisvesting Nederland SvN (Blijversleningen), van de mogelijkheid tot het instellen van een revolverend fonds voor verduurzaming en het levensloopgeschikt maken van de eigen woning (bij revolverende fondsen komt het uitgeleende geld weer terug en dit is dan opnieuw beschikbaar voor nieuwe leningen).

8.2.3 Duurzame inrichting van de woon- en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

- Inrichting en beheer van de openbare ruimte die aansluit bij de wensen van de bewoners van de buurt en de visie van de gemeenteraad.
- We streven naar hergebruik van zowel gebouwen als ruimtelijke structuren, zoals verkeerstructuren en landschap.
- Voor de gemeentelijke gebouwen die deel uitmaken van de categorie Lange Termijn Behouden zijn meerjarige onderhoudsplannen (MOP) opgesteld die goed onderhoud van deze panden borgen.
- De nieuwe Wet natuurbescherming treedt op 1 januari 2017 in werking. Drie bestaande wetten, de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet worden vervangen door deze nieuwe wet. Doel van de wetgeving is het beschermen van plant- en diersoorten, terreinen en wateren. De nieuwe wet is een doorvertaling van Europese regelgeving en beoogt een vereenvoudiging. Ontheffingsaanvragen voor soorten en de vergunningaanvragen voor gebieden moeten verplicht aanhaken bij de omgevingsvergunning.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Nieuw Perspectief op de openbare ruimte is vooral een andere kijk op het beheer van de openbare ruimte (programma 3 Beheer openbare ruimte). Vanuit het programma Ruimte en Stedelijke Vernieuwing werken we vooral aan de visie op de inrichting en de kwaliteit van de openbare ruimte. De vraag waaraan we in 2016 werken is: hoe kunnen we de openbare ruimte inrichten passend bij de karakteristiek van de wijk en tegelijkertijd oplossingen vinden in de Inrichting/bestemming die tot kostenbesparing leiden?
- Samen met de omwonenden wordt nagedacht over de invulling van het Vinkenterrein. Het Vinkenterrein biedt na de sanering de ruimte aan te sluiten bij de inrichting en bebouwing van de aangrenzende buurten. Dit moet een duurzaam en groen woonmilieu opleveren. Samen met Port of Den Helder benutten we kansen voor de herinrichting van het gebied Spoorhaven. Het voormalige postkantoor aan de Middenweg wordt opgeknapt en krijgt een nieuwe bestemming. Na de gerechtelijke uitspraak inzake de watertoren krijgt dit monumentale gebouw zo snel mogelijk invulling.
- In 2016 en 2017 worden nieuwe MOP's opgesteld wat tot een herziening kan leiden van de voorziening/dotaties en budgetten in 2017 e.v. Dit om te borgen dat de onderhoudswerkzaamheden corresponderen met de feitelijk beschikbare middelen
- De gemeente wordt het bevoegd gezag en gaat optreden als toezichthouder en handhaver Wet natuurbescherming. Er moet nadrukkelijk worden nagegaan of beschermde soorten en/of gebieden in het geding zijn. Ook legt de gemeente de aanvraag voor aan de provincie voor een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). Deze Vvgb moet de gemeente opnemen in de omgevingsvergunning en hierop toezien.

8.3 Stad en platteland hebben ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij de identiteit van de stad

Wat willen we bereiken?

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer de Omgevingswet aangenomen. Met de Omgevingswet wil de regering een fundament bieden voor bundeling van het omgevingsrecht in één wet. De Omgevingswet integreert het omgevingsrecht, dat nu is versnipperd over tientallen wetten, in één wet met één samenhangend stelsel van planning, besluitvorming en procedures.

Voor onze gemeente betekent dit dat alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving (waaronder verordeningen en het bestemmingsplan) moeten worden geïmplementeerd in een omgevingsplan. Het omgevingsplan wordt hiermee het belangrijkste instrument voor de gemeente. Vanaf juli 2016 tot aan de inwerkingtreding van de wet, naar verwachting in 2019, zullen de aan deze wet verbonden uitvoeringsregels bekend worden gemaakt.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2017 werken we planmatig aan de invoering van de Omgevingswet op basis van het plan van aanpak dat in de tweede helft van 2016 beschikbaar is. Voor Huisduinen maken we in samenspraak met belanghebbenden een gebiedsvisie. Daar waar mogelijk spelen we in op de stap naar het maken van omgevingsplannen door beleid te vertalen naar toekomstige bestemmingsplannen. Ook actualiseren we waar nodig het beleid om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen. Tot slot bieden wij planologische ruimte in bestemmingsplannen voor passende ontwikkelingen en bestemmingsplannen die niet ouder dan tien jaar zijn.

De bestemmingsplannen Julianadorp en Nieuw Den Helder worden geactualiseerd in het kader van de reguliere herziening en daarna vastgesteld. Daarnaast zal de raad ook bestemmingsplannen moeten vaststellen voor externe ontwikkelingen, zoals Camping Noordersandt, Zonnepark Kooijpunt, Noorderhaven en Halter Bellevue. In 2016 worden de bestemmingsplannen voor de haven en luchthaven herzien. Daarbij willen we, als proef, een eerste bestemmingsplan ontwikkelen dat voldoet aan de voorwaarden zoals gesteld worden aan een omgevingsplan.

| Indicator | Basisjaar | Basis | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|---|-----------|-------|------|------|------|------|
| Gemiddelde WOZ waarde: x duizend euro | 2015 | 142 | 142 | 142 | 142 | 142 |
| Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen | 2013 | 4,9 | 4,9 | 4,9 | 4,9 | 4,9 |
| % demografische druk | 2016 | 55,5 | 55,5 | 55,5 | 55,5 | 55,5 |

| | | | | | | |
|---|------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden | 2016 | € 599 | € 599 | € 599 | € 599 | € 599 |
| Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden | 2016 | € 707 | € 707 | € 707 | € 707 | € 707 |
| Sociale huur (%huur) Bron: waarstaatjegemeente.nl | 2014 | 82,8 | 82,8 | 82,8 | 82,8 | 82,8 |
| Stallingsmogelijkheden fiets binnenstad (% goed of zeer goed) Bron: Belevingsonderzoek 2015 | 2015 | 30,1 | 30,1 | 30,1 | 30,1 | 30,1 |
| In de binnenstad is het overdag aangenaam verblijven (eens, zeer mee eens) Bron: Belevingsonderzoek 2015 | 2015 | 44,6 | 44,6 | 44,6 | 44,6 | 44,6 |

Tabel 19: indicatoren

| Begrote gemeentelijke bijdragen verbonden partijen | Bedrag |
|--|----------|
| Cocensus (belastingen) | € 17.431 |

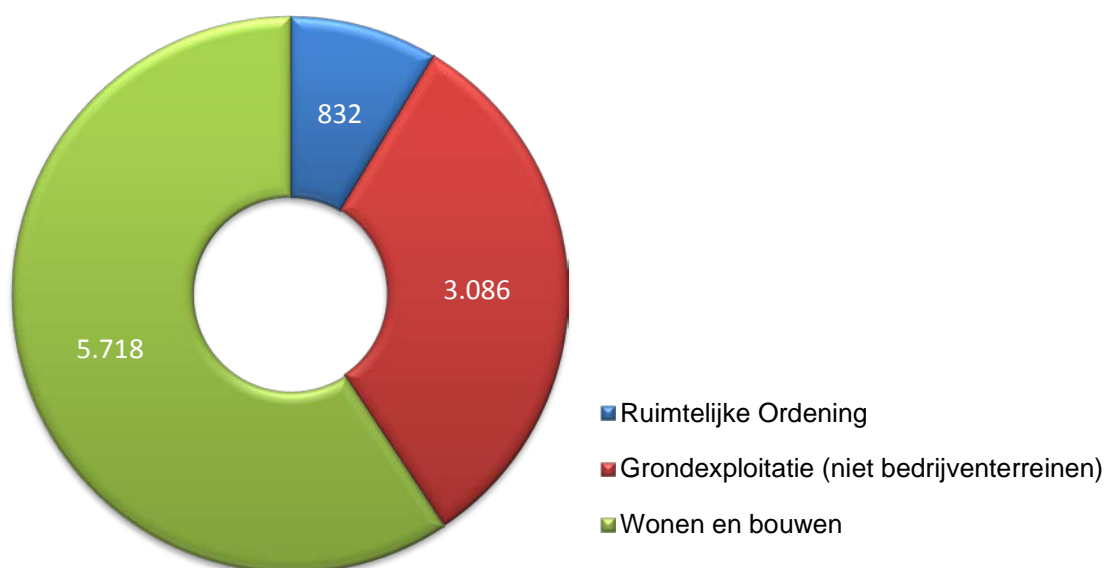
Tabel 20: verbonden partijen

Wat gaat het kosten?

| Programma 8 | | | | | | |
|----------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bedragen (x € 1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 12.419 | 11.250 | 9.636 | 9.000 | 8.153 | 7.525 |
| Baten | -6.697 | -7.145 | -7.064 | -6.451 | -6.289 | -5.718 |
| Saldo van baten en lasten | 5.722 | 4.105 | 2.573 | 2.548 | 1.864 | 1.807 |
| Toevoegingen reserves | 1.583 | 531 | 0 | 0 | 0 | |
| Onttrekkingen reserves | -2.356 | -729 | -1.646 | -1.179 | -93 | -93 |
| Geraamd resultaat | 4.950 | 3.907 | 926 | 1.369 | 1.771 | 1.714 |

Tabel 21: wat programma 8 gaat kosten (x € 1.000)

Lasten Ruimte en stedelijke vernieuwing per taakveld (bedragen in €x1.000)



Toelichting belangrijkste verschillen begroting 2017 ten opzichte van 2016

Lasten (€ 1.614.000 lagere lasten)

Als gevolg van de vernieuwing van het Bbv zijn de kosten overhead uit de programma's gehaald en ondergebracht in taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. De verschuivingen die hierdoor ontstaan, samen met evt. wijzigingen in de urenrekening, leiden binnen dit programma tot een voordeel van ca. € 2.361.000 in 2017 ten opzichte van de begroting 2016.

De bij de baten genoemde gedaalde rente-inkomsten corresponderen met een overeenkomstige daling van toegerekende rentekosten, ook € 119.000.

In 2016 waren de exploitatiebudgetten incidenteel verlaagd met € 531.000 om een storting in de A. Pieckreserve mogelijk te maken. In 2017 worden de budgetten weer met dit bedrag verhoogd.

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 335.000 nadelig.

Baten (€ 81.000 lagere baten)

Door reguliere aflossingen op verstrekte leningen daalt het uitstaande bedrag op verstrekte leningen voor woningwet woningen. Hierdoor dalen ook de hieraan gerelateerde rente-inkomsten met € 119.000.

Zoals aangegeven in de kadernota vindt er een neerwaartse bijstelling plaats van de geraamde huur inkomsten van overige gronden en panden ter hoogte van € 168.000.

Overige afwijkingen kleiner dan € 100.000 zijn per saldo € 206.000 voordelig.

Reserves

Toevoegingen

In 2016 was een storting geraamd van € 531.000 in de bestemmingsreserve A. Pieck. Deze was incidenteel en vervalt in 2017.

Onttrekkingen

De geraamde onttrekkingen hebben betrekking op de bijdrage Stedelijke vernieuwing, € 636.000 (ook in 2016), en onttrekking van twee reserves ten behoeve van maatschappelijke investeringen zoals opgenomen in programma 2, € 756.000 ten behoeve van A. Pieckplein en € 120.000 ten behoeve van parkeervoorzieningen in de Schooten. Hiernaast wordt € 121.000 (in 2016 € 80.000) uit de reserve Aankopen Stadshart onttrokken in verband met onderhoud aan de panden die vanuit deze reserve zijn aangekocht. Tot slot vindt er nog een standaard onttrekking (in 2016 en 2017) van € 13.000 plaats in verband met woonwagenvoorzieningen.

Hoofdstuk 3: Financiële begroting

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan een aantal financiële aspecten van de begroting. Als eerste staan we stil bij de ontwikkeling en samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen. Vervolgens lichten we de ontwikkeling van het geraamde saldo naar 2020 toe. Daarna volgt een nieuw onderdeel met daarin de meerjarige balansen. Tot slot zijn de technische uitgangspunten die gebruikt zijn voor het actualiseren van de begroting opgenomen.

3.2 Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen moeten vanuit het Bbv afzonderlijk worden toegelicht en vallen dus niet onder een specifiek programma. Met een omvang van ongeveer € 120 miljoen beslaat dit onderdeel meer dan de helft van de totale baten van de gemeente.

Deze algemene middelen zijn vrij om in te zetten en worden gebruikt om de publieke taken te bekostigen die niet met andere middelen (eigen bijdragen, doeluitkeringen) worden bekostigd in de (andere) programma's. In deze paragraaf lichten we de algemene dekkingsmiddelen toe. Het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen geeft het volgende beeld:

| Algemene dekkingsmiddelen | | Realisatie | Begroting | Begroting |
|----------------------------------|--------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Bedragen (x €1.000) | | 2015 | 2016 | 2017 |
| Lokale heffingen | Lasten | 537 | 423 | 278 |
| | Baten | -13.194 | -13.485 | -14.444 |
| Algemene uitkering | Lasten | | | |
| | Baten | -61.151 | -59.807 | -58.833 |
| Deelfonds Sociaal Domein | Lasten | | | |
| | Baten | -46.043 | -44.581 | -44.618 |
| Opbrengst deelnemingen | Lasten | 659 | 281 | 281 |
| | Baten | -8.662 | -1.290 | -636 |
| Saldo financiering functie | Lasten | -4 | -204 | -180 |
| | Baten | -1.716 | -1.855 | -1.873 |
| Saldo van baten en lasten | | -129.575 | -120.518 | -120.025 |
| Toevoegingen reserves | | 8.430 | 482 | 1.169 |
| Onttrekkingen reserves | | -520 | | |
| Geraamde resultaat | | -121.665 | -120.037 | -118.856 |

Tabel 22: algemene dekkingsmiddelen (x 1.000)

Toelichting

Lokale heffingen (€ 1.104.000 gesaldeerd voordelig effect ten opzichte van 2016)

Lokale heffingen bestaan uit de onroerende zaakbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting en de precariobelasting. Vanuit de IV-3 wijzigingen vallen de toeristenbelasting en forensenbelasting vanaf 2017 onder programma 3. Echter in het kader van het Bbv zijn wij verplicht om de algemene dekkingsmiddelen te presenteren. De opbrengsten van 2017 stijgen met stijging € 242.000 door de begrotingswijziging in het kader van "Een sluitende begroting 2016-2019". Daarnaast vindt er een inflatiecorrectie van 0,45% plaats, waardoor de lokale heffingen in totaal met € 62.000 stijgen. Verder zijn de opbrengsten verhoogd met € 656.000 in verband met het ondernemersfonds. Tevens dalen de lasten met € 144.000 onder andere vanwege de wijziging in de berekeningssystematiek in het kader van de kosten overhead.

Algemene uitkering (€ 974.000 lagere baten ten opzichte van 2016)

De algemene uitkering 2017 is ten opzichte van 2016 gedaald. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De ontwikkeling van de totale omvang van het gemeentefonds is voor 2017 ten opzichte van 2016 nadelig. Dit komt onder andere door het accres, maar ook door ontwikkelingen in aantallen zoals bij de bijstandsontvangers en het aandeel vanuit de BTW compensatiefonds. Er vindt een daling van €0,7 miljoen plaats.
- De zogeheten suppletiereregeling groot onderhoud loopt in 2017 met €0,7 miljoen terug. De suppletiereregeling houdt in dat incidentele compensatie wordt ontvangen voor het feit dat wij nadeelgemeente zijn bij de herverdeling van het gemeentefonds.
- Bij de integratie- en decentralisatieuitkeringen zijn ten opzichte van 2016 ook verschillende ontwikkelingen. Met name gaat het om het Wmo Faciliteitenbesluit opvangcentra en de Huishoudelijke hulp toelage. In totaal gaat het om een stijging van €0,4 miljoen.

Integratie uitkering Sociaal Domein (€ 36.000 hogere baten ten opzichte van 2016)

De daling van de Integratieuitkering Sociaal Domein zoals deze al eerder is gerapporteerd is met de meicirculaire 2016 enigszins getemperd. Dit houdt in dat de korting op het Sociaal Domein in het kader van de 3D's minder snel daalt en structureel op een hoger niveau uitkomt dan eerder werd voorzien.

Opbrengst deelnemingen (€ 654.000 lagere baten ten opzichte van 2016)

De daling van de opbrengsten deelnemingen heeft te maken met het wegvallen van de dividend-opbrengsten (€0,6 miljoen) vanuit Den Helder Airport en de Port of Den Helder. De resultaten die behaald worden zijn nodig om het eigen vermogen en de liquiditeitspositie te versterken. Verder zijn de dividendopbrengsten vanuit de Bank Nederlandse Gemeenten bijgesteld.

Saldo financiering functie (€ 5.000 gesaldeerd nadelig effect ten opzichte van 2016)

De afwijkingen ten opzichte van 2016 zijn nihil.

Reserves

Toevoeging aan reserves

Vanuit de financieringsfunctie (met name de renteberekening) wordt in 2017 voor €0,3 miljoen meer toegevoegd aan de algemene reserve. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een hogere reservestand.

De toevoeging aan de algemene reserve van €0,4 miljoen wordt veroorzaakt door de vrijval van een aantal bestemmingsreserves ten gunste van de algemene reserve zoals toegelicht in de kadernota 2017-2020.

3.3 Overhead

Met ingang van de begroting 2017 zijn gemeenten volgens de aangepaste voorschriften in het Bbv verplicht om de kosten van overhead anders te registreren en te presenteren. Voorheen werden de kosten van overhead door middel van de uren-opgaven van afdelingen verdeeld over de programma's en maakte de overhead daar dus onderdeel van uit.

De nieuwe systematiek houdt in dat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces onder overhead vallen. Deze overheadkosten mogen niet worden doorberekend aan de verschillende programma's. Uitzonderingen zijn:

- grondexploitaties;
- investeringen;
- (subsidie)projecten.

De doorbelastingen hiervan moeten als een aftrekpost worden opgenomen onder het onderdeel overhead. Het resterende saldo op de overheadkosten moet afzonderlijk zichtbaar gemaakt worden zoals in onderstaand Overzicht van de begrote baten en lasten 2017. De programma's zijn daarmee geschoond van overheadkosten.

Concreet komt het erop neer dat van de € 36 miljoen aan overheadkosten ongeveer € 15 miljoen aan bovenstaande uitzonderingen kunnen worden doorberekend. Dit resulteert in een saldo van € 21 miljoen op het nieuwe taakveld Ondersteuning organisatie (kosten overhead).

Voor de tarieven en leges moet apart een opslagpercentage voor de overhead worden berekend. In de paragraaf Lokale heffingen wordt de kostendeckendheid van de verschillende tarieven en leges, rekening houdend met de opslagpercentage overhead, aangetoond. De kosten van overhead vormen onder andere:

- ICT;
- huisvestingslasten;
- personele kosten;
- juridische kosten.

Door de invoer van de nieuwe systematiek met betrekking tot de omgang met de overheadkosten en de wijziging in de definitie van overhead, zijn er kostensoorten gewijzigd in 2017 ten opzichte van 2016. Hierdoor is het niet meer mogelijk om een één-op-één vergelijking te maken tussen de kosten 2017 en de kosten 2016. Om toch een vergelijking te kunnen maken tussen 2016 en 2017 worden twee grote onderwerpen uit de overhead hieronder toegelicht:

Personele lasten

In de begroting wordt het begrotingsjaar 2017 vergeleken met het jaar 2016 (inclusief eventuele begrotingswijzigingen). Dit houdt in dat de salarissen voor 2017 € 1,7 miljoen hoger liggen dan 2016. Maar daar staat tegenover dat de kosten van uitzendkrachten € 2,1 miljoen lager liggen in 2017 dan 2016. Per saldo is er een voordeel van € 0,3 miljoen.

ICT

De kosten ICT liggen ongeveer € 0,3 miljoen hoger in 2017 dan in 2016. Dit wordt veroorzaakt door een overheveling vanuit het Sociaal Domein in de ICT-budgetten van € 0,3 miljoen en door een verhoging van de ICT-budgetten conform de kadernota 2017-2020 vanwege de noodzakelijke investeringen met € 0,2 miljoen. Hier staat een daling van de kapitaallasten met € 0,15 miljoen tegenover.

| Overzicht baten en lasten | | | |
|--|-----------------|----------------|--------------|
| 2017 | Baten | Lasten | Saldo |
| Programma 1 Bestuur en Ondersteuning | -2.366 | 10.614 | 8.249 |
| Programma 2 Openbare ruimte | -813 | 12.239 | 11.426 |
| Programma 3 Economische zaken | | 2.945 | 2.945 |
| Programma 4 Onderwijs | -1.235 | 8.686 | 7.450 |
| Programma 5 Sport, cultuur en recreatie | -916 | 9.614 | 8.697 |
| Programma 6 Sociaal domein | -25.572 | 85.911 | 60.339 |
| Programma 7 Volksgezondheid en milieu | -13.826 | 14.684 | 858 |
| Programma 8 Ruimte en stedelijke vernieuwing | -7.064 | 9.636 | 2.573 |
| Algemene dekkingsmiddelen | -120.404 | 379 | -120.025 |
| Overhead | -2.002 | 22.543 | 20.541 |
| Heffing VPB | | | |
| Bedrag onvoorzien | | | |
| Saldo van baten en lasten | -174.198 | 177.250 | 3.053 |
| <u>Toevoeging reserves:</u> | | | |
| Programma 1 Bestuur en Ondersteuning | | 150 | 150 |
| Programma 2 Openbare ruimte | | 1.676 | 1.676 |
| Programma 7 Volksgezondheid en milieu | | 120 | 120 |
| Algemene dekkingsmiddelen | | 1.169 | 1.169 |
| <u>Onttrekking reserves:</u> | | | |
| Programma 1 Bestuur en Ondersteuning | -444 | | -444 |
| Programma 2 Openbare ruimte | -1.058 | | -1.058 |
| Programma 3 Economische zaken | -1.500 | | -1.500 |
| Programma 4 Onderwijs | -684 | | -684 |
| Programma 5 Sport, cultuur en recreatie | -286 | | -286 |
| Programma 6 Sociaal domein | -676 | | -676 |
| Programma 7 Volksgezondheid en milieu | -124 | | -124 |
| Programma 8 Ruimte en stedelijke vernieuwing | -1.646 | | -1.646 |
| Resultaat | -180.616 | 180.365 | -251 |

Tabel 23: overzicht baten en lasten (x 1.000)

De ontwikkelingen op de programma's worden bij de programma's zelf toegelicht. De ontwikkeling van de algemene dekkingsmiddelen is hiervoor toegelicht.

In dit overzicht zijn nog niet de effecten van de voorstellen nieuw beleid, moties en voorstellen van het college opgenomen. Die worden in het document 'Naar een sluitende begroting 2017-2020' als eerste begrotingswijziging voorgesteld.

3.4 Meerjarenbegroting

| Totaal | | | | | | |
|----------------------------------|----------------|--------------|--------------|-------------|---------------|---------------|
| Bedragen (x €1.000) | Realisatie | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting | Begroting |
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 173.406 | 179.095 | 177.250 | 172.215 | 169.579 | 169.098 |
| Baten | -186.619 | -177.712 | -174.198 | -172.953 | -171.845 | -170.550 |
| Saldo van baten en lasten | -13.213 | 1.383 | 3.053 | -738 | -2.266 | -1.452 |
| Toevoegingen reserves | 10.983 | 2.665 | 3.115 | 3.286 | 4.162 | 4.009 |
| Onttrekkingen reserves | -10.253 | -4.063 | -6.419 | -2.849 | -1.178 | -971 |
| Geraamde resultaat | -12.483 | -15 | -251 | -301 | 718 | 1.586 |

Tabel 24: meerjarenbegroting (x 1.000)

De (meerjaren)begroting is met inachtneming van de Kadernota 2017-2020, uitgezonderd van het nieuwe beleid en nadere (dekkings)voorstellen van het college, opgesteld. Hierbij is tevens rekening gehouden met de technische uitgangspunten uit de kadernota. Het saldo van de (meerjaren)begroting wijkt af van dat van de kadernota. Deze afwijking wordt in de inleiding onder 'Begrotingsresultaat' toegelicht.

3.5 Vennootschapsbelasting

Voor de (meerjaren) begroting is geen last opgenomen inzake de vennootschapsbelasting. Het proces van het structureel borgen van de vennootschapsbelasting loopt nog. Het streven is om dat begin 2017 afgerond te hebben. In juni 2017 moeten gemeenten voor het eerste aangifte doen voor de vennootschapsbelasting over 2016. De verwachting is dat vooralsnog voor de gemeente geen last in de (meerjaren)begroting inzake de vennootschapsbelasting opgenomen hoeft te worden.

3.6 Onvoorzien

Er is hier zoals gebruikelijk geen bedrag voor opgenomen.

3.7 Geprognostiseerde balansen

Met ingang van de begroting 2017 zijn gemeenten vanuit de vernieuwde voorschriften van het Bbv verplicht om een geprognostiseerde begin- en eindbalans voor het begrotingsjaar en de drie jaren volgend op het begrotingsjaar op te nemen. Op deze manier krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van het EMU-saldo, de solvabiliteit en liquiditeit van de gemeente in een meerjarig perspectief. Als afgeleide hiervan ook de ontwikkeling in onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

| Geprognotiseerde balans | | | | | | |
|---------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
| Omschrijving | 31-12-2015 | 31-12-2016 | 31-12-2017 | 31-12-2018 | 31-12-2019 | 31-12-2020 |
| Activa | | | | | | |
| Materiële vaste activa | 82.936.276 | 92.263.822 | 97.850.823 | 94.643.184 | 91.647.255 | 88.563.869 |
| Financiële vaste activa | 87.640.062 | 78.091.600 | 74.845.958 | 71.510.935 | 68.651.013 | 55.884.757 |
| Totaal vaste activa | 170.576.338 | 170.355.423 | 172.696.782 | 166.154.119 | 160.298.268 | 144.448.626 |
| Onderhanden werk | 6.804.271 | 7.646.564 | 9.225.696 | 8.675.806 | 6.379.261 | 4.635.127 |
| Overige voorraden | 9.955 | 9.955 | 9.955 | 9.955 | 9.955 | 9.955 |
| Vorderingen | 16.833.486 | 16.833.486 | 16.833.486 | 16.833.486 | 16.833.486 | 16.833.486 |
| Liquide middelen | 42.011.591 | 33.029.279 | 19.714.273 | 21.274.886 | 27.155.811 | 32.578.088 |
| Overlopende activa | 3.634.743 | 3.634.743 | 3.634.743 | 3.634.743 | 3.634.743 | 3.634.743 |
| Totaal vlottende activa | 69.294.046 | 61.154.027 | 49.418.153 | 50.428.876 | 54.013.256 | 57.691.399 |
| Totaal activa | 239.870.384 | 231.509.450 | 222.114.934 | 216.582.996 | 214.311.524 | 202.140.024 |
| Passiva | | | | | | |
| Algemene reserve | 25.804.366 | 25.568.553 | 26.033.565 | 26.034.464 | 26.517.742 | 26.954.939 |
| Bestemmingsreserve | 27.918.014 | 37.867.513 | 34.098.956 | 34.536.222 | 37.038.203 | 39.640.572 |
| Resultaat jaarrekening | 12.482.769 | 15.494 | 250.739 | 301.470 | 717.646- | 1.585.684- |
| Voorzieningen | 15.424.561 | 16.149.378 | 16.287.079 | 16.414.045 | 16.603.426 | 16.837.696 |
| Onderhandse leningen | 133.195.546 | 126.863.384 | 120.399.467 | 114.251.667 | 109.824.671 | 95.247.373 |
| Vaste schulden | 247.890 | 247.890 | 247.890 | 247.890 | 247.890 | 247.890 |
| Totaal vaste passiva | 215.073.146 | 206.712.212 | 197.317.696 | 191.785.758 | 189.514.286 | 177.342.786 |
| Liquide middelen | - | - | - | - | - | - |
| Kortlopende schulden | 20.860.611 | 20.860.611 | 20.860.611 | 20.860.611 | 20.860.611 | 20.860.611 |
| Overlopende passiva | 3.936.627 | 3.936.627 | 3.936.627 | 3.936.627 | 3.936.627 | 3.936.627 |
| Totaal vlottende passiva | 24.797.238 | 24.797.238 | 24.797.238 | 24.797.238 | 24.797.238 | 24.797.238 |
| Totaal passiva | 239.870.384 | 231.509.450 | 222.114.934 | 216.582.996 | 214.311.524 | 202.140.024 |

Tabel 25: de geprognotiseerde balans

Het EMU-saldo wordt in de begroting in de financieringsparagraaf vermeld en nader toegelicht. In dat overzicht worden de begroting 2016, 2017 en de meerjarenbegroting 2018 behandeld. In het kader van het vernieuwde Bbv is het ook verplicht om de overige jaren te benoemen, dat ziet er als volgt uit:

- 2016: 1.976
- 2017: 9.769 -/-
- 2018: 4.807
- 2019: 8.081
- 2020: 6.782

Voor 2017 is het EMU-saldo incidenteel nadelig; dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de correctie vanuit de reserves en een hogere investering door de overname van de brandweerkazerne. Voor de jaren 2018 tot en met 2020 dalen de investeringen en de correcties vanuit de reserves waardoor het EMU-saldo voor die jaren voordelig wordt.

3.8 Technische uitgangspunten

In de begroting zijn de technische uitgangspunten verwerkt zoals deze zijn opgenomen in de kadernota 2017-2020.

Samenvatting uitgangspunten:

| | |
|--|--|
| • loonontwikkeling | 0,40 % |
| • prijsontwikkeling | 0,00 % (nullijn tot en met 2017) |
| • gemeenschappelijke regelingen | 1,93 % (mogelijk nullijn, zie toelichting) |
| • omslagrente | 4,00 % |
| • rentetoevoeging aan reserves en rente grondexploitatie | 4,00 % |
| • subsidies gesubsidieerde instellingen | 0,72 % |
| • gemeentelijke heffingen (m.u.v. rioolrecht) | 0,45 % |

Loonontwikkeling

Voor de loonontwikkelingen is uitgegaan van de meest recente cao-ontwikkelingen (het cao-akkoord van 28 januari 2016). Hierin is opgenomen dat de salarissen met ingang van 1 januari 2017 structureel met 0,4% zullen stijgen.

Prijsontwikkeling

Op basis van de CPB-ramingen wordt een prijsontwikkeling (bruto binnenlands product) verwacht van 1,30%. Bij de vaststelling van de programmabegroting 2014-2017 is besloten de komende jaren geen prijscompensatie toe te passen op de budgetten die het betreft. Tot en met 2017 wordt de nullijn gevolgd.

Gemeenschappelijke regelingen (GR-en)

Voor de gemeenschappelijke regelingen is de loon- en prijscompensatie gebaseerd op de macrocijfers voor de loon- en prijsstijging van december 2015. Deze zijn 2,2% voor de loonontwikkeling en 1,3% voor prijsontwikkeling. De indexering die wordt toegepast, heeft betrekking op de gemeentelijke bijdrage. Hierbij is de verhouding tussen de loon- en prijsgevoelige componenten van belang. Bij een verhouding van 70/30 tussen respectievelijk de loon- en prijsgevoelige elementen, stijgt de gemeentelijke bijdrage met 1,93%.

Tijdens een bestuurlijk overleg uit december 2014 is het volgende afgesproken:

- Er wordt geen loon- en prijscompensatie toegekend aan gemeenschappelijke regelingen van 2016 tot 2019 (bezuinigingsopdracht ter grootte van de indexatie).
- De gemeentesecretarissen van de betrokken gemeenten krijgen opdracht om te komen met een plan van aanpak dat resulteert in besluitvorming over eventuele aanvullende meerjarenafspraken, bezuinigingen en gemeenschappelijke regelingen.

Op 13 januari 2016 is een bestuurlijk overleg geweest met bestuurders uit de drie regio's om te komen tot overeenstemming over de indexatie 2017. Hierbij werd vastgesteld dat de regio's West-Friesland en Kop van Noord-Holland zich kunnen vinden in de indexatie van 1,93% voor 2017. De gemeenten Alkmaar en Heerhugowaard (regio Alkmaar) zijn van mening dat tegenover de indexatie van 1,93% een bezuinigingsopdracht van 1,93% moet worden gezet (de nullijn-variant). Dit betekent dat uiteindelijk een besluit van het Algemeen Bestuur de hoogte van de indexatie bepaalt. Voorzichtigheidshalve is in de begroting 2017 rekening gehouden met indexering van de gemeentelijke bijdrage voor de gemeenschappelijke regelingen.

Omslagrente

Voor de begroting 2017 is uitgegaan van een omslagrente van 4%. Dit percentage wordt gebruikt voor de berekening van de lasten van (toekomstige) investeringen. Dit percentage geldt ook voor de rentetoevoeging aan reserves en de doorberekening van rente aan grondexploitaties.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde instellingen is sprake van een 80/20-verhouding tussen respectievelijk het loon- en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Hiermee komt de loon- en prijsontwikkeling voor 2017 uit op 0,72%.

Gemeentelijke heffingen

Uitgaande van een verhouding van 50/50 tussen respectievelijk het loon- en prijsgevoelige deel van de gemeentelijke uitgaven, bedraagt het gemiddelde inflatieniveau voor 2017 0,45%.

Om te kunnen voorzien in de dekking van de loon- en prijsstijging moeten de belastingtarieven een trendmatige stijging ondergaan.

Formatie

Als peildatum voor de formatie is 1 februari 2016 gehanteerd.

3.9 Overige

In het kader van de Bbv dienen wij nog aandacht te besteden aan de volgende onderdelen:

- De jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbare volume; dit heeft betrekking op de voorziening wachtgeld voormalige wethouders; zie voor een toelichting bij de desbetreffende voorziening.
- De investeringen, onderverdeeld naar investeringen met economisch en maatschappelijk nut; in de desbetreffende bijlage is een overzicht van investeringen opgenomen. In de huidige Bbv heeft de gemeente de vrijheid om investeringen met een maatschappelijk nut (wegen, parken, etc.) al dan niet te activeren en daarbij versneld af te schrijven. Dit leidt tot grote verschillen tussen gemeenten. In het nieuwe Bbv dienen investeringen met een maatschappelijk nut, evenals investeringen met een economisch nut, te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven. De financiële wijzigingen vanuit deze nieuwe systematiek worden zichtbaar gemaakt bij de verschillende programma's.
- De financiering; dit onderdeel wordt behandeld in de financieringsparagraaf.
- De stand en het gespecificeerde verloop van reserves; in de bijlage staat een overzicht van reserves.
- De stand en het gespecificeerde verloop van voorzieningen; in de bijlage staat een overzicht van voorzieningen.

Hoofdstuk 4: Paragrafen

Paragraaf 1 Weerstandsvermogen

1.1 Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente Den Helder om risico's op te kunnen vangen, zodat we onze taken kunnen blijven uitvoeren. Het is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die niet op een andere wijze zijn afgedekt.

1. De weerstandscapaciteit betreft de beschikbare middelen en mogelijkheden om de niet begrote en onvoorziene kosten (risico's) op te kunnen vangen.
2. De risico's die we als organisatie lopen zijn de risico's van materiële betekenis waarvoor de gemeente geen maatregelen (bijvoorbeeld in de vorm van verzekering of voorziening) heeft getroffen. We willen over een toereikend weerstandsvermogen beschikken om te voorkomen dat iedere financiële tegenvaller ons dwingt tot bezuinigingen of ten laste gaat van het uitvoeren van bestaande taken.

We gaan in deze paragraaf in op de weerstandscapaciteit en de risico's.

Weerstandsvermogen

In de geactualiseerde nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2015 is voor de ratio weerstandsvermogen een gewenste ratio gekozen in de range van $1,0 < \text{ratio} > 1,4$.

De ratio van het weerstandsvermogen is als volgt berekend:

| | |
|----------------------------|---|
| Ratio weerstandsvermogen = | $\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$ |
|----------------------------|---|

De beoordeling van de ratio en de aan de hand daarvan te nemen maatregelen is in de volgende tabel weergegeven:

| Ratio weerstandsvermogen | Betekenis | Beheersmaatregel |
|--------------------------|------------------|------------------------------------|
| > 2,0 | Uitstekend | Extra risico nemen/investeren |
| 1,4 < ratio > 2,0 | Ruim voldoende | Weerstandscapaciteit niet verhogen |
| 1,0 < ratio > 1,4 | Voldoende | Consolideren weerstandscapaciteit |
| 0,8 < ratio > 1,0 | Matig | Weerstandscapaciteit verhogen |
| 0,6 < ratio > 0,8 | Onvoldoende | Weerstandscapaciteit verhogen |
| < 0,6 | Ruim onvoldoende | Bezuinigen of risico's mijden |

Tabel 26: weerstandsvermogen

De algemene reserve heeft eind 2015 een omvang van € 25.804.000

Op dit bedrag worden de volgende mutaties nog verwerkt:

| | | |
|---|-----|-------------------|
| Positief resultaat jaarrekening 2015 | -/- | € 12.359.000 |
| Resultaatbestemming jaarrekening 2015 | -/- | <u>12.359.000</u> |
| | | € 25.804.000 |
| Dekking incidentele prioriteiten | | 236.000 |
| Dekking Turap 2016 | | <u>2.267.000</u> |
| Als beschikbaar weerstandsvermogen resteert | | € 23.301.000 |

De ratio weerstandsvermogen bedraagt € 23.301.000/ € 13.330.400 = 1,75. De ratio voldoet aan de door de raad gestelde minimumrange van $1,0 < \text{ratio} > 1,4$.

1.2 Risico's

| Omschrijving risico | Begroting 2017 | | | | | |
|---|----------------|------|--------|-------------|---------|-------------------|
| | Max. risico | Kans | Impact | Risicoscore | Reken % | Risicobedrag |
| Exploitatie Willemsoord BV | 492.000 | 5 | 3 | 15 | 60% | 295.000 |
| Zeestad | | - | - | - | | - |
| Port of Den Helder | 3.500.000 | 3 | 5 | 15 | 60% | 2.100.000 |
| Baggerbeheer | 1.800.000 | 5 | 2 | 10 | 50% | 900.000 |
| Schadeclaims en planschades | 2.750.000 | 3 | 3 | 9 | 40% | 1.100.000 |
| Grondexploitatie | | 2 | 5 | 10 | | 1.851.000 |
| Leningen en garantstellingen | | 2 | 5 | 10 | | 6.760.000 |
| Participatiewet / bijstandsverstrekking | 2.000.000 | - | - | - | 0% | - |
| Achterstallig onderhoud kapitaalgoederen | 500.000 | 3 | 3 | 9 | 40% | 200.000 |
| Dividend deelnemingen | 82.350 | 5 | 3 | 15 | 60% | 49.400 |
| Decentralisaties jeugdzorg | 1.930.000 | - | - | - | 0% | - |
| WMO en participatie | 4.000.000 | - | - | - | 0% | - |
| Gemeentelijke heffingen (forensenbelasting) | 150.000 | 5 | 2 | 10 | 50% | 75.000 |
| Totaal | | | | | | 13.330.400 |

Tabel 27: geactualiseerd overzicht van de risico's

Exploitatie Willemsoord BV

In 2013 heeft onderzoek plaatsgevonden naar de exploitatie van Willemsoord BV (Eindrapport Willemsoord 'Een schip van bijleggen'). Op grond hiervan heeft Willemsoord compensatie gekregen voor de nadelige resultaten uit de jaren 2013, 2014 en 2015. Hiervoor is een voorziening gevormd. De verwachting van Willemsoord is dat in de jaren hierna, door toenemende opbrengsten uit de verhuur van panden zoals de Schouwburg, het exploitatieresultaat op termijn verbetert. Vooral nog staat de exploitatie van Willemsoord onder druk door extra kosten als gevolg van de renovatie van bruggen, sluisen en het voorschieten van kosten voor het opruimen van mogelijke niet gesprongen explosieven in de haven. De gemeente is met Willemsoord BV in overleg om een aantal financiële herstructureringsmaatregelen door te voeren om zo de exploitatie van Willemsoord voor de langere termijn te verstevigen. De verwachting is dat dit per 1 januari 2017 wordt afgerond. Het tekort in de jaarrekening 2015 bedraagt € 492.000. Op basis hiervan wordt een bedrag van € 295.000 met een hoog risico als risicobedrag opgenomen.

Deelneming Zeestad CV

De gemeente draagt samen met de provincie tientallen miljoenen bij in het uitvoeringsplan Zeestad fase 1 plus. Zeestad actualiseert jaarlijks de risico's op onder andere financieel, juridisch, organisatorisch, maatschappelijk en politiek gebied. De financiële haalbaarheid van projecten staat onder druk vanwege de economische crisis. Veel projecten kennen onrendabele toppen die moeilijker via het marktmechanisme kunnen worden gedekt. Door een realistische opzet van projecten en de exploitatie ervan jaarlijks te herzien, wordt dit gewaarborgd én wordt een sluitende exploitatie verkregen. Het risicobedrag is laag en er is een grote kans dat de exploitatie van Zeestad zonder verliezen kan worden uitgevoerd. De financiële bijdragen van de aandeelhouders vormen hierbij een kader, waardoor voornamelijk geen risicobedrag wordt opgenomen.

Port of Den Helder

De omzet van de NV Port of Den Helder (PoDH) wordt maatgevend bepaald door de exploitatie en het beheer van olie- en gasproducerende installaties op de zuidelijke Noordzee. Uitgaande van de marktomstandigheden en de verwachting dat zich in de komende decennia een ingrijpende transitie zal voordoen op het gebied van energiewinning op zee, moet PoDH haar marktpositie consolideren en verder versterken. Dit betekent voor PoDH een verdere transitie van beheerhaven naar ontwikkelhaven. Dit uit zich onder andere in de opgestarte exploitatie van projecten als Kooyhaven en de samenwerking met Defensie en Rijkswaterstaat. In de nabije toekomst zal ter versterking van de

bedrijfsvoering, liquiditeitspositie en transitie naar ontwikkelhaven, van de gemeente als aandeelhouder een kapitaalinjectie worden gevraagd. In tweede instantie zal dan op termijn een tweede aandeelhouder worden gezocht, die in het licht van de ontwikkelambitie van de haven via een kapitaalinjectie mede de financiële positie van PoDH op lange termijn borgt. Op dit moment is aan PoDH voor een bedrag van €26,3 miljoen aan garanties afgegeven. Het risico op deze garanties is vooralsnog gerelateerd aan het ontwikkelrisico van Kooyhaven. Hiervoor wordt dezelfde berekening gehanteerd, die wordt gebruikt voor grondexploitaties die de gemeente in uitvoering heeft. Het totale ontwikkelrisico bedraagt € 3.500.000. Na besluitvorming over een extra storting in het aandelenkapitaal van PoDH, neemt de omvang van het risico toe, maar de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet neemt af doordat het bedrijf er robuuster door wordt.

Baggerbeheer BV

Milieupark Oost is een publiek-private samenwerking tussen de gemeente Den Helder (50%) en aannemingsmaatschappij De Vries & van de Wiel (50%). De deelname van de gemeente loopt via Baggerbeheer Den Helder BV, waarvan het college van B&W 100% aandeelhouder is. Door de verslechterende grondmarkt heeft Milieupark Oost vanaf 2013 geen winst gemaakt. De negatieve resultaten komen voor 50% voor rekening van Baggerbeheer Den Helder BV. De prognose voor 2016 is een verlies van € 200.000. Onderzoek naar de herpositionering van Baggerbeheer Den Helder BV geeft aan dat voor het definitief afvoeren van niet-bruikbare specie/grond, de reservering niet toereikend is. Het risico in de periode 2017-2018 bedraagt € 1.800.000 (variant direct beëindigen) en de risicokans is hoog. Het risicobedrag komt daarmee op € 450.000 per jaarschijf.

Schadeclaims en planschade

- Renovatie van de watertoren: de toekomstige bewoner heeft een claim ingediend van € 600.000 voor ontstane schade als gevolg van vertraging en het niet tijdig ontvangen van betalingen door de gemeente. Hiervoor hebben we een voorziening gevormd, waardoor de claim is afgedekt.
- Verplaatsing bedrijf Multimetaal: het Ministerie van Defensie wil als gevolg van een verplaatsing van het bedrijf Multimetaal een bedrag van € 2.200.000 van de gemeente vorderen. Hiervoor is een voorziening getroffen van € 1.650.000. We verwachten dat de voorziening voldoende is om de claim af te kunnen handelen.
- Hotel Den Helder: Hotel Den Helder meent dat de gemeente onrechtmatig heeft gehandeld. Tot op heden is er geen duidelijkheid over de hoogte van de claim.
- Claim schade veeg- en onkruidbeheer: er is een claim van € 1.925.000 ingediend wegens geleden schade bij de opdracht voor veeg- en onkruidbeheer. De gemeente heeft in samenwerking met een advocatenkantoor hoger beroep aangetekend.
- De risico's op planschade zijn klein en hebben zich de afgelopen jaren beperkt voorgedaan. Planschade kan zich voordoen in gebieden waar de gemeente plannen ontwikkelt (voornamelijk in het stadshart). Daarnaast is er risico op planschade bij het verlenen van omgevingsvergunningen en het vaststellen van bestemmingsplannen. We ramen het risico in totaal op € 825.000.

De laatste twee genoemde risico's zijn niet afgedekt door voorzieningen. Het maximaal risico van deze posten is € 2.750.000. Het risicobedrag schatten we in op gemiddeld (40%) en dat komt overeen met een bedrag van € 1.100.000.

Grondexploitatie

Op basis van de risicoanalyse per complex hebben we de conclusie getrokken dat geen van de aanwezige risico's zodanig concreet en onvermijdbaar is dat we hiervoor nu een (aanvullende) voorziening moeten treffen. We lopen voor de grondexploitaties risico op onvoorziene financiële tegenvallers. Het risico is gerelateerd aan de nog te realiseren kosten en opbrengsten. Grootste risico's schuilen in de opbrengstenkant van de projecten. De opbrengsten zijn later in de tijd gefaseerd dan de investeringen.

Een groot deel van de investeringen doen we vooraf (aankopen, bouwrijp maken en dergelijke) om het mogelijk te maken grond te verkopen en opbrengsten te realiseren. Vertraging in het project en hierdoor het later realiseren van de opbrengsten heeft dan ook een negatief effect op het resultaat van het project. Het ontwikkelrisico schatten we in op een bedrag van € 1.851.000. Dit bedrag is lager dan vorige jaren omdat in de jaarrekening 2014 een grote voorziening is getroffen om toekomstige verliezen af te dekken. In de paragraaf Grondbeleid lichten we de risico's verder toe.

Leningen en garantstellingen

We lopen risico met de instellingen waaraan we een lening hebben verstrekt of waarvoor we een garantie hebben afgegeven. We riskeren een financiële tegenvaller als zij niet aan de aflossing- en/of renteverplichtingen kunnen voldoen en we daarop door de geldverstrekker worden aangesproken. Eind 2015 hebben we een totaalbedrag van €73.000.000 aan geldleningen verstrekt. Daarnaast hebben we eind 2015 waarborgen verstrekt van in totaal €65.000.000. De garanties afgegeven aan de Port of Den Helder tot een bedrag van €15.000.000 zijn in het risicobedrag van Port op Den Helder opgenomen. Het totaal aan verstrekte leningen en risico's waaruit het risicobedrag wordt bepaald bedraagt €123.000.000. Op basis van de gedragslijn van de afgelopen jaren wordt 2% als risicobedrag opgenomen. Dit bedrag is €2.460.000. Als extra dekking van het risico hanteren we een opslag van €4,3 miljoen.

Daarnaast zijn garanties afgegeven aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het gaat om een bedrag van €147.000.000. De systematiek van achtervang houdt in dat risico's met betrekking tot sociale woningbouw worden opgevangen door het WSW (de sector zelf). Pas in laatste instantie kan de gemeente worden aangesproken. Die wordt dan verplicht een renteloze lening te verstrekken. Het risico beperkt zich dan ook tot de mogelijke rentederving. Dit risico is zeer klein en daarom niet in een risicobedrag vertaald.

Participatiewet/bijstandsverstrekking

De gemeente moet overschrijdingen op de Participatiewet (WWB) voor 10% van de totale uitkering opvangen uit de eigen middelen. In 2011 en 2012 gaven we meer uit dan het geld dat we van het rijk kregen om de WWB uit te voeren. In 2013, 2014 en 2015 daarentegen waren er juist overschotten. Als in de toekomst opnieuw grote tekorten ontstaan, is er een reële kans dat het ten laste komt van het gemeentelijke weerstandsvermogen. De kans dat in de toekomst vanuit eigen middelen moet worden aangevuld, blijft aanwezig. Die kans is toegenomen, omdat het objectieve verdeelmodel dat vanaf 2016 is geïntroduceerd voor een lagere rijksuitkering zorgt. Het nieuwe verdeelmodel wordt fasegewijs ingevoerd. Voor 2016 en 2017 is de prognose dat de uitgaven hoger zullen zijn dan de rijksbijdrage. De raad heeft in 2016 besloten om de over- en onderschrijdingen ten gunste/laste van de reserve Sociaal Domein te brengen. Omdat de hoogte van deze reserve in 2016 en 2017 toereikend is om mogelijke tekorten te dekken, is het hier bedoelde risico beperkt en bepaald op 0%. Het totaal bedrag aan uitkeringen bedraagt circa €22.000.000, zodat we rekening moeten houden met de inzet van eigen middelen ter hoogte van €2.000.000. Het risicobedrag bedraagt 0% van €2.000.000 en dus €0.

Achterstallig onderhoud kapitaalgoederen

In het onderhoud van de openbare ruimte is sprake van structureel achterstallig onderhoud. De precieze omvang daarvan is op dit moment nog niet in cijfers bekend. Bij de behandeling van de kadernota 2018 zal die informatie wel beschikbaar zijn. In 2016 heeft de Raad €500.000 beschikbaar gesteld om te kunnen beginnen met het wegwerken van achterstallig onderhoud. Voor openbare verlichting schatten we het maximale risico in op €500.000. De kans is aanwezig dat dit leidt tot een risicobedrag van €200.000.

Dividend deelnemingen

Een risico voor de deelnemingen komt voort uit de Wet markt en overheid. De bedrijven waarin we deelnemen, moeten mogelijk vennootschapsbelasting gaan betalen over hun winsten. Dit gaat ten koste van de dividenduitkering aan de gemeente. De vennootschapsbelasting is gemiddeld 22,5%. Bij een dividendraming van €366.000 schatten we het maximaal risico in op €82.350. De risico-inschatting is hoog. Het risicobedrag komt op €49.400 uit.

Decentralisaties

Jeugdzorg, WMO 2015 en Participatie

De arbeidsmarkt, de jeugdzorg en de AWBZ-taken hulp bij het huishouden, begeleiding en ondersteuning gaan gepaard met grote onzekerheden. In 2015 (gemeentefonds, meicirculaire) is de uitkering van het rijk voor de uitvoering van de nieuwe taken voor het eerst beschikbaar gesteld. Er is een dalende trend zichtbaar. De oorzaak van deze daling is een combinatie van algemene kortingen die bij de overgang naar gemeenten zijn opgelegd en de nadelen die voortkomen uit de invoering van objectieve verdeelmodellen.

| Integratie uitkering sociaal domein | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|-------------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Meicirculaire (basis 2015) | 45.657 | 44.618 | 43.738 | 42.845 | 41.989 |
| Totaal verloop sociaal domein | 45.657 | 44.618 | 43.738 | 42.845 | 41.989 |

Tabel 28: verloop integrale uitkering sociaal domein (x € 1.000)

Het verschil tussen de uitkering 2016 van € 45.657.000 en de afgegeven prognose voor 2020 van € 41.989.000 bedraagt € 3.668.000. De onzekerheden blijven groot, evenals de financiële impact ervan. Voor de nieuwe taken blijkt op basis van de realisatie 2015 dat de uitgaven lager zijn dan de rijksinkomsten. Als de lasten zich blijven ontwikkelen op het niveau van 2015, zou de rijksuitkering in 2021 toereikend zijn. 2017 staat in het teken van de transformatie naar nieuwe vormen van de uitvoering van de wet. Het totale risicobedrag is € 3.668.000. De kans dat het risico zich voordoet is zeer laag. Het risicobedrag is € 0.

Gemeentelijke heffingen

Ten aanzien van de onroerende zaakbelasting (OZB) opbrengsten blijft het risico bestaan van de afwaardering van de grote met name incurante objecten als gevolg van bezwaar- en beroepsprocedures. Het gaat hier dan voornamelijk om objecten op het defensieterrein, ziekenhuis, verzorgingstehuizen, het terrein van Noorderhaven en van Woningstichting Den Helder. We zijn als gemeente extra gevoelig voor mutaties in de WOZ van deze instellingen, omdat ze een relatief groot deel uitmaken van de totale waarde van onroerende zaken in de gemeente.

Het arrest van de Hoge Raad van januari 2015 inzake de forensenbelasting kan gevolgen hebben voor de opbrengst van deze belasting voor Den Helder. Kort samengevat volgt uit het arrest van de Hoge Raad dat een gemeente geen forensenbelasting mag heffen wanneer de eigenaar in de verhuurbemiddelingsovereenkomst heeft opgenomen dat hij zijn vakantiewoning niet meer dan 90 dagen per jaar zelf gebruikt. Een zeer groot gedeelte van de tweede woningen wordt in Den Helder namelijk ook gebruikt als beleggingsobject en gedurende het jaar zo veel mogelijk verhuurd aan toeristen. In de praktijk verblijven maar weinig mensen meer dan 90 dagen per jaar zelf in hun tweede (vakantie)woning en wordt het merendeel verhuurd aan toeristen. Naar verwachting zullen er veel eigenaren van tweede woningen deze clausule in de verhuur- en exploitatieovereenkomst opnemen, zodat er geen forensenbelasting kan worden geheven. Het maximaal risico is € 150.000 en de kans dat het risico zich voordoet, schatten we in op 50%. Het risicobedrag is € 75.000.

1.3 Stresstest

BBV verplichte kengetallen

Het BBV verplicht gemeenten om vanaf 2016 een aantal kengetallen op te nemen. De kengetallen geven een beeld van de financiële situatie van de gemeente. De provincie gebruikt de uitkomsten vanuit de taak van financieel toezichthouder. Als gemeente hebben wij een eigen stresstest ontwikkeld om zicht te hebben op financiële stress binnen de gemeente. De uitkomsten hiervan vindt u in de paragraaf gemeentelijke stresstest. In volgende jaren kunnen onze uitkomsten worden vergeleken met andere gemeenten en zullen normen worden ontwikkeld waaraan de uitkomsten kunnen worden getoetst.

De kengetallen zijn vergelijkbaar met de indicatoren die onderdeel zijn van onze eigen stresstest.

| Begroting 2017 Kengetallen: | Verloop van de kengetallen | | |
|--|----------------------------|-----------|-----------|
| | Rek 2015 | Begr 2016 | Begr 2017 |
| netto schuldquote | 47 | 80 | 59 |
| netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen | 8 | 24 | 21 |
| solvabiliteitsratio | 28 | 26 | 27 |
| structurele exploitatieruimte | 0 | 0 | 0 |
| grondexploitatie | 4 | 5 | 5 |
| belastingcapaciteit | 98 | 99 | *) |

Tabell29: kengetallen begroting

*) De belastingcapaciteit voor de begroting 2017 kan pas worden bepaald als de belastingtarieven voor 2017 zijn vastgesteld.

Algemeen:

Door wijzigingen in de voorgeschreven methode van berekenen van de kengetallen en diverse wijzigingen in het Bbv, is het nog niet mogelijk om de cijfers met elkaar te vergelijken en een duidelijke trend te zien. Deze wijzigingen hebben met name betrekking op de kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Gemeentelijke stresstest

In opdracht van de raad is een gemeentelijke stresstest in ontwikkeling. Er zijn een aantal stressindicatoren vastgesteld die gezamenlijk een beeld geven van de ontwikkeling van de financiële stress. In de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de definities van de indicatoren en de normeringen die daar aan zijn gekoppeld opgenomen.

| Nr. | Indicator | Zeer goed | Goed | Voldoende | Matig | Onvoldoende |
|-----|-------------------------------|-----------|------|-----------|-------|-------------|
| 1a | Begroting | | | | ← | |
| 1b | structurele exploitatieruimte | | | | | |
| 2a | Weerstandsvermogen | | ← | | | |
| 2b | Solvabiliteitsratio | | | | | |
| 2c | Reserve ontwikkeling | | | | | |
| 2d | Voorzieningen | | | | | |
| 3a | Schuld positie | | | | | |
| 3b | Schuld ontwikkeling | | → | | | |
| 4a | Rentekosten | | | | | |
| 4b | Renterisiconorm | | | | | |
| 5a | Grondexploitaties | | | | | |
| 7a | Lokale lastendruk | | | | | |

Tabel 30: gemeentelijke stresstest

Toelichting op de uitkomsten in de tabel

1a/1b Begroting

Deze indicator geeft aan in welke mate sprake is van een structureel meerjarig sluitende begroting. De begroting 2016 met meerjarenperspectief was in geen enkel jaar sluitend, nu zijn alleen de jaren 2019 en 2020 niet sluitend. Om de jaren 2019 en 2020 ook sluitend te krijgen, worden voorstellen gedaan. De uitkomst van de berekening van het kengetal structurele exploitatieruimte (zie vorige pagina) is nul. Dit laat zien dat de structurele uitgaven in de begroting volledig worden gedekt door structurele inkomsten. De incidentele uitgaven worden gedekt door incidentele inkomsten. (In de vorige begroting was 1b abusievelijk groen gekleurd, terwijl dit geel moest zijn. Het kengetal was toen 0 en is nu ook 0 en dus geel).

2a Weerstandsvermogen

Het door de raad vastgestelde minimum van het weerstandsvermogen is 1,25. Voor de begroting 2017 komt dit kengetal uit op 1,75. Er is daarmee sprake van voldoende weerstandsvermogen om mogelijke risico's die de gemeente loopt af te dekken. De verbetering van deze ratio ten opzichte van vorig jaar komt doordat risico's die gelopen worden in het Sociaal Domein kunnen worden opgevangen door de reserve die hiervoor is ingesteld.

2b/2c Reserves

Iets meer dan een kwart van de balans bestaat uit eigen vermogen (algemene + bestemmingsreserves). Dit is voldoende om beleidsprioriteiten in te vullen, meerjarig beleid mogelijk te maken en risico's af te dekken. Dit wel met de kanttekening dat het hierbij moet gaan om incidentele posten.

2d Voorzieningen

De dotaties aan voorzieningen zijn voldoende hoog geweest om de verwachte kosten in de toekomst te kunnen betalen. Er hoeft niet tussentijds te worden bijgestort. In de loop van 2016 zullen van een aantal voorzieningen de meerjarige onderhoudsplannen worden geactualiseerd. De uitkomsten hiervan kunnen mogelijk leiden tot wijzigingen in de dotaties/onttrekkingen.

3a/3b Schuldpositie en schuldontwikkeling

De schuldpositie is goed. Er worden al jaren geen leningen meer opgenomen, alleen maar jaarlijks afgelost. De schuld daalt hierdoor jaarlijks licht, waardoor de schuldontwikkeling zich op het snijvlak tussen “goed” (groen) en “voldoende” (geel) beweegt.

4a/4b Rentekosten en renterisiconorm

Doordat de schuldenlast jaarlijks licht daalt nemen ook de rentekosten af. De renterisiconorm is hierdoor zeer goed (zie ook de paragraaf financiering voor de onderbouwing van de renterisiconorm).

5a Grondexploitatie

De twee grondexploitaties zijn Willem Alexander Hof en Doggerswijk West. In 2013 en 2014 is op de grondexploitatie van Willem Alexander Hof afgewaardeerd, waardoor de waarde van de grondexploitatie ten opzichte van het totaal van de baten van de exploitatie relatief laag is. Door deze lage grondpositie is ook het risico laag.

7a Lokale lastendruk

De lokale lastendruk beweegt zich rond het landelijk gemiddelde. Onderstaand overzicht geeft een indruk van de lokale lasten van Den Helder ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en gemeenten die bij ons in de omgeving liggen.

| gem. woonlasten meerpersoonshuishouden | 2014 | 2015 | 2016 |
|---|------|------|------|
| Den Helder | 683 | 697 | 707 |
| Hollands Kroon | 779 | 769 | 772 |
| Schagen | 643 | 666 | 716 |
| Assen | 675 | 695 | 710 |
| Almelo | 712 | 733 | 775 |
| Gem. Nederland | 704 | 716 | 723 |
| Bron: Coelo, Atlas van de lokale lasten | | | |

Tabel 31: overzicht gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Paragraaf 2. Onderhoud kapitaalgoederen

2.1 Kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft inzicht in het onderhoud van kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen in Den Helder zijn verdeeld in de categorieën:

- wegen;
- civiele kunstwerken;
- openbaar groen;
- riolering;
- openbare verlichting;
- spelen;
- watergangen;
- gemeentelijke gebouwen.

Het gewenste onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen bepalen we aan de hand van de gewenste kwaliteit, de door de raad gestelde kwaliteitseisen of landelijk gebruikelijke normen. De beheerplannen die hieraan ten grondslag liggen geven een inzicht in de werkzaamheden en de kosten die nodig zijn om de goederen in goede staat te houden. Soms geven ze ook inzicht in de diverse kwaliteitsniveaus die mogelijk zijn. Naast een evenwichtige inpassing in de begroting dragen de beheerplannen bij aan de mogelijkheid tot het uitvoeren van onderhoud in een effectieve volgorde. Met andere woorden: de werkzaamheden worden op elkaar aangesloten, zodat de overlast zo gering mogelijk is en *werk met werk* kan worden gemaakt.

Vanaf 2012 is de tot dan toe gehanteerde gemeentelijke systematiek van beeldkwaliteit voor onderhoud aan kapitaalgoederen aangepast. Waar mogelijk maken we gebruik van normen en/of landelijke toegepaste richtlijnen en kwaliteitsbeelden, zoals die van het kennisplatform CROW. Sinds 2016 wordt een belangrijke richting ook aangegeven door het door de gemeenteraad vastgestelde visiedocument *Perspectief openbare ruimte*. Dit document geeft onder andere aan om bewoners en bedrijven meer te betrekken bij geplande werkzaamheden in de openbare ruimte, meer in te spelen op lokale ontwikkelingen, minder budgetscheiding van onderhoudssectoren toe te passen en meer verscheidenheid te creëren in de kwaliteitsniveaus van de openbare ruimte.

In het kader van risicoaansprakelijkheid, transparantie en objectiviteit worden alle kapitaalgoederen volgens de in de betreffende beheerplannen genoemde inspectiefrequenties door externe bureaus geïnspecteerd.

2.2 Wegen

Basisgegevens

De gemeente Den Helder beheert in totaal iets meer dan drie miljoen vierkante meter wegverharding.

| Verhardingstype | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Asfaltverharding | 832.000 | 869.000 | 869.000 | 879.800 |
| Elementenverharding | 2.316.400 | 2.230.908 | 2.230.908 | 2.141.000 |
| Overige verharding | 17.000 | 17.000 | 17.000 | 17.000 |

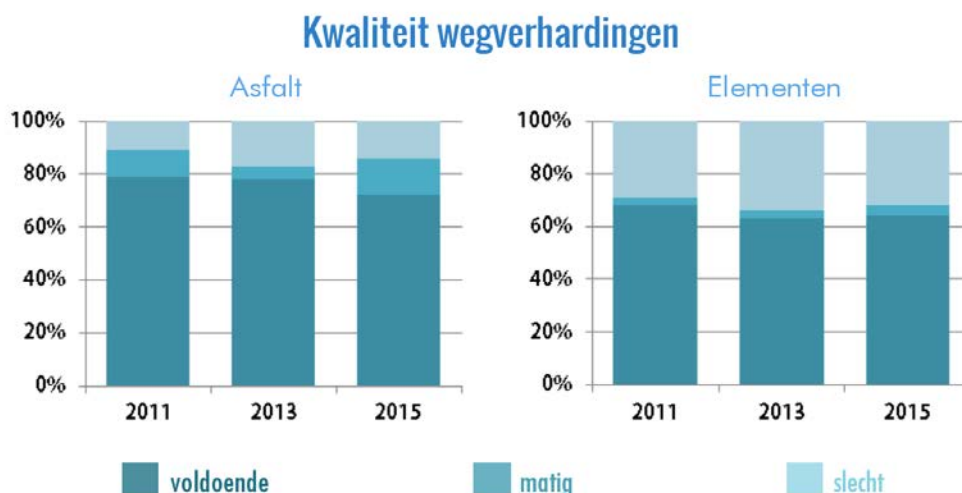
Tabel 31: verhardingstypen in m²

Kerncijfers kwaliteit

Na de toetsing van alle geconstateerde schadebeelden op wegverhardingen aan de onderhouds- en waarschuwingsrichtlijn is het volgende gemiddelde cijfer voor de onderhoudskwaliteit van de wegverhardingen in de gemeente Den Helder berekend:

| Kwaliteit | Asfalt | | | Elementen | | |
|-----------|--------|------|------|-----------|------|------|
| | 2011 | 2013 | 2015 | 2011 | 2014 | 2015 |
| Voldoende | 79% | 78% | 72% | 68% | 63% | 64% |
| Matig | 10% | 5% | 14% | 3% | 3% | 4% |
| Slecht | 11% | 17% | 14% | 29% | 34% | 32% |

Tabel 32: kerncijfers kwaliteit



De meest recente inspectie dateert uit november 2015. Daarna zijn diverse wegvakken van asfalt vernieuwd, wat een positief effect heeft op de inspectiecijfers van 2015. De afgelopen drie jaar zijn vooral wegvakken en paden aangepakt die zonder onderhoud zouden leiden tot kapitaalvernietiging of onveilige situaties. Tenslotte is niet elk wegvak met een slechte kwaliteit per definitie risicovol. Een flinke inhaalslag is behaald voor de hoofdwegen, fietspaden en trottoirs. De percentages voor 'matig' en 'slecht' hebben dan vooral betrekking op wegvakken en paden die extensief gebruikt worden of geen verhoogd risico geven op zwaar letsel.

Het beleidskader

Het beheerplan Wegen 2013-2017 geeft in hoofdlijnen antwoord op de vraag hoeveel wegverharding onderhoud nodig heeft en hoeveel dit onderhoud kost. Het plan is vastgesteld op 23 april 2012. De hoeveelheid benodigd onderhoud is bepaald op basis van de wegbeheersystematiek van de CROW.

Uitgangspunt is om zoveel mogelijk levensduur verlengende maatregelen die passen bij de geconstateerde schadebeelden aan de wegverhardingen uit te voeren. Daar waar sprake is van meerdere typen schadebeelden of gepland onderhoud bij andere beleidssectoren (bijvoorbeeld riolering) vindt een afstemming plaats om enerzijds hinder voor de omgeving tot een minimum te beperken (economische schade) en anderzijds kapitaalvernietiging te voorkomen.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het is niet mogelijk om met de beschikbare financiële middelen al het geplande onderhoud uit te voeren volgens de wegbeheersystematiek van de CROW. Er zijn daarom prioriteiten gesteld, waarbij we gekeken hebben naar factoren als veiligheid, ontsluitingsfunctie en acceptabele hinder. Voor de periode 2013-2017 ligt onze prioriteit bij hoofdwegen (asfalt), fiets- en voetpaden.

Vanuit de visie Perspectief openbare ruimte zijn twee ontwikkelingen van belang voor het beheer en onderhoud aan wegen: gebiedsgericht werken en differentiatie in kwaliteitsniveaus. Het gebiedsgericht werken houdt in dat het onderhoud aan geprioriteerde wegtypen meer wordt

geclusterd in geografische gebieden. De bedoeling is dat deze werkwijze meer kansen biedt voor een (esthetische) kwaliteitsverbetering in het geclusterde gebied. Indien een kwaliteitsverbetering mogelijk is, neemt ook de onderhoudskwaliteit van niet-geprioriteerde wegtypen toe.

Voor de wegen is op dit moment nog niet duidelijk wat de mogelijkheden zijn, gelet op de wettelijke zorgplicht voor goed wegbeheer en de aansprakelijkheid volgens het Burgerlijk Wetboek.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Uit de inspectieresultaten en afstemmingstoetsen volgen naast de benodigde maatregelen ook de benodigde middelen. In 2012 hebben we laten berekenen dat we voor optimaal onderhoud en het wegwerken van achterstallig onderhoud jaarlijks een budget van €2,56 miljoen nodig hebben. Dat is exclusief klein dagelijks onderhoud. Om het regulier onderhoud uit te voeren en achterstallig onderhoud binnen de planperiode (op basis van inspecties van 2011) weg te werken, is een jaarlijks budget van €1,56 miljoen nodig. Deze berekening actualiseren wij in het derde kwartaal van 2016 aan de hand van de inspectiegegevens uit 2014 en 2015. In 2015 was €1,27 miljoen beschikbaar voor groot onderhoud. Dit is €0,29 miljoen minder dan volgens het vastgestelde beheerplan nodig is om de doelstellingen te halen. Met de huidige beschikbare middelen lukt het niet om het achterstallig onderhoud weg te werken. De technische kwaliteit van het areaal wegen neemt daardoor geleidelijk af.

De afgelopen jaren is in de begroting geen prijsindexatie toegepast. Ter compensatie van de ontbrekende indexatie en ten behoeve van de gewenste kwaliteitsverbeteringen, zijn in de kadernota voor de begrotingsbehandeling extra middelen aangevraagd.

2.3 Civiele kunstwerken

Basisgegevens

In totaal beheert de gemeente 151 kunstwerken, waarvan 92 bruggen, 50 duikers en 9 tunnels/viaducten.

| Type kunstwerk | 2012 | 2015 | 2016 |
|----------------|------|------|------|
| Bruggen | 88 | 92 | 92 |
| Viaducten | 4 | 4 | 4 |
| Tunnels | 5 | 5 | 5 |
| Duikers | 47 | 50 | 50 |

Tabel 33: basisgegevens type kunstwerk

Kerncijfers kwaliteit

De kwaliteit van de civiele kunstwerken moet voldoen aan diverse wet- en regelgeving, zoals de Wegenwet 1930 en het Bouwbesluit 2012. Veiligheid, functionaliteit en constructieve duurzaamheid zijn de uitgangspunten voor het bepalen van het onderhoud. We hebben niet gekeken naar de esthetische kwaliteit (toonbaarheid). De geïnspecteerde objecten hebben gemiddeld gezien een redelijke tot goede staat van onderhoud.

Het beleidskader

Het beheerplan Civiele kunstwerken 2013-2016 is het beleidskader dat aangeeft hoe de kwaliteit van de objecten is gemeten. Het plan is vastgesteld op 3 december 2012. De gewenste staat van onderhoud komt overeen met kwaliteitsniveau B volgens de CROW-richtlijn. De prijs-kwaliteitsverhouding voor het onderhoud aan de civiele kunstwerken is dan optimaal.

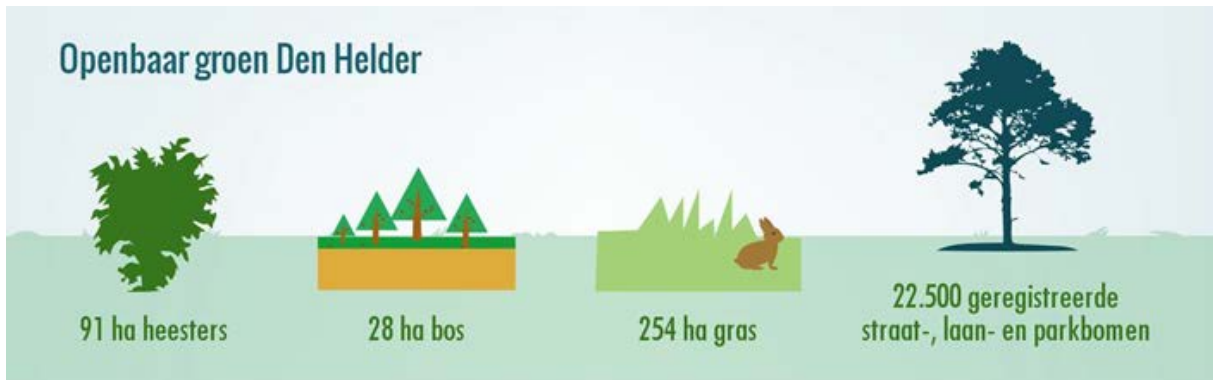
Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het benodigde onderhoud is bepaald op gronden van veiligheid, duurzaamheid en functionaliteit. We kijken kritischer naar de noodzaak voor conserverend onderhoud.

2.4 Openbaar groen

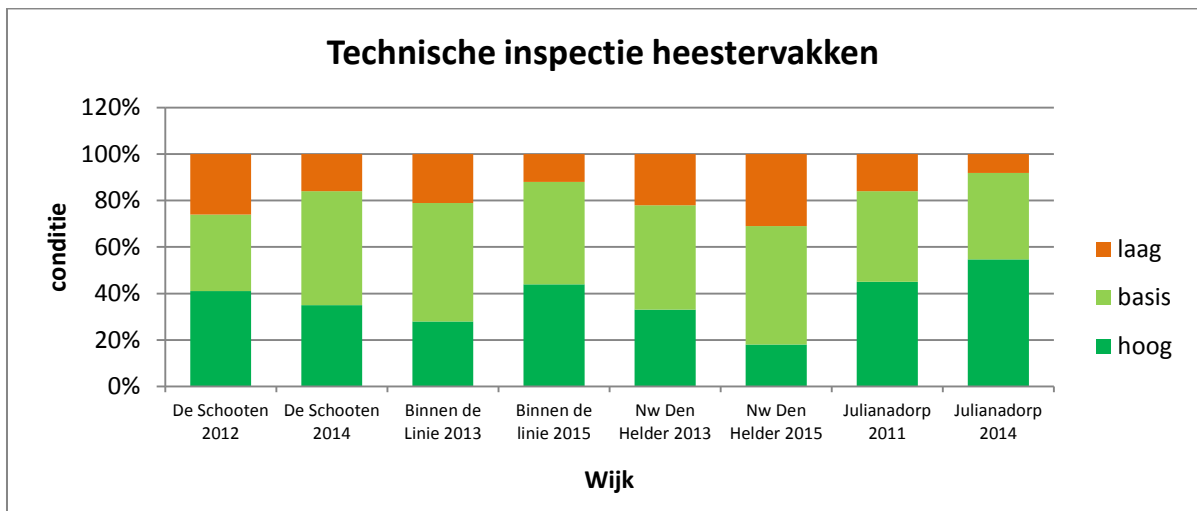
Basisgegevens

De gemeente Den Helder heeft in totaal 373 hectare openbaar groen.

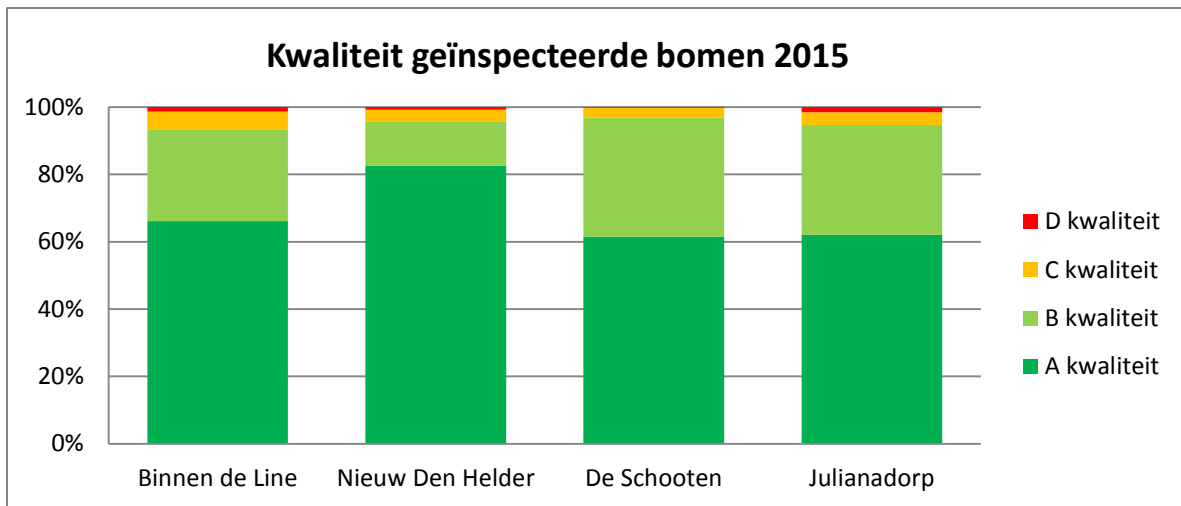


Kerncijfers kwaliteit

In 2012 is in alle wijken definitief gestart met de inspectie van de heesterbeplanting volgens de landelijke normering van de CROW. De beplanting wordt beoordeeld op de technische kwaliteit van beschadiging, kale plekken, snoeibeeld en vitaliteit. In 2015 zijn de wijken Binnen de Linie en Nieuw Den Helder geïnspecteerd. In de wijk Binnen de Linie is een duidelijke verbetering van de conditie van de heesters geconstateerd. In deze wijk is de afgelopen periode geïnvesteerd in renovatie van een aantal vakken. Dit vertaalt zich door het kleinere areaal direct terug in een verbetering van het totaalbeeld. In Nieuw Den Helder is het tegenovergestelde het geval. Het areaal bosplantsoen is aanzienlijk en van oudere leeftijd. Dit is met enkele renovaties niet in zijn geheel op niveau te houden. De resultaten van 2016 (Julianadorp en De Schooten) zijn bij het opstellen van deze paragraaf nog niet bekend.



In 2015 zijn 3.600 bomen met een verhoogd risico uit de vorige inspecties, alle kastanjes en alle bomen langs de wandel- fietspaden in het Rehorst geïnspecteerd. 175 bomen verkeren in een matige of slechte conditie.



Het beleidskader

Het gemeentelijk beleidskader voor het onderhoud aan het openbaar groen bestaat uit twee beheerplannen en een leidraad:

- Beheerplan Stedelijk groen (2014-2018) - vastgesteld op 18 november 2013;
- Beheerplan Bomen (2013-2016) - vastgesteld op 17 december 2012;
- Leidraad bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen (2011-2015).

Voor het groenbeheer gebruiken we de landelijke beeldkwaliteitsnormen van de CROW. Uitgangspunt is het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke groenvoorziening. Bij het stedelijk beheer en onderhoud hebben we te maken met natuurwetgeving, zoals de Flora- en faunawet en de wettelijke zorgplicht aan bomen.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In het Beheerplan Stedelijk groen (2014-2018) staat hoe we op een planmatige werkwijze het groen duurzaam kunnen onderhouden. Vanwege het ontbreken van structureel budget voor rehabilitatie (vervangingsonderhoud) kunnen plantvakken aan het einde van hun levensduur niet vervangen worden. Hierdoor bouwen we achterstallig onderhoud op. In 2011 is de Leidraad Bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen vastgesteld. In deze leidraad geven we invulling aan de verantwoordelijkheid voor de in het wild levende flora en fauna. Met de leidraad, inclusief gedragscode, voldoen we aan de eisen van de Flora- en faunawet. Hierdoor hoeven we bij werkzaamheden in een gebied waar beschermde planten en/of dieren aanwezig zijn in de meeste gevallen niet telkens een ontheffing aan te vragen.

Tot 2014 ontbraken de middelen voor het vervangen van bomen aan het einde van hun levensduur. Om de veiligheid toch te kunnen waarborgen is budget gebruikt vanuit het regulier onderhoud om risicobomen te vervangen. We hebben op deze manier achterstallig onderhoud opgebouwd en het huidige areaal niet op de vastgestelde kwaliteit kunnen onderhouden. In 2014 en 2015 is met het incidentele extra budget voor rehabilitatie een inhaalslag gemaakt.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Op basis van de vastgestelde werkpakketten is de kostenberekening gemaakt voor het onderhoud aan gemeentelijke groenvoorziening. Volgens deze berekening is voor het regulier onderhoud van openbaar groen (exclusief begraafplaats) op het kwaliteitsniveau 'basis' € 1,54 miljoen en 56.240 uur nodig. Daarnaast is voor rehabilitatie per jaar € 525.000 nodig. We streven met de middelen die we hebben (menskracht, materiaal en geld) naar het behalen van de afgesproken kwaliteit. Als het beschikbare budget niet toereikend blijkt om de gestelde doelen te halen en een efficiëntere of effectievere werkwijze niet voldoende oplossing biedt, is herijking van de gestelde doelen benodigd.

2.5 Riolering

Basisgegevens

De gemeente Den Helder beheert in totaal 317 kilometer vrij verval riolering, 35 kilometer persleiding/mechanische riolering en 145 gemalen. Circa 224 kilometer van de vrij verval riolering is bestemd voor de afvoer van afvalwater (dus geen hemelwater). De hoeveelheid gemengd riool neemt jaarlijks met gemiddeld twee kilometer af door ombouw naar gescheiden stelsel.

Jaarlijks wordt ongeveer twintig kilometer riolering gereinigd en geïnspecteerd. Dat betreft voornamelijk riolering die vóór 1980 is aangelegd. De gemiddelde leeftijd van de riolering is 30 jaar. Nagenoeg alle riolering van voor of net na de 2^e Wereldoorlog is inmiddels vervangen of gerenoveerd. Er is op dit moment nog een kleine achterstand in de inspecties van de vrij verval riolering. Aan het eind van de planperiode (2017) is deze achterstand weggewerkt. Riolen jonger dan 30 jaar worden niet geïnspecteerd. Van deze categorie riolen mag verwacht worden dat deze nog goed functioneert en geen gebreken vertoont. Een exact overzicht van de kwaliteit van de gehele riolering is daarom niet beschikbaar.

Het beleidskader

Het beleidskader wordt gevormd door het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en het Bestuursakkoord Water (BAW).

Het huidige GRP loopt van 2013 tot en met 2017 en kent drie speerpunten:

1. Verbeteren van het milieutechnisch functioneren van het gemengde stelsel.
2. Uitwerken en uitvoering geven aan vastgesteld beleid voor de omgang met hemelwater en grondwater.
3. Een inhaalslag maken met inspecteren.

Samen met de gemeenten Texel, Schagen en Hollands Kroon is in 2016 de voorbereiding gestart voor een nieuw GRP voor de periode 2018 – 2022. Door de samenwerking met de omliggende gemeenten wordt in het nieuwe GRP het beleid meer regionaal afgestemd. Resultaten van projecten die vanuit het BAW worden uitgevoerd ter verbetering van de kwaliteit, verminderen van kwetsbaarheid en het besparen op kosten, worden in het nieuwe GRP opgenomen. Voorbeelden zijn klimaatadaptatie, een theoretisch langere levensduur, meer levensduur verlengend onderhoud en risico gestuurd beheer (assetmanagement).

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

- In 2017 wordt de aanleg van hemelwaterriolen voortgezet. Waar dit tot 2016 vanuit milieutechnisch functioneren werd gedaan, gebeurt dat nu vooral uit oogpunt van klimaatbestendigheid. Tevens zal via kleinschalige aanpassingen in de openbare weg meer hemelwater afgevoerd worden naar bodem of berm in plaats van af te voeren via het riool.
- Samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier wordt er de komende jaren intensief ingezet op het monitoren van de waterkwaliteit en het functioneren van het rioolstelsel. Zo wordt duidelijk waar precies knelpunten ontstaan. In 2010 is het gemeentelijk rioolstelsel voor het laatst getoetst op hydraulisch functioneren. In 2017 wordt dit opnieuw gedaan.
- Vervangingen en renovaties die uit inspecties noodzakelijk blijken, plannen we jaarlijks in en bereiden we jaarlijks voor. Er wordt kritisch gekeken naar de beste oplossing om de gebreken te verhelpen. In de praktijk komt dit neer op meer renoveren, minder vervangen en het goed inschatten van risico's.
- Een beleidsnotitie voor de concrete invulling van de zorgplichten voor hemelwater en grondwater is opgesteld. Hierin worden drie verschillende ambitieniveaus voorgesteld voor elk van de zorgplichten. De notitie wordt in het najaar van 2016 aan de gemeenteraad voorgelegd.
- Een gegevensbeheerder wordt aangesteld die in opdracht van de gemeenten Den Helder, Texel, Schagen en Hollands Kroon achterstanden in het gegevensbeheer wegwerkt en bijdraagt aan meer actuele en nauwkeurigere kostendekkingsberekeningen.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De financiële consequenties van het GRP 2013-2017 zijn verwerkt in de begroting. Door heroverweging van investeringen en een kritische blik op regulier onderhoud, is de hoogte van de rioolheffing voor 2016 verlaagd naar € 157. De egalisatievoorziening riolering vangt pieken en dalen in

de uitgaven op. Vanwege de bijkomende zorgplicht voor hemel- en grondwater stijgen de kosten vanaf 2018. Dit is afhankelijk van:

- de ambitie die in 2016 wordt gekozen;
- de implementatie van de doelstellingen;
- de behaalde resultaten voor het Bestuursakkoord Water.

De verwachte kostenstijging wordt pas na het opstellen en vaststellen van een nieuw GRP voor de periode 2018-2022 geëffectueerd. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de rioolheffing.

2.6 Openbare verlichting

Basisgegevens

Het areaal van de openbare verlichting gemeente Den Helder bestaat uit ongeveer 12.500 lichtmasten, 12.950 armaturen, 13.100 lampen, 300 km elektriciteitsnet en 170 kasten.

Kerncijfers kwaliteit

Lichtmasten

Van de 12.500 masten bestaat het overgrote deel (ca. 90%) uit stalen masten. Hiervan heeft 13% (ca. 1617 masten) de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De achterstand vertegenwoordigt een waarde van €637.000. Bij deze masten zijn de risico's het grootst. De totale vervangingswaarde bedraagt ca. €5,8 miljoen.

Armaturen

Van de 12.950 armaturen is ruim 23% (c.a. 3.000) ouder dan de technische levensduur van 20 jaar en dringend aan vervanging toe. De achterstand vertegenwoordigt een waarde van €995.000. Van armaturen die ouder zijn dan 20 jaar, daalt de lichttechnische kwaliteit waardoor de sociale en verkeersveiligheid afnemen. De technische levensduur van 20 jaar is in mindere mate van invloed op de constructieve kwaliteit. De kans op afbreken van het armatuur neemt weliswaar toe maar is klein. Het risico hierop wordt afgedekt doordat het armatuur bij de (periodieke) vervanging van lampen wordt geïnspecteerd. De totale vervangingswaarde bedraagt ca. 4,6 miljoen.

Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hierdoor worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Eigen kabelnetwerk

Van de 12.500 aansluitingen (lichtmasten) zijn er ongeveer 10.600 aangesloten op het eigen netwerk. De rest zit nog aangesloten op het combinatienet van Liander. Het eigen net is ca. 300 km lang en heeft ca. 50 voedingskasten. Er zijn nauwelijks beheergegevens van het kabelnetwerk aanwezig. Sinds de aanleg van het eigen net zijn weinig kabels vervangen. Wij hebben geen exacte gegevens over een eventuele achterstand. Een verouderd net brengt risico's met zich mee. De kans dat er iets gebeurt, is relatief klein, omdat het een ondergrondse infrastructuur betreft. Echter, als er iets misgaat, zijn de gevolgen enorm (deze kunnen dodelijk zijn). Daarom is het zinvol om hier de komende jaren extra aandacht aan te geven. Een verouderd netwerk levert daarnaast meer storingen op. Omdat er daardoor meer uitval is, komt dit zowel de verkeers- en sociale veiligheid als de beoordeling door de burgers niet ten goede. De totale nieuwwaarde van het eigen netwerk bedraagt ca. €7,2 miljoen.

Het beleidskader

In het Beleidsplan openbare verlichting (2014-2018) staan de kaders voor de instandhouding en het beheer van een verantwoorde openbare verlichtingsinstallatie. Het beheerplan liep tot en met 2015. Het nieuwe beheerplan wordt in 2017 vastgesteld.

De belangrijkste doelstellingen uit het beleidsplan zijn een veilige stad en installatie, duurzame verlichting, inhalen achterstallig onderhoud, uitfaseren combinatienet en vervangen door solonet (leidt tot minder storingen), standaardisatie van masten en armaturen, terugdringen areaalgrootte en samenwerking met andere beleidsvelden.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Vervanging van masten en armaturen is een basisvoorwaarde voor een veilige verlichting. De onderhoudskwaliteit 'basis' voorziet hierin. Voor het inhalen van het achterstallig onderhoud zijn extra investeringen nodig. Zonder deze investeringen vermindert onze bijdrage aan de veiligheid op straat en kan schade ontstaan door defecte masten en armaturen.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Om ervoor te zorgen dat de verlichting blijft branden, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en moeten materialen worden vervangen. Bij het vervangen van materialen worden de volgende vervangingsgrondslagen aangehouden: 80 jaar voor het netwerk, 40 jaar voor masten en 20 jaar voor armaturen.

De beschikbare financiële middelen nopen ons tot het maken van keuzes. Middelen voor regulier onderhoud worden in toenemende mate aangewend voor het verhelpen van klachten en storingen om te voldoen aan veiligheidseisen. Daarmee bestaat het risico van een oplopend achterstallig onderhoud.

De inzet van het revolving fund biedt ons de mogelijkheid om enigszins versneld conventionele verlichting te vervangen door LED-verlichting en het combinet te vervangen door solonet.

2.7 Spelen

Basisgegevens

De gemeente Den Helder heeft 581 speeltoestellen in de openbare ruimte staan, verspreid over 167 sport- en speelplekken.

Het beleidskader

In het beheerplan Spelen (2013-2016) staat op welke wijze het beheer en onderhoud aan de speeltoestellen en de speelplekken wordt uitgevoerd, zodat kinderen met goede en veilige speelvoorzieningen kunnen spelen. Het plan is op 22 april 2013 vastgesteld. Jaarlijks inspecteren we alle speeltoestellen in de openbare ruimte.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Als inspectieresultaten daarvoor aanleiding geven, voeren we de nodige herstelwerkzaamheden uit. Is de slijtage en/of schade niet meer te herstellen dan verwijderen we het speeltoestel, zodat het geen gevaar voor kinderen oplevert. Per speeltoestel houden we een logboek bij. Hierin staan de technische gegevens, inspectieresultaten en uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het benodigde budget voor het dagelijks en groot onderhoud van de speelvoorzieningen, inclusief de hierbij behorende valdempende ondergronden is bijna volledig beschikbaar. Voor het renoveren van speeloases zijn echter nauwelijks middelen aanwezig en de mogelijkheden van subsidies zijn beperkt. Het vervangen van versleten toestellen is daarom vaak niet mogelijk en dit betekent een verarming van het speelaanbod voor de kinderen.

2.8 Watergangen

Basisgegevens

Eind september heeft de gemeente de overdracht van beheer en onderhoud van stedelijke watergangen afgerond. De gemeente heeft het beheer en onderhoud van circa 24 kilometer oeverbescherming overgenomen van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). De gemeente beheert daarnaast 350 steigers (kanosteigers, vissteigers en aanlegsteigers), negen kilometer oeverbescherming en circa 136.000 m² watergangen. HHNK heeft het beheer en onderhoud van circa 17 kilometer watergangen van de gemeente overgenomen.

Kerncijfers kwaliteit

De gemiddelde kwaliteit van de oeverbeschermingen die de gemeente van HHNK heeft overgenomen, is matig. Een vergoeding van de benodigde onderhoudskosten, inclusief achterstallig onderhoud, maakte deel uit van de overdracht. De kwaliteit van de oeverbeschermingen die de

gemeente al beheerde, was in 2013 in matige staat. In 2015 is ruim de helft hiervan verwijderd en omgevormd tot natuurvriendelijke oevers. De kwaliteit van de aanlegsteigertjes voor de recreatievaart in het Helders Kanaal (ca. 250 stuks) is gemiddeld gezien matig. Sinds 2013 is begonnen met het fasegewijs renoveren van aanlegsteigers. In totaal zijn nu 150 steigers vernieuwd of vervangen. De vissteigers en kanosteigers zijn door recente aanleg en recent uitgevoerd onderhoud van goede kwaliteit. Een beeld van het totale areaal en bijbehorende onderhoudskwaliteit is in de zomer van 2016 uitgevoerd. Op het moment van schrijven waren de resultaten hiervan nog niet bekend.

Het beleidskader

In 2015 zijn door het college van burgemeester en wethouders beleidsuitgangspunten voor beheer, onderhoud, gebruik en inrichting van watergangen en aanverwante zaken vastgesteld. Een ambitieniveau ten aanzien van de kwaliteit van het areaal dat door de gemeente beheerd wordt, is nog niet vastgesteld. Dit dient te gebeuren in een nog op te stellen beheerplan waarvan de voorbereidingen in 2016 zijn gestart.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Voor goed en rationeel beheer van het nieuwe areaal is berekend hoeveel middelen (formatie en budget) benodigd zijn. In de begroting voor 2016 is het benodigde beheerbudget beschikbaar gesteld. HHNK heeft eenmalig € 300.000 beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan oeverbescherming. Het beschikbare budget is samen met de bijdrage van HHNK afdoende voor het regulier beheer en het gestaag wegwerken van het achterstallige onderhoud.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De raming van het beschikbare budget voor het beheer van watergangen is met € 34.000 verhoogd.

2.9 Gemeentelijke gebouwen

De Nota grondbeleid (2013) geldt als beleidskader voor het gemeentelijk vastgoed.

In de Afstootnota Gemeentelijk Vastgoed uit 2011 zijn de kaders voor behoud en afstoten vastgelegd.

De gemeentelijke gebouwenportefeuille bestaat uit 214 objecten (06/2016) en is ingedeeld in:

| | | |
|-----------------------------------|--|-----|
| A. Te behouden | | |
| A-I | Bedrijfsgebouwen | 6 |
| A-II | Verhuur t.b.v. maatschappelijke instellingen | 14 |
| A-III | Inrichting openbare ruimte | 6 |
| A-IV | Forten en bunkers | 6 |
| A-V | Gymzalen | 4 |
| Subtotaal | Te behouden | 36 |
| B. Te ontwikkelen / af te stoten | | |
| B-Ia | Zeestad | 11 |
| B-Ib | Voorheen Zeestad | 15 |
| B-II | Ontwikkelen | 2 |
| B-IV | Overeenkomst WSDH | 1 |
| B-V | Te slopen | 2 |
| B-VI | Afstoten (waarvan 63 appartementen Drs. Bijlweg/Zuiderhorn) | 83 |
| Subtotaal | Te ontwikkelen / af te stoten | 114 |
| Buiten bereik van deze rapportage | | |
| C-I | Onderwijs | 30 |
| C-III | Parkeergarage | 2 |
| C-IV | Willemsoord | 32 |
| Subtotaal | Buiten bereik | 64 |
| Totaal | | 214 |

Tabel 34: gemeentelijke gebouwenportefeuille

In 2015 is het Integraal Huisvestingsplan 2015–2020 vastgesteld. Dit is een richtinggevend beleidsdocument voor de onderwijshuisvesting.

Onderhoud

In 2012 is het Beheerplan Gemeentelijke Gebouwen door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin wordt onder andere per pand het gewenste niveau van onderhoud aangegeven.

Onderhoud gebouwen

De manier waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden verschilt per categorie. Voor de gebouwen die op lange termijn behouden blijven (cat. A) geldt dat gebruik wordt gemaakt van een meerjarige onderhoudsplanning. Voor de overige categorieën (B), waarvan de bedoeling is de gebouwen niet langdurig in bezit te houden, wordt geen lange termijn onderhoudsplanning gebruikt, maar wordt jaarlijks beoordeeld welk onderhoud nodig is om het gebouw in stand te houden, waardevermindering te voorkomen (indien het gebouw niet gesloopt zal worden) en te voldoen aan verplichtingen ten aanzien van eventuele gebruikers en huurders.

Meerjarige onderhoudsplanning (MOP)

Voor de gebouwen die deel uitmaken van de categorie Lange Termijn Behouden zijn meerjarige onderhoudsplannen opgesteld. Op basis van deze onderhoudsplannen is een berekening gemaakt van de hoogte van de egalisatievoorziening voor meerjarig onderhoud. Door middel van deze voorziening en de jaarlijkse toevoeging die hieraan wordt gedaan is de gemeente verzekerd van voldoende middelen voor het onderhoud gedurende de looptijd van de meerjarige onderhoudsbegroting. In 2016 worden nieuwe MOP's opgesteld wat tot een herziening kan leiden van de voorziening/dotaties en budgetten in 2017 e.v.

De dekking van de onderhoudskosten van de panden af te stoten aan Zeestad komt uit de reserve Aankopen stadshart. Voor het onderhoud van de forten en bunkers heeft de gemeente geen eigen onderhoudsplanning, omdat het onderhoud en beheer hiervan wordt uitbesteed aan de stichting Stelling Den Helder. Hiervoor betaalt de gemeente een vergoeding van ca. € 30.000.

Per 1 januari 2014 is het juridisch eigendom van de brandweerkazerne aan de Bastiondreef 4 in handen gekomen van de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord. De gemeente Den Helder blijft wel (financieel) verantwoordelijk voor het onderhoud aan dit gebouw. In 2014 is vastgelegd dat de Bastiondreef 4 op termijn weer juridisch terugkomt bij de gemeente Den Helder. De planning hiervan is het eerste kwartaal van 2018.

Reserve af te stoten gemeentelijk vastgoed

Het verwachte beginsaldo op 1 januari 2017 voor de reserve af te stoten gemeentelijk vastgoed bedraagt naar verwachting € 428.794. Door de verkoop van drie objecten in 2016 wordt € 416.000 toegevoegd aan de reserve.

Paragraaf 3 Financiering

3.1 Algemeen

In deze paragraaf doen we verslag van de wijze waarop de treasurytaken worden uitgevoerd. Daarbij gaan we in op recente ontwikkelingen, risicobeheer en financiering.

Treasury: alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Op 1 januari 2001 is de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) in werking getreden. Het doel van deze wet is het beheersen van financieringsrisico's. Dat uit zich in een aantal randvoorwaarden voor het treasurybeleid:

- Het aangaan en verstrekken van leningen en het verlenen van garanties is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. De raad heeft de uitgangspunten hiervoor vastgelegd in de nota Gemeentelijke garanties en geldleningen (RB.140136).
- Uitzettingen moeten een prudent karakter hebben.
- De gemeente moet voldoen aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Grondslag voor de financieringsparagraaf is het Treasurystatuut 2014. De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie en de daarbij behorende bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn hierin vastgelegd. Ons Treasurystatuut heeft als doelstellingen:

- Het verzekeren van een duurzame toegang tot Europese financiële markten tegen acceptabele condities.
- Het beschermen van het gemeentelijk vermogen- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
- Het realiseren van een flexibel en controleerbaar cashmanagement in de gemeentelijke organisatie.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet FIDO, de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden, de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), de Wet verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden en de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut 2014.

3.2 Economisch vooruitzicht

De wereldeconomie groeit in 2017 naar verwachting wat sterker dan dit jaar, namelijk met ongeveer 3,5%. In de opkomende landen zal de economische groei hoger uitkomen onder invloed van een licht herstel van de bedrijvigheid in Rusland en Brazilië. De Chinese economie groeit in 2017 met ca. 6,5%, ongeveer gelijk aan de verwachte groei in 2016. De Amerikaanse economie groeit in het komende jaar naar verwachting met 2,2%, 0,4 procentpunt meer dan in 2016. De ontwikkelingen rondom de Brexit hebben geen noemenswaardige invloed op de bedrijvigheid. De aanhoudende groei van de bedrijvigheid is vooral te danken aan de private consumptie en de investeringen. De invoer neemt daardoor relatief sterk toe. De inflatie loopt in de Verenigde Staten op van 1,3% naar 2,3% onder invloed van een stijging van de energieprijzen en de loonkosten. De economische groei in de eurozone komt in 2017 uit op 1,4%, nipt minder dan de verwachting voor dit jaar. De gematigde expansie in het eurogebied wordt gedragen door zowel de binnenlandse vraag als de uitvoer. In Spanje wordt de hoogste economische groei verwacht, terwijl Italië wat achterblijft. De Nederlandse economie groeit in 2017 naar verwachting met 1,4%, 0,2%-punt minder dan in 2016. De inflatie loopt in de eurozone op van 0,5% dit jaar naar 1,3% in 2017. De toename van de geldontwaarding wordt voornamelijk veroorzaakt door oplopende energieprijzen.

3.3 Rentevisie

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte en werkelijke verloop van de rentestand. Deze is afhankelijk van de economische ontwikkelingen in de Europese Unie en in de rest van de wereld. De Europese Central Bank (ECB) zal een ruim

monetair beleid blijven voeren. De ECB koopt tot maart 2017 maandelijks voor een bedrag van tachtig miljard euro aan staatsleningen en andere effecten op. Het depositotarief wordt naar verwachting nog 10 basispunten verlaagd naar -0,5%. De overige officiële tarieven blijven onveranderd. Het ruime monetaire beleid ondersteunt de economische groei in het eurogebied. De lange rentetarieven zullen mede onder invloed van een hogere inflatie naar verwachting wat gaan oplopen.

3.4 Ontwikkelingen op het gebied van gemeentefinanciën

3.4.1 Schatkistbankieren

Per 13 december 2013 is de Wet financiering decentrale overheden inzake schatkistbankieren gewijzigd en is de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden van kracht geworden. Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden hun overtollige (liquide) middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit betekent dat vanaf 15 december 2013 overtollige gelden niet langer bij bijvoorbeeld banken mogen worden weggezet. Wel mogen decentrale overheden overtollige middelen aan elkaar uitlenen, zolang er geen sprake is van een toezichtrelatie, om zodoende een beter rendement te halen dan bij de schatkist. De schatkist biedt geen leen- of roodstand- faciliteiten aan. Deelname van decentrale overheden aan het schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU(Europese Monetaire Unie)schuld van de collectieve sector, waardoor de externe financieringsbehoefte van het rijk minder wordt. Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld. Voor gemeenten geldt een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal. Dit houdt voor Den Helder in dat gemiddeld een bedrag van ca. € 1,4 miljoen in de gemeentekas mag blijven voordat tot schatkistbankieren moet worden overgegaan.

3.4.2 Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof)

De Wet Hof is met ingang van 11 december 2013 van kracht. Deze wet is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van decentrale overheden om binnen het EMU-aandeel van 3% te blijven. Gemeenten moeten een gelijkwaardig aandeel leveren in het terugdringen van het EMU-tekort. Brussel en de landelijke overheid maken gebruik van een ander boekhoudsysteem (kasstelsel) dan de decentrale overheidssector (baten-lastenstelsel). Hoewel in beide boekhoudsystemen de uitgaven en ontvangsten in evenwicht zijn, overschrijdt de decentrale overheidssector de norm bij toepassing van het boekhoudsysteem van het rijk. Dit kunnen decentrale overheden oplossen door het terugdringen van investeringen of het verhogen van de belastingen. Bij overschrijding van de norm kan het rijk een sanctie opleggen. Deze moet wel eerst worden voorgelegd aan de Tweede Kamer. Voor Den Helder kan het betekenen dat we op termijn geremd worden in onze ambities. Om hierop te anticiperen, kunnen we dan naar methoden kijken waarbij de investering niet in één keer betaald wordt, maar gespreid over de gebruiksduur van het te gebruiken goed. Denk aan PPS (publiek-private samenwerking)-constructies en leasen.

3.5 Treasury

Lenen kost geld. Het is dus van belang om een goed inzicht te hebben in het verloop van de uitgaven en inkomsten. Welke inkomsten en uitgaven worden op welk moment verwacht. Hiermee kunnen we sturen op de voor de komende jaren benodigde liquiditeiten. De in de begroting 2017 opgenomen meerjarige investeringsplanning zijn een belangrijk onderdeel van de liquiditeitsprognose. Onder andere op grond hiervan bekijken we of er voldoende eigen financieringsmiddelen zijn of dat we externe financiering moeten aantrekken. De afgelopen jaren is er sprake geweest van liquiditeitsoverschotten en is het niet nodig geweest om vaste financieringsmiddelen aan te trekken. We konden volstaan met gebruikmaking van de bestaande rekening-courantovereenkomst met de BNG.

3.6 Financiële risico's

3.6.1 Kasgeldlimiet (kortlopende schuld)

De begrenzing van de renterisico's op de kortlopende middelen vindt plaats door het bepalen van een kasgeldlimiet. Deze limiet is vastgesteld als een maximum percentage van het begrotingstotaal, dat met kortlopende middelen mag worden gefinancierd. De minister van Financiën heeft het percentage vastgesteld op 8,5. Ons streven is er op gericht om binnen de kasgeldlimiet een deel van de financieringsbehoefte te dekken door kortlopende leningen.

Dit heeft als voordeel dat de rente op kortlopende leningen nagenoeg altijd lager is dan op langlopende leningen. En het biedt een grotere flexibiliteit. In onderstaande tabel zetten we voor 2017 de kasgeldlimiet af tegen de verwachte ontwikkeling van de netto vlottende schuld.

| Kasgeldlimiet | 1e kw. | 2e kw. | 3e kw. | 4e kw. |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|
| 1 Bearotinstotaal | 178.987 | 178.987 | 178.987 | 178.987 |
| 2 Vastaesteld percentage | 8.5% | 8.5% | 8.5% | 8.5% |
| 3 Kasgeldlimiet (1x2) | 15.214 | 15.214 | 15.214 | 15.214 |
| 4 Financieringsmiddelen (gemiddeld per kwartaal) | -36.755 | -46.478 | -50.379 | -44.823 |
| 5 Ruimte kasgeldlimiet (3-4) | 51.969 | 61.692 | 65.593 | 60.037 |

Tabel 35: kasgeldlimiet (x € 1.000)

3.6.2 Renterisiconorm (langlopende schuld)

De begrenzing van de renterisico's op de gemeentelijke langlopende geldleningenportefeuille (zowel opgenomen als uitgezet) vindt plaats door het vaststellen van een renterisiconorm. Dit is het maximum percentage van het begrotingstotaal, waarvan de rente door herfinanciering of renteherziening mag worden gewijzigd. De minister van Financiën heeft het percentage vastgesteld op 20. Dit komt overeen met een gemiddelde rentevast-periode van vijf jaar. Stijgt de marktrente in een jaar sterk, dan werkt dat door in maximaal 20% van het begrotingstotaal.

In onderstaande tabel zetten we de norm af tegen de feitelijke situatie. Duidelijk blijkt dat de gemeente ruimschoots aan de risiconorm voldoet.

| Renterisiconorm | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|
| 1 Begrotingstotaal | 178.987 | 178.987 | 178.987 | 178.987 |
| 2 Het bij ministeriële regeling vastgestelde | 20% | 20% | 20% | 20% |
| 3 Renterisiconorm (1x2) | 35.797 | 35.797 | 35.797 | 35.797 |
| 4 Renteherziening | 0 | 0 | 318 | 0 |
| 5 Aflossingen | 6.464 | 6.148 | 4.427 | 14.577 |
| 6 Renterisico (4+5) | 6.332 | 6.464 | 6.148 | 4.745 |
| 7 Ruimte (+) / Overschrijding (-) (3-6) | 29.333 | 29.649 | 31.052 | 21.220 |

Tabel 36: renterisiconorm en renterisico op vaste schuld (x € 1.000)

3.6.3 Krediet-/debiteurenrisico

Bij de krediet-/debiteurenrisico's bestaat de kans op een waardedaling van een uitstaande vordering als gevolg van het niet (tijdig) nakomen van de verplichtingen door een debiteur. Debiteurenbeheer is gerelateerd aan reguliere bedrijfsactiviteiten van de gemeente. Door een goed invorderingsbeleid is het kredietrisico als laag te kwalificeren.

Daarnaast staan we garant voor het betalen van de rente en aflossingen van geldleningen van verschillende partijen. Hierbij maken we onderscheid in directe garantstelling of als achtervangpositie bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw WSW). Bij de achtervangpositie van het WSW staat de gemeente voor 50% garant. Stichting Woontij, Vestia Groep, Stichting Woonzorg Nederland en de Woningstichting Den Helder zijn aangesloten bij het WSW.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gewaarborgde geldlening per 31 december 2015.

| Instelling (bedragen x € 1.000) | Oorspronkelijk bedrag | Gewaarborgd % | Schuld 1-1 | Schuld 31-12 |
|---|-----------------------|---------------|----------------|----------------|
| Woningstichting Den Helder | 7.170 | 100,00% | 5.087 | 4.942 |
| NV Huisvuilcentrale Noord-Holland | 593.333 | 3,84% | 22.784 | 22.782 |
| ROC Kop van Noord-Holland | 5.445 | 100,00% | 3.086 | 2.904 |
| Gemini ziekenhuis | 6.000 | 100,00% | 6.000 | 6.000 |
| Stichting Dierentehuis Den Helder | 113 | 100,00% | 26 | 20 |
| Willemsoord BV | 21.000 | 100,00% | 8.400 | 15.000 |
| Veiligheidsregio Noord-Holland Noord | 53.503 | 8,94% | 4.771 | 4.783 |
| Regionaal Historisch Centrum Alkmaar | 68 | 13,44% | 9 | 45 |
| N.V. Port of Den Helder | 26.300 | 100,00% | 14.675 | 12.050 |
| Stichting Blijf van mijn Lijf | 500 | 100,00% | 500 | 406 |
| Subtotaal garanties zonder achtervang | 713.432 | | 65.338 | 68.932 |
| Stichting Woontij | 57.774 | 50,00% | 32.072 | 31.162 |
| Woningstichting Den Helder | 117.500 | 50,00% | 107.500 | 114.500 |
| Stichting Woonzorg Nederland | 6.349 | 50,00% | 3.049 | 2.923 |
| Vestia Groep | 4.674 | 50,00% | 3.940 | 3.849 |
| Subtotaal garanties met achtervang WSW | 186.297 | | 146.561 | 152.434 |
| Totaal | 899.729 | | 211.899 | 221.366 |

Tabel 37: gewaarborgde geldlening

Voor zowel Willemsoord BV als voor Port of Den Helder NV geldt dat zij beide nog een rekening-courant verhouding hebben, welke nog niet is meegenomen in bovenstaand overzicht. Ze maken wel onderdeel uit van de maximale garantstelling zoals opgenomen op de volgende bladzijde.

In bovenstaande tabel worden de bedragen genoemd per 31 december 2015 waarvoor de gemeente garant staat.

Er zijn instellingen waarbij een maximum is afgesproken voor wat betreft de garantstellingen, deze zijn als volgt:

- Woningstichting Den Helder waarbij een maximale garantstelling van € 250 miljoen geldt;
- Stichting Woontij waarbij een maximale garantstelling van € 10 miljoen en een looptijd tot en met 31 maart 2019 geldt. Deze voorwaarde is per april 2016 ingegaan;
- Willemsoord BV waarbij een maximale garantstelling van € 21 miljoen geldt;
- Port of Den Helder BV waarbij een maximale garantstelling van € 23,7 miljoen geldt.

Dit houdt in dat bovenstaande instellingen tot het door de gemeente vastgestelde maximum geldleningen kunnen aantrekken zonder tussenkomst van de gemeente. Uit de cijfers afkomstig van deze tabel blijkt dat bovengenoemde instellingen nog ruimte hebben ten aanzien van het gestelde maximum.

3.6.4 Opgenomen langlopende geldleningen

In 2017 wordt er geen lening afgelost.

| Leningen O/G (opgenomen gelden) | 1-1-2017 | 1-1-2018 | 1-1-2019 | 1-1-2021 |
|------------------------------------|--------------|--------------|--------------|-------------|
| Leningen O/G algemene financiering | 61,1 | 57,8 | 54,8 | 52,7 |
| 50,6 | | | | |
| Leningen O/G t.b.v. scholen | 0,5 | 0 | 0 | 0 |
| Totaal | 126,9 | 120,4 | 114,3 | 95,2 |

Tabel 38: opgenomen langlopende geldleningen (x €1.000.000)

3.6.5 Verstrekte langlopende geldleningen

Per 1 januari 2017 hebben we € 68,6 miljoen aan verstrekte langlopende geldleningen uitstaan. Voor ongeveer € 66,4 miljoen betreft het geldleningen verstrekt aan de Woningstichting Den Helder en ongeveer € 1,3 miljoen aan Schouwborg De Kampanje. In 2017 vinden er geen aflossingen van geldleningen plaats.

| Leningen U/G (uitstaande gelden) | 1-1-2017 | 1-1-2018 | 1-1-2019 | 1-1-2021 |
|--|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Leningen U/G overige instellingen 1,0 | 2,2 | 1,9 | 1,5 | 1,2 |
| Totaal | 68,6 | 65,4 | 62,1 | 46,5 |

Tabel 39: verstrekte langlopende geldleningen (x 1.000.000)

3.6.6 Kapitaallasten

Onder kapitaallasten maken we melding van de rentelasten die in 2017 aan de reserves worden toegerekend. Dit is conform de gemaakte afspraken uit de nota Reserves en Voorzieningen 2011. In 2017 voegen we in totaal begroot € 0,6 miljoen aan de reserves toe.

3.6.7 Begrotingsgegevens Europese Monetaire Unie (EMU)

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de overheid. Een negatief saldo geeft aan dat de overheid een tekort heeft: de uitgaven zijn groter dan de inkomsten. Het EMU-saldo van de lokale overheden telt mee voor het saldo van de totale Nederlandse overheid en draagt daarmee dus bij aan het EMU-tekort of overschot van de landelijke overheid.

In het Verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

Op basis van de Wet FIDO behoort ingrijpen door de centrale overheid tot de mogelijkheden bij een dreigende overschrijding van het 3% EMU-tekort voor zover dit wordt veroorzaakt door een ongewenste ontwikkeling van het saldo van de lokale overheid. Afspraak is dat het EMU-saldo in de begroting van de lokale overheden wordt opgenomen, zodat er inzicht is in de ontwikkeling daarvan.

| Omschrijving | 2016 | 2017 | 2018 |
|---|---|-------------------------------------|---|
| | x €1000,- Volgens primitieve begroting 2016 | x €1000,- Volgens begroting 2017 | x €1000,- Volgens meerjaren- begroting 2018 |
| Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c) | -739 | -2.956 | 781 |
| +/- Afschrijvingen ten laste van de exploitatie | 5.288 | 5.168 | 5.371 |
| +/- Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de | 1.755 | 1.082 | 1.071 |
| -/- Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd | 2.069 | 10.746 | 2.249 |
| Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij investeringen in (im)materiële vaste activa | | | |
| +/- Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie | 877 | 1.335 | |
| Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord | | | 815 |
| +/- Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen | 1.380 | 982 | 982 |
| -/- Verkoop van effecten: Wat is bij de verkoop de verwachte boekwinst op de | | | |
| Berekend EMU-saldo | 1.976 | -9.769 | 4.807 |

Tabel 40: EMU-saldo

Het EMU-saldo heeft alleen betrekking op de overheidssector. Bedrijfsmatige activiteiten zoals haven, parkeren en markten worden buiten beschouwing gelaten.

Voorheen werd in de septembercirculaire van het gemeentefonds elk jaar een referentiewaarde voor het EMU-saldo afgegeven. Met ingang van de begroting 2016 is dat aangepast naar een norm op macroniveau voor gemeenten. Voor 2017 is nog geen besluit genomen over de EMU-tekortruimte. Volgend jaar zal naar de realisatiecijfers worden gekeken. Op dit moment is er een EMU-saldo voor 2017 berekend van € 9,8 mln. nadelig. Dit wijkt af van de begroting 2016. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hoger nadelig exploitatiesaldo en hogere investeringen. Bij investeringen heeft dat te maken met de overname van de brandweerkazerne.

Paragraaf 4 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt ingegaan op de beleidsmatige ontwikkelingen in de bedrijfsvoering. Dit betreft onderwerpen als personeel, informatie, informatiebeveiliging, organisatie, financiën en automatisering. Communicatie en huisvesting zijn ook onderdelen van de bedrijfsvoering, maar vallen onder programma 1. Deze paragraaf heeft drie hoofdgroepen: personeelsbeleid en organisatie(ontwikkeling), informatieveiligheid en planning & control en financiën. Bij elk van deze onderwerpen geven we aan wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. De paragraaf sluit af met een overzicht van onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid.

1. Personeelsbeleid (HRM-beleid) en Organisatie(ontwikkeling)

| Wat willen we bereiken ? | | Wat gaan we er voor doen? | |
|---|---|---|--|
| Beoogd maatschappelijk effect (outcome) | Beleidsdoelen: (meetbare outcomedoelstelling) | Prestaties en resultaten (meetbare outputdoelstelling) | Activiteiten, projecten, processen (throughput) |
| Een vitale organisatie die bijdraagt aan het realiseren van doelen die de stad en haar inwoners vooruit helpen | Verjonging personeelsbestand | a. Gemiddelde leeftijd is gedaald met één jaar | Uitvoeren van onderzoek naar haalbaarheid invoering generatiepact |
| | | b. Flexibilisering van arbeidsvoorwaarden | Invoeren Individueel Keuzebudget |
| | Voldoen aan Wet banenafpraak | a. Zes personen met een arbeidsbeperking zijn geplaatst binnen de gemeentelijke organisatie | Reserveren zes formatieplaatsen |
| | HRM-visie | a. HRM-visie is opgesteld | Themabijeenkomsten organiseren met management en P&O over: <ul style="list-style-type: none"> - duurzame inzetbaarheid - persoonlijk leiderschap - visie op leidinggeven - HR-positionering - Cultuur |
| | | | Opstellen HR-jaarplan |

2. Informatieveiligheid (verplicht cf. VNG-resolutie)

Betrouwbare informatiebeveiliging is een randvoorwaarde voor het realiseren van excellente dienstverlening en om de klant in die dienstverlening centraal te kunnen stellen. en. Het onderwerp dienstverlening is opgenomen in programma 1.

| Wat willen we bereiken ? | | Wat gaan we er voor doen? | |
|---|--|--|---|
| Beoogd maatschappelijk effect (outcome) | Beleidsdoelen: (meetbare outcomedoelstelling) | Prestaties en resultaten (meetbare outputdoelstelling) | Activiteiten, projecten, processen (throughput) |
| Excellente dienstverlening aan inwoners en bedrijven | De basis van informatiebeveiliging is 100% op orde | a. Alle BIG-maatregelen (zorgvuldig omgaan met gegevens van de burgers) zijn geïmplementeerd (resolutie informatieveiligheid van de VNG) | Het prioriteren en inplannen van maatregelen die nog moeten worden ingevoerd |
| | | b. Volledig geslaagd voor alle audits | Uitvoeren van de verplichte audit DigID, zelfevaluaties Basisregistratie Personen (BRP) en reisdocumenten Uitvoeren van de audit Suwinet (toetsen van de veiligheidseisen) |
| | | c. Bescherming van de privacy is geborgd | Uitbreiden van de formatie en het uitvoeren van taken van de functionaris gegevensbescherming (beveiliging van de persoonsgegevens). Invoeren van maatregelen betreffende de Europese Privacy Verordening Waarborgen van de privacy bij initiatieven betreffende open data (beschikbaarheid van overheid gegevens). |

3. Planning & Control en Financiën

| Wat willen we bereiken ? | | Wat gaan we er voor doen? | |
|---|---|--|---|
| Beoogd maatschappelijk effect (outcome) | Beleidsdoelen: (meetbare outcomedoelstelling) | Prestaties en resultaten (meetbare outputdoelstelling) | Activiteiten, projecten, processen (throughput) |
| De beoogde doelen voor de stad en de burgers zijn gerealiseerd binnen de beschikbare budgetten | De sturing door de gemeenteraad is versterkt | a. De evalueerbaarheid van het gevoerde beleid is vergroot | Uitvoeren van projecten Modernisering Planning en Control jaarschijf 2017 ,waaronder het verbeteren van de monitoring en het formuleren van beter meetbare doelstellingen in de begroting |
| | | b. De meerderheid van de raad is tevreden over de vernieuwingen in de P&C-cyclus | Peilen hoe de vernieuwingen door de raad worden gewaardeerd |
| | | c. Alle Planning en Control producten in 2017 zijn opgesteld met | Implementeren van het digitale systeem voor de producten die niet al in 2016 in het systeem zijn gebracht |

| | | | |
|--|----|---|--|
| | | behulp van het nieuwe digitale systeem | |
| | | d. De grip op de Verbonden Partijen (waar de gemeente in participeert) is versterkt | <p>Het verder integreren van risicoscans en (halfjaar)rapportages van verbonden partijen in de P&C-cyclus</p> <p>Het opvolgen van de aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek van de rekenkamercommissie naar de verbonden partijen van Den Helder</p> |
| De bedrijfsvoering is efficiënt en effectief | a. | We voldoen aan geldende wet- en regelgeving | <p>Uitvoeren van het project modernisering Planning en Control, inclusief de vernieuwing van de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)</p> <p>Invoering van de vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen (Vpb) heeft geen bijzondere consequenties voor Den Helder</p> <p>Voor het Individueel Keuzebudget zal een basale vorm worden ingevoerd</p> |
| | b. | Concerncontrol in de nieuwe structuur is geborgd | <p>Het doorontwikkelen van de Verbijzonderde Interne Controle, ook in relatie tot de accountantscontrole</p> <p>Het stapsgewijs invoeren van integraal risicomangement</p> <p>Het optimaliseren en verbeteren van de werkprocessen, met toepassing van de zgn. LEAN-methodiek in het kader van zaakgericht werken</p> |
| | c. | De taakstellingen cf. de kadernota 2017-2020 worden gerealiseerd | <p>Het realiseren van de taakstelling van 10% op het in 2015 gerealiseerde niveau van inhuur (€ 400.000) doorbeëindiging van de inhuur via pay-roll en dit begrotingstechnisch te realiseren via vermindering van de vacatureruimte</p> <p>Het realiseren van bezuinigingen op kostenplaatsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - € 200.000 (is in deze begroting verwerkt) - het resterend deel van € 150.000 wordt vanaf 2018 gerealiseerd |

4. Onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid

Hierbij een overzicht van de onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid:

Voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid (onderzoeken ex art 213a GW). Medio 2016 zijn nog geen onderzoeken ingepland voor 2017. Als op een later moment alsnog tot zo'n onderzoek wordt besloten, zal de eigen organisatie dit uitvoeren en is, behalve interne uren, geen budget nodig.

Onderzoeken Rekenkamercommissie. We geven uitvoering aan de raadsbesluiten over de aanbevelingen in rapporten van de Rekenkamercommissie (RKC). De volgende RKC-rapporten hebben we in behandeling:

- Toekomstgericht formatiebeleid/externe inhuur van de gemeente Den Helder (2014) (nog een openstaande aanbeveling);
- Evalueerbaarheid van beleid (2015);
- Onderzoek naar samenwerking met Marine (2015);
- Doorwerking onderzoeksrapport 'Informereren en Beheren' (2016);
- Onderzoek naar verbonden partijen (2016).

In de jaarrekening 2016 nemen we de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen op.

Paragraaf 5 Verbonden partijen

Algemeen

Als verbonden partijen worden aangemerkt de zogeheten “derde rechtspersonen”, waarmee de gemeente Den Helder een bestuurlijke en financiële band is aangegaan. Daarbij gaat het om deelnemingen in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen, stichtingen en verenigingen. Met deze partijen kan de gemeente zich verbinden om daarmee een bestuurlijk en publiek belang optimaal te behartigen. De geldende Beleidsnota verbonden partijen is op 23 maart 2009 door de gemeenteraad vastgesteld. In het eerste kwartaal van 2017 wordt een geactualiseerde nota ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Uitvoering van de uiteengezette beleidslijnen houdt in het opgeven van de aan de op dit moment aan de gemeentelijke vertegenwoordiging gekoppelde bevoegdheden ten gunste van een:

- sterk verminderd dan wel nagenoeg opgeheven risico op belangenverstrengeling;
- hogere graad van transparantie waar het gemeentelijke belangen en bevoegdheden betreft;
- concretisering van “good governance” op gemeentelijk niveau.

Wat de visie op de verbonden partijen betreft in relatie tot de per verbonden partij geldende doelstellingen, hanteren wij de volgende zienswijze:

1. De gemeenteraad heeft sinds de invoering van het duale stelsel een andere rol gekregen: de raad dient ook wat de deelnemingen betreft zich voortaan meer te richten op algemene kaderstelling. Besluiten tot deelneming in privaatrechtelijke rechtspersonen zijn voorbehouden aan het college van burgemeester en wethouders, al moet het deze wel ter bespreking aan de raad aanbieden (art. 160, lid 2 Gemeentewet).
2. Het college stelt vast dat de hierna te noemen verbonden partijen voor de gemeente Den Helder voor het merendeel een publiek belang dienen. Dat belang moet het waard zijn om deel te nemen, mede gelet op de doelstellingen. Ook moet de per verbonden partij gekozen vorm van deelneming de door de gemeente gekozen mate van verantwoordelijkheid ten opzichte van het betreffende publieke belang weerspiegelen.
3. Het college is van oordeel dat in het verlengde van het vastgestelde deelnemingenbeleid terughoudend moet worden omgegaan met een gemeentelijke vertegenwoordiging op bestuurlijk en/of ambtelijk niveau binnen de verbonden partijen. Dit met het doel om verstrengeling van belangen dan wel de schijn daarvan zoveel mogelijk tegen te gaan. Het college vindt de zuiverheid van het openbaar bestuur daarbij van een hogere orde dan zekerheid over effectieve zeggenschap. Bestaande gemeentelijke vertegenwoordigingen in privaatrechtelijke deelnemingen bekijken we in dat licht en bouwen we bij voorkeur af. Behalve in die gevallen waarin uitsluitend gemeenten aan de betreffende privaatrechtelijke rechtspersonen deelnemen, of als andere specifieke omstandigheden daartoe aanleiding geven. Bij de gemeenschappelijke regelingen handhaven we voorlopig onze deelname.

Specifiek




In het navolgende komen de begrotingen over het jaar 2017 van de deelnemingen van de gemeente Den Helder aan de orde. Daarbij wordt zoals gebruikelijk een onderscheid gemaakt tussen actieve gemeenschappelijke regelingen (A), vennootschappen (B), stichtingen (C) en verenigingen (D). Per rechtsvorm worden daarbij vermeld: de vestigingsplaats, de doelstelling, de inhoud (indien van toepassing) van de gemeentelijke deelname, de voor de gemeente aan de deelname verbonden actuele risico's¹ en het financieel belang. Bij het financieel belang maken we onderscheid naar het gemeentelijk belang in de exploitatie en de financiële positie van de deelneming. Het Bbv schrijft voor de cijfers vanuit de begroting 2017 van de deelnemingen te vermelden. Echter, deze cijfers waren nog niet bekend ten tijde van het samenstellen van deze paragraaf. Daarom zijn de cijfers vanuit de jaarrekening 2014 en 2015 bij de financiële positie vermeld. In dit kader wordt ook verwezen naar het Register gemeentelijke deelnemingen. Hierin worden diverse gegevens met betrekking tot de gemeentelijke deelnemingen op een gestandaardiseerde wijze bijgehouden. Dit Register wordt beheerd door de Concernstaf en kan op aanvraag worden geraadpleegd.

¹ Zie hiervoor ook de risico-paragraaf.

A. Deelname in gemeenschappelijke regelingen

1. Gesubsidieerde arbeid Kop van Noord-Holland (GrGa)

| | | |
|--|---|---|
| Schagen | Openbaar lichaam | |
| Openbaar belang | | |
| Integrale uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Participatievoorziening beschut werk (artikel 10b Participatiewet) en de daaruit voortvloeiende en daarmee verband houdende voorschriften en regelingen. | | |
| Deelnemende partijen | | Gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Door het stopzetten van de instroom van medewerkers via de Wsw, is de toekomst van het Wsw-bedrijf onzeker. In 2016 vindt hiernaar een onderzoek plaats. | |
| Financiële positie | Niet bekend | |
| Risico's | De GrGa heeft Noorderkwartier NV aangewezen als uitvoeringsorganisatie. Per 1 januari 2015 (de komst van de Participatiewet) is de instroom van de Wsw gestopt. Dat betekent dat er wel uitstroom van de Wsw is, maar geen nieuwe instroom. De instroom in de Participatievoorziening beschut werk is zeer minimaal. Gevolg hiervan is dat de bedrijfsvoering van Noorderkwartier NV onder druk komt te staan. Op het moment van schrijven van deze tekst vindt een onderzoek plaats naar de toekomst van Noorderkwartier NV. | |

| | | | |
|--|--------------------|--|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. De GR heeft een 100% deelneming in Noorderkwartier N.V. te Schagen. | Portefeuillehouder | P.J.R. Kos F.F. van der Paard (plv) | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € | € |  |
| Impuls | €0 | €0 |  |
| Exploitatie | n.b. | €6.789.538 |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |

| | | | |
|-----------------|-------------|-------------|---|
| Eigen vermogen | € 0 | € 50.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 1.602.000 | € 1.130.000 | ● |
| Resultaat | n.b. | € 0 | ● |

2. Veiligheidsregio Noord-Holland Noord.

| | | |
|--|---|--|
| Alkmaar | Openbaar lichaam | |
| Openbaar belang | | |
| Het gezamenlijk behartigen van belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de veiligheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied. | | |
| Deelnemende partijen | | Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Per 1 januari 2015 is de brandweer geregionaliseerd en toegevoegd aan de Veiligheidsregio. Het realiseren van een bezuinigingspakket van in totaal € 7,4 mln. | |
| Financiële positie | De huidige financiële positie staat onder druk, vanwege het realiseren van de genoemde bezuinigingen tot een bedrag van € 7 mln. | |
| Risico's | Het niet volledig terugverdienen of extra middelen nodig van organisatie opbouw- en projectkosten. | |

| | | | |
|--|--------------------|--------------------------------------|-----------------------|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente, die dit lid vertegenwoordigt. | Portefeuillehouder | K. Schuiling B.O.B. Haitsma (plv) | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 0 | € 0 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 3.547.196 | € 3.547.196 | ● |
| Financiële positie | | | |

| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
|---------------------|-------------------|-------------------|-----------------------|
| Eigen vermogen | € 1.370.000 | € 4.078.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 52.914.000 | € 50.503.000 | ● |
| Resultaat | € 146.000- | € 2.638.000 | ● |

3. Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (RHCA)

| | | |
|--|--|--|
| Alkmaar | Openbaar lichaam | |
| Openbaar belang | | |
| <p>RHCA voert de wettelijk verplichte taak uit tot het beheer van het gemeentearchief. Het in het samenwerkingsverband vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis door het opbouwen en beheren van een zo breed mogelijke collectie (regionaal) historisch bronnenmateriaal en deze op een zo actief mogelijke wijze dienstbaar maken voor een breed publiek.</p> | | |
| Deelnemende partijen | | De gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Langedijk, Schagen, Texel en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Stabiel. Wel is extra aandacht nodig voor de ontwikkeling van het e-depot. Als gevolg van veranderde wetgeving (Wet revitalisering generiek toezicht) en de daarmee samenhangende verschuiving van taken zijn er extra taken belegd bij de gemeentelijke archiefinspectie. Ook is er door de verandering in de inspectiesystematiek, de systematiek van kritische prestatie indicatoren (KPI), en de snelle veranderingen bij de gemeentelijke administratie een toegenomen vraag naar ondersteuning van het RHC ontstaan. | |
| Financiële positie | De partijen staan garant voor het betalen van rente en aflossing van geldleningen en in rekening-courant opgenomen gelden voor zover door andere overheidsorganen geen garantie is verstrekt. De partijen nemen aan de garantie deel in de verhouding tot de bijdragen als bedoeld in artikel 29 lid 2 van de gemeenschappelijke regeling. Aangegeven wordt dat vanaf 2017 € 250.000 structureel extra nodig is in verband met de ontwikkeling van het e-depot. | |
| Risico's | Vanaf 2017 wordt een tekort van circa € 250.000 verwacht in verband met het e-depot. RHCA gaat er vanuit dat hiervoor een structureel hogere bijdrage van de gemeenten verleend wordt. Verder hebben zij geen taakstelling opgenomen voor nullijn, maar gaan zij uit van loon- en prijsindexatie. | |

| Bestuurlijk belang | | | |
|--|--------------------|--------------------------------------|-----------------------|
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente, die dit lid vertegenwoordigt. | Portefeuillehouder | K. Schuiling B.O.B. Haitsma (plv) | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 0 | € 0 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 237.220 | € 237.220 | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 284.000 | € 208.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 435.000 | € 250.000 | ● |
| Resultaat | € 27.390- | € 693 | ● |
| | | | |

4. GGD Hollands Noorden.

| | | |
|--|--|--|
| Alkmaar | Openbaar lichaam | |
| Openbaar belang | | |
| Het gezamenlijk behartigen van belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de gezondheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied. | | |
| Deelnemende partijen | Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel | |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Implementatie Veilig Thuis (incidentele kosten van € 200.000) en vanaf 2017 zal een deel van de taken voortvloeiend uit de Jeugdwet niet meer bij de GGD worden belegd. | |
| Financiële positie | Meerjarenbegroting is niet sluitend, er zijn taakstellingen opgenomen. | |
| Risico's | Nieuwe bezuinigingen die noodzakelijk zijn vanwege | |







| | |
|--|---|
| | het niet indexeren van de gemeentelijke bijdrage, treden al op voordat de oude bezuinigingen volledig zijn ingevuld. De nieuwe taak Veilig Thuis moet worden uitgevoerd met minder budget. Verschillende taken uitgevoerd door de politie, worden opnieuw aanbesteed. Hier zou een andere aanbieder dan de GGD uit kunnen komen, wat tot verlies van inkomsten gaat leiden. |
|--|---|

| | | | |
|--|--------------------|--|-----------------------|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen, afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente die dit lid vertegenwoordigt. | Portefeuillehouder | P.J.R. Kos F.F. van der Paard (plv) | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 0 | € 0 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 1.048.897 | € 1.048.897 | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 744.000 | € 536.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 3.616.000 | € 7.766.000 | ● |
| Resultaat | € 285.000 | € 176.000- | ● |

5. Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD)

| | | |
|--|---|--|
| Hoorn | Openbaar lichaam | |
| Openbaar belang | | |
| De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van vergunningsverlening, toezicht en handhaving (landelijke milieu- en Wabotaken). | | |
| Deelnemende partijen | Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel en Provincie Noord-Holland | |



| Ontwikkelingen | |
|------------------------|--|
| (Markt) ontwikkelingen | Overheveling taken, inclusief 35 fte van de provincie naar de RUD. |
| Financiële positie | De RUD is nog in de opbouwfase. Door het tijdsbeslag dat deze opbouw met zich meebrengt, blijft een flinke hoeveelheid werkzaamheden liggen. Bij de jaarrekening 2014 is veel budget overgeheveld. Daarnaast lopen de inrichting en implementatie van de zaaksoftware vertraging op. Dit gaat gepaard met verhoogde inzet van financiële middelen. |
| Risico's | <ul style="list-style-type: none"> - Deelnemers worden geconfronteerd met bezuinigingen van Rijkswegen. - Deelnemers verwachten van de RUD een bijdrage met nullijn en mogelijke aanvullende bezuinigingen. |

| Bestuurlijk belang | | | |
|---|--------------------|---------------------|---|
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een vastgesteld aantal stemmen, waarbij de stemverdeling voor de gemeenten is gebaseerd op de combinatie van inwoneraantal en in te brengen budget. Het aantal stemmen voor de Provincie is gebaseerd op het in te brengen budget. | Portefeuillehouder | J.E.T.M. van Dongen | L. Kuipers (plv) |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 0 | € 0 |  |
| Impuls | n.b. | n.b. |  |
| Exploitatie | € 768.087 | € 781.106 |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 1.030.000 | € 626.000 |  |
| Vreemd vermogen | € 600.000 | € 400.000 |  |
| Resultaat | € 994.000 | € 298.000 |  |

6. Cocensus

| | | |
|---|------------------|--|
| Hoofddorp | Openbaar lichaam | |
| Openbaar belang | | |
| Het namens de elf deelnemende gemeenten zo efficiënt mogelijk heffen, invorderen en kwijtschelden van gemeentelijke belastingen, heffingen en rechten en het uitvoeren van de Wet WOZ en beheer vastgoedinformatie. | | |

| | |
|-----------------------------|--|
| Deelnemende partijen | Gemeenten Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Den Helder, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Wormerland |
| Ontwikkelingen | |
| (Markt) ontwikkelingen | De Helder is vooralsnog de laatste gemeente die is toegetreden tot uitvoeringsorgaan Cocensus. Na het overgangsjaar 2015 lijken de ontwikkelingen op het gebied van de overdracht van de uitvoering van het innen van belastingen en leges stabiel |
| Financiële positie | Cocensus wordt gefinancierd vanuit bijdragen van de individuele gemeenten. De vooruitzichten op lange termijn zijn stabiel. |
| Risico's | Op grond van de Gemeenschappelijke regeling zijn de in de regeling deelnemende gemeenten gehouden om te voorzien in een eventueel optredend exploitatietekort. Het aandeel van de gemeente Den Helder in een exploitatietekort bedraagt 6,96%. Voor 2016 en 2017 is door Cocensus een sluitende begroting gepresenteerd met inbegrip van een jaarlijkse efficiencytaakstelling van 2% (tot en met 2018) en voor de periode 2018-2021 een (meer dan) sluitend meerjarenperspectief. |

| | | | |
|---|--------------------|------------------------------------|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente die dit lid vertegenwoordigt. | Portefeuillehouder | B.O.B. Krijns E.M. Krijns (plv) | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 0 | € 0 |  |
| Impuls | € 0 | € 0 |  |
| Exploitatie | € 860.000 | € 860.000 |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 84.217- | € 139.329 |  |
| Vreemd vermogen | € 3.930.000 | € 3.200.000 |  |
| Resultaat | € 0 | € 223.547 |  |

B. Vennootschappen met gemeentelijke deelname

7. Ontwikkelings- en Exploitatiemaatschappij Willemsoord BV.

| | | |
|--|--|------------------------|
| Den Helder | Besloten vennootschap | |
| Openbaar belang | | |
| <p>De doelstelling van Willemsoord BV is "het (her)ontwikkelen van gronden, gebouwen en/of andere registergoederen te Den Helder, waaronder de Oude Rijkswerf Willemsoord".</p> <p>De kernactiviteiten van Willemsoord BV bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het verhuren van gebouwen en terreinen met als resultaat een positief saldo ten gunste van de BV;• Het onderhouden van gebouwen en terreinen, waarbij een deel wordt gesubsidieerd middels de Brim-gelden(subsidie tbv monumenten) en een deel wordt gefinancierd uit de inkomsten van het parkmanagement;• Het ondersteunen van huurders op Willemsoord in het aantrekken van bezoekers door middel van marketingactiviteiten en evenementen. | | |
| Deelnemende partijen | | De gemeente Den Helder |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | De exploitatie van Willemsoord wordt beïnvloed door de economische situatie, waardoor het verhuren van panden aan instellingen en ondernemers in eerste aanleg moeilijker verloopt dan aanvankelijk werd verwacht. Met de komst van de schouwburg eind 2015 heeft de exploitatie van Willemsoord een flinke impuls gekregen. | |
| Financiële positie | <ul style="list-style-type: none">• De financiële positie van Willemsoord staat onder druk door de omvang van het planmatig onderhoud aan het complex zelf en de Boerenverdrietsluis. De financieringsbehoefte wordt eind 2016 (her)beoordeeld en indien nodig aangepast. Op dit moment staat de gemeente garant voor een bedrag van € 14 miljoen (per 31-12-2015) voor een geldlening afgesloten bij de BNG, voor bijvoorbeeld de Schouwburg in 2015.• Ook heeft de gemeente aan Willemsoord BV een lening verstrekt van € 2 miljoen met een looptijd van 10 jaar (per 31 december 2015) waarvan de restant schuld nog € 600.000 bedraagt. | |
| Risico's | <ul style="list-style-type: none">• Verliezen komen voor rekening van de gemeente als 100% aandeelhouder. De verwachting is dat Willemsoord in 2016 een positief resultaat behaalt.• Als Willemsoord BV niet meer aan haar betalingsverplichtingen o.a. naar de BNG kan voldoen, wordt de gemeente hiermee belast. | |


| Bestuurlijk belang | | | |
|---|--------------------|-------------------|-----------------------|
| Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. | Portefeuillehouder | L. Kuipers | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 6.100.000 | € 6.100.000 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 293.000 | € 293.000 | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 8.392.894 | € 6.661.192 | ● |
| Vreemd vermogen | € 10.800.000 | € 17.000.000 | ● |
| Resultaat | € 292.585- | € 491.644- | ● |

8. NV Port of Den Helder

| Den Helder | Naamloze vennootschap | |
|--|-----------------------|--|
| Openbaar belang | | |
| <ul style="list-style-type: none"> • De vennootschap heeft ten doel het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en exploiteren van haven- en industrieterreinen. • Onderdeel van het doel van de vennootschap is: <ul style="list-style-type: none"> ○ de ontwikkeling, de aanleg, het beheer en de exploitatie van haven- en industriegebieden, in de ruimste zin van het woord; ○ de bevordering van een effectieve, veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer en het zorg dragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid in de door de vennootschap beheerde havens, alsmede het optreden als bevoegde havenautoriteit in het havengebied van Den Helder; ○ het bevorderen van de economische ontwikkeling, het imago daaronder begrepen, binnen de door de vennootschap beheerde havens en industrieterreinen; ○ het bevorderen van een veilige bedrijfsvoering, het stimuleren van een zo laag mogelijke milieubelasting en het | | |

| | |
|---|---|
| <p>betrachten van zorg voor een veilige woonomgeving;</p> <ul style="list-style-type: none"> o het opzetten, coördineren en uitvoeren van parkmanagement en het stimuleren en initiëren van samenwerking tussen bedrijven binnen de haven- en industrieterreinen; o het bevorderen en tot stand brengen van civiel medegebruik van de onder het beheer van het ministerie van Defensie staande havens en terreinen in Den Helder; o het bevorderen van haven gebonden werkgelegenheid in de gemeente Den Helder en omliggende regio; o het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook; o het verstrekken en aangaan van geldleningen, het beheren van en het beschikken over registergoederen en het stellen van zekerheden, ook voor schulden van anderen. <ul style="list-style-type: none"> • De vennootschap tracht haar doel onder meer te bereiken door: <ul style="list-style-type: none"> o het verwerven, vervreemden, bezwaren, stichten of doen stichten, ontwikkelen, exploiteren, beheren en administreren van registergoederen; o het aangaan van joint ventures en het overigens deelnemen in het voeren van bestuur over andere ondernemingen en vennootschappen; o het verlenen van diensten op administratief, (haven)technisch, financieel economisch of bestuurlijk gebied; o het verwerven en/of exploiteren van vergunningen voor zover dienstbaar aan het in lid 2 (vgl. vorige bullet) bepaalde; <p>en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.</p> | |
| Deelnemende partijen | De gemeente Den Helder |
| Ontwikkelingen | |
| (Markt) ontwikkelingen | De omzet van PoDH wordt maatgevend bepaald door de exploitatie en het beheer van olie- en gasproducerende installaties op de zuidelijke Noordzee. Gezien de marktomstandigheden en de verwachting dat zich in de komende decennia een ingrijpende transitie zal voordoen op het gebied van energiewinning op zee, moet de PoDH haar marktpositie consolideren en verder versterken. Dit betekent voor PoDH een verdere transitie van beheerhaven naar ontwikkelhaven. |
| Financiële positie | Als gevolg van de verslechterde marktomstandigheden staat de exploitatie van PoDH onder druk en zal geïnvesteerd worden in de transitie tot ontwikkelhaven. Op korte termijn vindt een heroriëntatie plaats van de financiële positie van PoDH, rekening houdend met de toekomstige ontwikkelingen |

| | |
|----------|---|
| Risico's | <ul style="list-style-type: none"> Bij een faillissement van de NV verliest de gemeente het gestorte aandelenkapitaal van € 46.000. Bovendien staat de gemeente garant voor € 15 miljoen ten behoeve van een door de NV opgenomen geldlening en een aangegaan rekening courantkrediet. Er wordt uitgegaan van een stijging van het risico in 2017 ten opzichte van 2016 als gevolg van de ontwikkelingen in de markt offshore energy (lage olieprijs) en een verhoging van de gemeentelijke garanties van het opgestarte project Kooyhaven. |
|----------|---|

| | | | |
|---|--------------------|-------------------|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. | Portefeuillehouder | E.M. Krijns | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 46.000 | € 46.000 |  |
| Impuls | € 0 | € 0 |  |
| Exploitatie | € 0 | € 0 |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 1.710.892 | € 3.468.422 |  |
| Vreemd vermogen | € 23.973.283 | € 29.835.520 |  |
| Resultaat | € 859.000 | € 1.757.000 |  |

9. Zeestad CV

| | | |
|---|----------------------------|--|
| Den Helder | Commanditaire vennootschap | |
| Openbaar belang | | |
| De CV richt zich op het creëren van een levendig stadshart met een compacte en aantrekkelijke mix van stedelijke functies en activiteiten. Het realiseren van een fysieke en sociale structuurverbetering in de wijk Nieuw Den Helder. Herstel en ontwikkeling van de Stelling Den Helder. Die doelstelling wordt bereikt door: | | |
| <ul style="list-style-type: none"> het verkrijgen, vervreemden, in (onder)erfpacht uitgeven, administreren, | | |

| | |
|---|--|
| exploiteren, huren en verhuren van registergoederen; | |
| <ul style="list-style-type: none"> • het zelf ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen; • het geheel of gedeeltelijk doen ontwikkelen en/of realiseren en/of verkopen van registergoederen en/of doen aannemen en uitvoeren van bouwwerken; • het sluiten van overeenkomsten met gemeenten en/of andere overheidsinstellingen en/of derden in het kader van het ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen; • het optreden als tussenpersoon bij de aan- en verkoop en bij de huur en verhuur van registergoederen; • het ter leen verstrekken en het ter leen opnemen van gelden, al dan niet onder hypotheccair verband; • het op enigerlei wijze verstrekken van zekerheden of zich verbinden voor schulden en andere verplichtingen van de vennootschap of andere vennootschappen of ondernemingen die met haar in een groep zijn verbonden of van derden; • het deelnemen in en het voeren van beheer over andere ondernemingen van welke aard ook; • en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin, alles in de Plangebieden verband houdend met de Plangebieden. | |
| Deelnemende partijen | Gemeente Den Helder (commanditair vennoot), Provincie Noord-Holland (commanditair vennoot), Zeestad BV (beherend vennoot) |
| Ontwikkelingen | |
| (Markt) ontwikkelingen | Niet bekend. |
| Financiële positie | De bijdrage van de gemeente Den Helder in het vermogen van de CV bedraagt €25.000.000. In de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat de ingebrachte werkkapitalen als 'fonds stedelijke vernieuwing' worden aangewend. Het ingebrachte kapitaal in de CV is aangewend ter vorming van het fonds stedelijke vernieuwing. |
| Risico's | Als er voor de bijdrage van de gemeente minder projecten kunnen worden uitgevoerd in het stadshart dan vooraf begroot. |

| | | |
|--|--------------------|------------|
| Bestuurlijk belang | | |
| Gemeente Den Helder is 49% aandeelhouder van beherend vennoot Zeestad BV. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. | Portefeuillehouder | L. Kuipers |
| | | |

| Financieel belang: 50% | | | |
|-------------------------------|-------------------|-------------------|-----------------------|
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 0 | € 0 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | n.b. | n.b. | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 59.990.000 | € 43.640.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 1.680.000 | € 1.386.000 | ● |
| Resultaat | € 0 | € 0 | ● |

10. Zeestad BV

| Den Helder | Besloten vennootschap |
|--|-----------------------|
| Openbaar belang | |
| De rol van de gemeente als participeren partij komt als volgt tot uiting: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • het optreden als beherend vennoot van een commanditaire vennootschap; • het oprichten van -, het deelnemen in -, het financieren van -, het samenwerken met -, het voeren van directie over – en het verlenen van adviezen en andere diensten aan vennootschappen of ondernemingen; • het verkrijgen, vervreemden, in (onder)erfpacht uitgeven, administreren, exploiteren, huren en verhuren van registergoederen; • het zelf ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen; • het geheel of gedeeltelijk doen ontwikkelen en/of realiseren en/of verkopen van registergoederen en/of doen aannemen en uitvoeren van bouwwerken; • het sluiten van overeenkomsten met gemeenten en/of andere overheidsinstellingen en/of derden in het kader van het ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen; • het optreden als tussenpersoon bij de aan- en verkoop en bij de huur en verhuur van registergoederen; • het ter leen verstrekken en het ter leen opnemen van gelden, al dan niet onder hypothecair verband; • het op enigerlei wijze verstrekken van zekerheden of zich verbinden voor schulden en andere verplichtingen van de vennootschap of andere vennootschappen of ondernemingen die met haar in een groep zijn verbonden of van derden; | |

| | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • het verkrijgen, exploiteren en vervreemden van industriële en intellectuele eigendomsrechten; <p>alsmede het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.</p> | |
| Deelnemende partijen | De gemeente Den Helder, Provincie Noord-Holland |
| Ontwikkelingen | |
| (Markt) ontwikkelingen | Zeestad is werkzaam op drie deelgebieden: Nieuw Den Helder, Stadshart en de Stelling. De werkzaamheden in Nieuw Den Helder zijn inmiddels afgerond en aan de gemeente overgedragen. In 2016 t/m 2018 worden de werkzaamheden in het Stadhart en de Stelling afgerond. |
| Financiële positie | De gemeente Den Helder en de provincie Noord Holland zijn aandeelhouder van Zeestad. Door tijdig bij de start van projecten te anticiperen op de economische omstandigheden en bij te sturen, houdt Zeestad de financiële situatie gezond. |
| Risico's | Bij een faillissement van de BV zou de gemeente Den Helder en Provincie NH het geïnvesteerde bedrag kwijt zijn. |

| | | | |
|--|--------------------|-------------------|-----------------------|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Gemeente Den Helder is 49% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. | Portefeuillehouder | L. Kuipers | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 18.000 | € 18.000 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 0 | € 0 | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 18.000 | € 18.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 0 | € 0 | ● |
| Resultaat | € 0 | € 0 | ● |

11. Baggerbeheer BV

| | | |
|--|---|------------------------|
| Den Helder | Besloten vennootschap | |
| Openbaar belang | | |
| De activiteiten van Baggerbeheer B.V. bestaan in hoofdzaak uit het deelnemen in Milieupark Oost, welke als activiteit uitoefent het exploiteren van een tijdelijk baggerspeciedepot c.q. gronddepot. Daarnaast bestaan de activiteiten uit het ontvangen en bewerken van organische bedrijfsafvalstoffen en het hergebruik van het gecomposteerde product. | | |
| Deelnemende partijen | | De gemeente Den Helder |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Het is niet te verwachten dat de omstandigheden en het economisch klimaat in de Kop van Noord-Holland op korte termijn gaan verbeteren binnen het huidige verdienmodel. Een uniek verkoopargument is boorspoeling. Deze activiteit is geen onderdeel van Baggerbeheer Den Helder B.V. en dus geen corebusiness. | |
| Financiële positie | | |
| Risico's | <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Den Helder is geen rechtstreekse partij als 100% eigenaar van Baggerbeheer Den Helder B.V. Bij een faillissement van de BV zou de gemeente Den Helder het in de aandelen geïnvesteerde bedrag kwijt zijn. • Baggerbeheer Den Helder B.V. participeert voor 50% in Milieupark Oost. Volgens artikel 18, lid 2, wordt een voordelig of nadelig saldo gelijkelijk verdeeld over de deelnemende partijen. • Door verandering van marktomstandigheden, de verslechterende grondmarkt, heeft Milieupark Oost vanaf 2013 geen winst gemaakt. De negatieve resultaten komen voor 50% voor rekening van Baggerbeheer B.V. De prognose voor 2016 is een negatief resultaat van € 200.000. Voor het definitieve afvoeren van niet bruikbare specie/grond is de reservering niet voldoende. • In opdracht van de aandeelhouders onderzoekt Milieupark Oost scenario's voor een gehele of gedeeltelijke afbouw van de bedrijfsvoering van Milieupark Oost en de daarbij behorende risico's. | |

| | | |
|---|--------------------|---------------------|
| Bestuurlijk belang | | |
| Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. | Portefeuillehouder | J.E.T.M. van Dongen |
| | | |

| Financieel belang | | | |
|---------------------------|-------------------|-------------------|-----------------------|
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 18.151 | € 18.151 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | n.b. | n.b. | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 673.306- | n.b. | ● |
| Vreemd vermogen | € 0 | € 0 | ● |
| Resultaat | € 275.000- | n.b. | ● |

12. NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC)

| Alkmaar | Naamloze vennootschap | |
|--|--|--|
| Openbaar belang | | |
| <p>De NV HVC heeft als doel zijn meerwaarde en maatwerk leveren op het gebied van hergebruik van grondstoffen, afvalbeheer en het opwekken en leveren van duurzame energie.</p> <p>De HVC streeft de landelijke doelstelling van 75% gescheiden inzameling en hergebruik van huishoudelijk afval in 2020 na. HVC draagt bij aan het realiseren van de ambitie voor gemeenten en waterschappen van 14% duurzame energie in 2020.</p> <p>Als aandeelhoudende gemeente heeft Den Helder met HVC een dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor de inzameling van huishoudelijk afval.</p> | | |
| Deelnemende partijen | | 46 gemeenten in Noord- en Zuid-Holland, Flevoland en Friesland en 6 waterschappen in Noord- en Zuid-Holland. |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | <p>HVC is actief op het gebied van afvalinzameling, het verwerken van afval- en grondstoffen en de levering van duurzame energie. HVC verzorgt de afvalinzameling voor gemeenten waarmee langjarige dienstverleningsovereenkomsten zijn afgesloten. Het licht afnemend aanbod van brandbaar restafval afkomstig van de aandeelhouders, wordt gecompenseerd met extra afval vanuit de markt (o.a. import uit Engeland). Er is sprake van een toenemende afzet van warmte en duurzame elektriciteit. De sterk gedaalde opbrengsten van met name de niet-groene energie zijn van invloed op de inkomsten van HVC.</p> | |

| | |
|--------------------|--|
| Financiële positie | De bedrijfsopbrengsten van HVC nemen jaarlijks toe en de omvang van de uitstaande (gegarandeerde) leningen neemt geleidelijk af. HVC heeft de afgelopen twee jaar met positieve cijfers afgesloten. De aandeelhouders hebben zich in 2015 uitgesproken voor de opbouw van meer eigen vermogen van HVC o.a. door het toevoegen van gerealiseerde winst aan het eigen vermogen en door af te zien van dividend uitkering. |
| Risico's | <p>De gemeente Den Helder is houder van 112 van 2.914 uitstaande aandelen A van de NV. De aandeelhouders staan garant voor een bedrag van maximaal €670 miljoen aan aangegane leningen. Op 1 januari 2017 bedraagt de garantstelling €644 miljoen (aandeel Den Helder €24 miljoen)</p> <p><i>Daling prijzen</i> Prijzfluctuaties van elektriciteit en gas, maar ook van grondstoffen als papier en metalen hebben een direct effect op de marge en de dekkingsbijdrage van activiteiten van HVC.</p> <p><i>Veranderde regelgeving</i> De internationale ambitie om grondstoffen uit afval te hergebruiken en de daaraan verbonden verminderingen van de hoeveelheid restafval vergroot het risico op lange termijn van onderbezetting van de afvalenergiecentrales, maar biedt daarentegen kansen voor de activiteiten van HVC op het gebied van gescheiden inzameling en hergebruik van grondstoffen. Brexit kan gevolgen hebben voor het afvalaanbod uit import.</p> |

| Bestuurlijk belang | | | |
|--|--|---------------------|---|
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. | Portefeuillehouder | J.E.T.M. van Dongen | |
| Gemeente Den Helder is 4,4% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. | | | |
| Den Helder is in gezamenlijkheid met de VVI Alkmaar bevoegd tot het benoemen van een lid van de Raad van Commissarissen. | | | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 245.430 verdeeld in 5.000 gewone | idem. |  |

| | | | |
|---------------------------------------|--|-------------------|-----------------------|
| | aandelen A van elk € 45,45 en 400 gewone aandelen B van elk € 45,45. Den Helder heeft 112 aandelen A | | |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie (garantstellingsprovisie) | € 234.000 (B) | € 239.000 (B) | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 85.000.000 | € 98.000.000 | ● |
| Vreemd vermogen | € 846.000.000 | € 783.000.000 | ● |
| Resultaat | € 5.000.000 | € 13.500.000 | ● |

13. Luchthaven Den Helder BV

| | | |
|--|--|------------------------|
| Den Helder | Besloten vennootschap | |
| Openbaar belang | | |
| <ul style="list-style-type: none"> Het exploiteren van de luchthaven Den Helder door diensten te verlenen aan de offshore helikopter vervoersmarkt en de algemene luchtvervoersmarkt; Het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met en het voeren van de directie over andere ondernemingen met een soortgelijk of aanverwant doel alsmede het (doen) financieren - ook door middel van het stellen van zekerheden - van andere ondernemingen, met name die waarmee de vennootschap in een groep is verbonden. | | |
| Deelnemende partijen | | De gemeente Den Helder |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Luchthaven Den Helder BV (hierna: de BV) is beherend vennoot en is voor 50% eigenaar van Den Helder Airport CV (hierna: de CV). | |
| Financiële positie | BV en CV hebben in de voorgaande jaren een positief rendement behaald. | |
| Risico's | BV en CV hebben weliswaar in de voorgaande jaren een positief rendement behaald, maar er wordt uitgegaan van een stijging van het risico in 2017 ten opzichte van 2016, als gevolg van de aanhoudende negatieve ontwikkelingen in de markt offshore energy (lage olieprijs). De luchthaven bouwt reserves op om eventuele tegenvallers in de toekomst op te vangen. De solvabiliteitspositie (vermogenspositie) ligt boven de normen die de gemeente hieraan stelt. Desalniettemin | |







| | |
|--|--|
| | worden de aan deze deelneming verbonden mogelijke risico's op dit moment ingeschat als laag. |
|--|--|

| Bestuurlijk belang | | | |
|--|--------------------|-------------------|-----------------------|
| Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college. De gemeente heeft de bevoegdheid voor de benoeming van leden Raad van Commissarissen en directie van de BV. | Portefeuillehouder | E.M. Krijns | |
| | | | |
| Financieel belang | | | |
| <i>Begroting</i> | <i>2016</i> | <i>2017</i> | <i>Ontwikkelingen</i> |
| Aandelenkapitaal | € 45.378 | € 45.378 | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 0 | € 0 | ● |
| Financiële positie | | | |
| <i>Jaarrekening</i> | <i>31-12-2014</i> | <i>31-12-2015</i> | <i>Ontwikkelingen</i> |
| Eigen vermogen | € 6.056.708 | € 6.594.260 | ● |
| Vreemd vermogen | € 532.138 | € 4.918 | ● |
| Resultaat | € 1.059.582 | € 537.552 | ● |

14. Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)

| Den Haag | Naamloze vennootschap | |
|---|-----------------------|---|
| Openbaar belang | | |
| Het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publiek en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders. Voorwaarden voor het realiseren van deze doelstellingen zijn het handhaven van de excellente kredietwaardigheid, het behoud van een scherpe inkooppositie en een zo effectief en efficiënt mogelijke bedrijfsvoering. Maatschappelijk verantwoord ondernemen is inherent aan de kernactiviteiten van BNG. | | |
| Deelnemende partijen | | Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een |

| | |
|------------------------|--|
| | hoogheemraadschap. |
| Ontwikkelingen | |
| (Markt) ontwikkelingen | BNG Bank verwacht dat de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in 2015 iets lager zal uitkomen dan in het voorgaande jaar. De nieuwe verstrekkingen betreffen naar verwachting vooral de herfinanciering van aflopende leningen. Het renteresultaat over 2016 zal naar verwachting lager uitkomen dan over 2015. De aanhoudende lage marktrente veroorzaakt een dalende trend van de renteopbrengst uit de eigen middelen van de bank. Het resultaat van financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2015. |
| Financiële positie | Van de aandelen BNG Bank is 50% in bezit van het rijk en 50% van gemeenten en provincies. We hebben 211.731 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 2,50 per stuk. |
| Risico's | Gevoeligheid van het renteresultaat als gevolg van politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. |

| | | | |
|--|--------------------|-------------------|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. | Portefeuillehouder | B.O.B. Haitsma | |
| De gemeente Den Helder bezit 0.39% van de aandelen. | | | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € 529.000 | € 529.000 |  |
| Impuls | € 0 | € 0 |  |
| Exploitatie | € 0 | € 0 |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 3.582.000.000 | € 4.163.000.000 |  |
| Vreemd vermogen | € 149.923.000.000 | € 145.348.000.000 |  |
| Resultaat | € 126.000.000 | € 226.000.000 |  |

15. NV Houdstermaatschappij Gasbedrijf Kop van Noord-Holland (GKNH)

| | | |
|--|---|------------------------------|
| Amsterdam | Naamloze vennootschap | |
| Openbaar belang | | |
| <p>De GKNH beheert de aandelen Nuon van de deelnemende gemeenten in het voormalig Gasbedrijf. Hiermee is de zeggenschap over het netwerkbedrijf gewaarborgd.</p> <p>Het deelnemen in, het voeren van beheer over, het besturen en financieren van andere ondernemingen en vennootschappen, het verlenen van diensten aan ondernemingen en vennootschappen, waarmee de vennootschap in een groep is verbonden en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen.</p> | | |
| Deelnemende partijen | | Gemeenten uit Noord-Holland. |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Niet bekend. | |
| Financiële positie | <p>De NV beheert aandelen in Alliander. Den Helder bezit 557 van de 4.646 aandelen in de NV. Alle aandelen van de NV zijn in handen van gemeenten die vroeger eigenaar waren van het provinciale gasbedrijf. De nominale waarde van het aandeel van de gemeente Den Helder in het aandelenpakket is € 252.127. Wanneer de NV failliet zou gaan, is de gemeente dit bedrag kwijt. De marktwaarde van het aandelenpakket is onbekend. Nederlandse energiebedrijven hebben zich in 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (NWB) en een productie- en leveringsbedrijf (PLB). De aandelen van het PLB zijn in 2010 verkocht aan het Zweedse Vattenfall. De overheden moeten de aandelen houden van het netwerkbedrijf Alliander. De betreffende aandelen zijn wel overdraagbaar, maar moeten in bezit blijven van overheden, omdat het netwerk niet mag worden geprivatiseerd. Wij verwachten niet dat de dividenduitkering in gevaar komt. Echter, net als bij ieder ander commercieel bedrijf is de dividenduitkering afhankelijk van het bedrijfsresultaat. In 2014 ontving de gemeente een (interim) dividenduitkering via de NV van in totaal € 576.586.</p> | |
| Risico's | n.b. | |






| | | |
|--|--------------------|----------------|
| Bestuurlijk belang | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. | Portefeuillehouder | B.O.B. Haitsma |
| De gemeente Den Helder bezit 12% van de aandelen. | | |
| Bevoegdheid om in samenspraak met de gemeenten in de Kop van | | |


| | | | |
|--|-------------------|-------------------|-----------------------|
| Noord-Holland een voordracht te doen tot benoeming van een lid van de Raad van Commissarissen. | | | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | n.b. | n.b. | ● |
| Impuls | €0 | €0 | ● |
| Exploitatie | n.b. | n.b. | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | n.b. | €91.557.000 | ● |
| Vreemd vermogen | n.b. | €4.802.000 | ● |
| Resultaat | n.b. | n.b. | ● |

16. Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord NV (OHNN)

| | | |
|--|---|--|
| Alkmaar | Naamloze vennootschap | |
| Openbaar belang | | |
| <p>Het belang van de gemeente in het ontwikkelbedrijf wordt geborgd door:</p> <ol style="list-style-type: none"> het behouden en stimuleren van de groei van het bestaande bedrijfsleven in de noordelijke regio van Noord-Holland, alsmede het begeleiden van bedrijven bij verplaatsing of uitbreiding en het aantrekken van nieuwe bedrijven in deze regio; het afstemmen en desgevraagd begeleiden van de ontwikkeling, uitgifte en/of herstructurering van bedrijventerreinen in de noordelijke regio van Noord Holland; het stimuleren van ontwikkeling en innovatie bij bedrijven en de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs en kennisinstituten in de noordelijke regio van Noord-Holland; het versterken van de economische structuur op het gebied van met name (gemeentegrens overstijgend) agribusiness, energie, marien/maritiem en offshore, health en vrijetijdseconomie in de noordelijke regio van Noord-Holland, <p>en al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.</p> | | |
| Deelnemende partijen | Kamer van Koophandel, Provincie Noord-Holland, Gemeente Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Koggenland, Hollands Kroon, | |

| | |
|------------------------|--|
| | Hoorn, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Stede Broec en Texel. |
| Ontwikkelingen | |
| (Markt) ontwikkelingen | In 2016 vindt een evaluatie van het ONHN plaats. De resultaten hiervan worden begin juli 2016 gepresenteerd. Daarna besluiten de aandeelhouders in onderling overleg om al dan niet door te gaan met het ontwikkelingsbedrijf. |
| Financiële positie | De bijdrage van de provincie bedraagt 50% van het bedrag dat ONHN ontvangt. De andere 50% wordt door de gemeenten bijgedragen op basis van het inwoneraantal. |
| Risico's | Wanneer naar aanleiding van de evaluatie wordt besloten niet langer te investeren in het ONHN, is er geen soortgelijke organisatie die dergelijke diensten kan verzorgen. De toegevoegde waarde van ONHN is groot. |

| | | | |
|---|--------------------|-------------------|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. Aandelenverdeling: 49 % provincie Noord-Holland 17 % gemeenten in de regio Kop van Noord-Holland 17 % gemeenten in de regio Alkmaar 17 % gemeenten in de regio West-Friesland | Portefeuillehouder | E.M. Krijns | |
| | Stemverhouding | 5,88% | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | n.b | n.b |  |
| Impuls | € 0 | € 0 |  |
| Exploitatie | € 0 | € 0 |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 613.000 | € 835.000 |  |
| Vreemd vermogen | € 1.934.000 | € 2.487.000 |  |

| | | | |
|-----------|----------|-----------|---|
| Resultaat | € 19.000 | € 222.000 |  |
|-----------|----------|-----------|---|



Financieel belang:





- de aandelen van de gemeenten in het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord NV vertegenwoordigen een nominale waarde van € 3.177,
- het jaarlijkse subsidiebedrag van de gemeente bedraagt € 110.706 (excl. btw).

C. Deelname in stichtingen

17. Stichting Grootschalige Basiskaart voor Noord-Holland (GBKN)




| | | |
|---|---|--|
| Amsterdam | Stichting | |
| Openbaar belang | | |
| De stichting heeft als doel topografische kaartvervaardiging. De GBKN is door organisaties in het veld gemaakt en wordt door hen ook actueel gehouden. Deze organisaties zijn de zogenoemde regionale samenwerkingsverbanden (RSV's) en gemeenten. De vervaardiging en het bijhouden vinden plaats aan de basis. De tien RSV's zijn publiek-private samenwerkingsvormen die per één of twee provincies werken. Als gevolg van het beleid van het Landelijk Samenwerkingsverband (LSV) naar een stabiele beheerorganisatie, hebben alle tien de RSV's de juridische vorm van een stichting. De ruim vijftig gemeenten die de kaart voor hun deel van Nederland hebben gemaakt, doen dat voor eigen rekening en risico volgens duidelijke productspecificaties. | | |
| Deelnemende partijen | | |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | In 2016 zal de stichting worden opgeheven. Per 1 januari 2016 is de Wet basisregistratie grootschalige topografie in werking getreden. Deze verplicht gemeenten tot het bijhouden van topografische gegevens. | |
| Financiële positie | Niet bekend. | |
| Risico's | Aan deze deelneming mogelijk verbonden risico's worden ingeschat als laag. | |

| | | | |
|--|--------------------|-------------|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Den Helder is voorzitter van het bestuur. Ambtelijk neemt de gemeente deel aan het adviserend overleg. | Portefeuillehouder | nmb | |
| | | | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | n.b | n.b |  |
| Impuls | € 0 | € 0 |  |

| | | | |
|---------------------------|-------------------|-------------------|---|
| Exploitatie | n.b | n.b |  |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | n.b | n.b |  |
| Vreemd vermogen | n.b | n.b |  |
| Resultaat | n.b | n.b |  |

18. Stichting Stivas De Noordkop

| | | |
|--|--|--|
| Alkmaar | Stichting | |
| Openbaar belang | | |
| De stichting heeft als doel het bevorderen van de verbetering van het landelijk gebied in het bijzonder die van de agrarische structuur in het gebied van de gemeente Den Helder en dat van de heringedeelde gemeenten Hollands Kroon en Schagen zoals dat is vastgelegd bij besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland d.d. 10.09.1979 nr. 34 en is afgekondigd in het Provinciaal Blad van Noord-Holland nummer 33 d.d. 14.07.1980 alsmede in het gebied van het voormalige Hoogheemraadschap Wieringermeer. | | |
| Deelnemende partijen | | |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Samen met gemeenten, natuurorganisaties en het waterschap staat de stichting voor de verbetering van de agrarische structuur. Hierbij maakt zij gebruik van vrijwillige kavelruil. | |
| Financiële positie | Niet bekend | |
| Risico's | Aan deze deelneming mogelijk verbonden risico's worden ingeschat als laag. | |

| | | | |
|---------------------------|-------------|--------------------|---|
| Bestuurlijk belang | | | |
| | | Portefeuillehouder | J.E.T.M. van Dongen |
| | | | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € | € |  |
| Impuls | €0 | €0 |  |
| Exploitatie | €0 | €0 |  |

| Financiële positie | | | |
|---------------------------|-------------------|-------------------|-----------------------|
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 55.323 | € 57.149 | ● |
| Vreemd vermogen | € 0 | € 0 | ● |
| Resultaat | nb | € 1.826 | ● |

D. Deelname in verenigingen

19. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

| | | |
|--|--|--|
| Den Haag | Vereniging | |
| Openbaar belang | | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Haar leden collectief en individueel bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. • Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten inzake arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aangaan met werknemersorganisaties. | | |
| Deelnemende partijen | 390 gemeenten | |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | Samen met alle gemeenten staat de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokaal bestuur. | |
| Financiële positie | Niet bekend. | |
| Risico's | Aan deze deelneming mogelijk verbonden risico's worden ingeschat als laag. | |


| Bestuurlijk belang | | | |
|--------------------------------------|--------------------|-------------|-----------------------|
| Den Helder is lid van de vereniging. | Portefeuillehouder | nnb | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € | € | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 72.000 | € 72.000 | ● |
| Financiële positie | | | |

| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
|---------------------|-------------------|-------------------|-----------------------|
| Eigen vermogen | € 64.382.000 | n.b. | ● |
| Vreemd vermogen | € 78.592.000 | n.b. | ● |
| Resultaat | € 877.000 | n.b. | ● |

20. Vereniging van Waddenzeegemeenten

| | | |
|--|---|--|
| Delfzijl | Vereniging | |
| Openbaar belang | | |
| Voornamelijk het tot stand brengen en in stand houden van een overlegstructuur voor het Waddenzeegebiet om te komen tot een samenhangend beleid voor dit gebied. | | |
| Deelnemende partijen | Er zijn 12 gemeenten lid van de vereniging. | |
| Ontwikkelingen | | |
| (Markt) ontwikkelingen | De waddenkustgemeenten werken samen aan het waddenzeebeleid in de bovengenoemde Vereniging. Ook hier wordt al jaren op het gebied van ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen) samengewerkt. | |
| Financiële positie | n.b. | |
| Risico's | Aan deze deelneming mogelijk verbonden risico's worden ingeschat als laag. | |

| | | | |
|---|--------------------|-------------------|-----------------------|
| Bestuurlijk belang | | | |
| Den Helder is lid van de vereniging en heeft zitting in zowel het Algemeen als Dagelijks bestuur. | Portefeuillehouder | E.M. Krijns | |
| | | | |
| Financieel belang | | | |
| Begroting | 2016 | 2017 | Ontwikkelingen |
| Aandelenkapitaal | € | € | ● |
| Impuls | € 0 | € 0 | ● |
| Exploitatie | € 145.500 | € 182.100 | ● |
| Financiële positie | | | |
| Jaarrekening | 31-12-2014 | 31-12-2015 | Ontwikkelingen |
| Eigen vermogen | € 27.501 | € 34.222 | ● |
| Vreemd vermogen | € 0 | € 0 | ● |

| | | | |
|-----------|----------|---------|---|
| Resultaat | € 10.964 | € 6.721 |  |
|-----------|----------|---------|---|

Paragraaf 6 Grondbeleid

In deze paragraaf staat de manier waarop de gemeente haar grondbeleid uitvoert en zal uitvoeren centraal. Er wordt een prognose gegeven van de te verwachten resultaten van alle door de gemeenteraad vastgestelde grondexploitaties. Daarnaast worden de financiële risico's voor de vastgestelde grondexploitaties in beeld gebracht.

Sinds 2008 hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan, waardoor de gemeente haar rollen en activiteiten ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkeling tegen het licht heeft gehouden.

6.1 Van ontwikkeling naar herontwikkeling

De aandacht van de gemeente is verschoven van de ontwikkeling van uitbreidingslocaties naar de herontwikkeling van de bestaande stad: de stedelijke vernieuwing. Daarom krijgen de verdere ontwikkelingen van het stadshart (Zeestad) en de haven (Port of Den Helder) prioriteit.

De gemeente kan als één van de grootste eigenaren van vastgoed een prominente rol spelen in de leefbaarheid en herontwikkeling van de stad. Zij kan immers door goed beheer en (her)gebruik van het vastgoed voorkomen dat de omgeving verloedert. In andere situaties kan de gemeente het in onbruik geraakte vastgoed slopen en zo plaats maken voor nieuwe initiatieven. Om die leidende rol te benutten, moet de gemeente pro-actief handelen bij potentiële ontwikkellocaties. Dit kan enerzijds door deze locaties zelf actief te ontwikkelen, anderzijds door de markt te faciliteren zonder zelf risicodragend te zijn.

Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van Nieuw Den Helder, waar de gemeente een regiserende rol heeft. De Woonstichting pakt de feitelijke ontwikkeling op. De gemeente draagt bij vanuit haar publiekrechtelijke rol, en door de inbreng van vastgoed en gronden, waarvoor zij ingerichte openbare ruimte terugkrijgt.

6.2 Meer partijen krijgen invloed op ontwikkelingen

Het krachtenveld dat invloed uitoefent op de ontwikkeling van de stad wordt steeds complexer. Bestaande en toekomstige bewoners willen meer inspraak en ondernemers willen actiever worden betrokken. Daarnaast willen ontwikkelaars, beleggers en corporaties hun inbreng hebben. Deze ingewikkelde mix van visies, belangen en competenties vraagt om een goede regisseur van het ontwikkelproces. Het grond- en vastgoedbedrijf wil de regierol van de gemeente versterken. Dit doet zij door partijen samen te brengen en meer aandacht te geven aan bijzondere ambities die externe partijen niet zelf oppakken.

6.3 Financieel rendement en risicobeheersing komen onder druk

Door de dalende huizen- en grondprijzen van de afgelopen jaren, wordt het verdienen van geld hiermee steeds moeilijker. De risico's worden groter door de toenemende complexiteit van ontwikkelingen en de vele investeringen die moeten worden gedaan. Dit leidt mogelijk tot meer tekorten op projecten. De standaard grondexploitatie voor uitbreidingslocaties is verschoven naar het ontwikkelen van inbreilocaties (binnenstedelijke bouwlocaties). Deze locaties kosten over het algemeen meer geld en hebben voor herontwikkelingsprojecten alternatieve financieringsconstructies nodig. Het is van belang dat Den Helder een balans vindt tussen winst en verliesgevendende ontwikkelingen. Met alleen subsidies kunnen onze ambities namelijk niet worden bereikt. Als onderdeel van een adequate ontwikkelstrategie moet bij elk nieuw project duidelijk worden beargumenteerd welke rol (regierol of productierol) de gemeente gaat invullen. Deze keuze wordt mede bepaald door het risicoprofiel en het mogelijk financiële en maatschappelijke voordeel.

6.4 Macro-economische invloeden

Het economisch tij van de afgelopen jaren is aan het keren. De bouwsector bloeit weer op en de vraag naar woningen neemt toe. De negatieve effecten van de afgelopen jaren op de in exploitatie genomen gebieden zijn, waar mogelijk, verwerkt in de exploitaties en prognoses. De gronden die niet in exploitatie zijn genomen, zijn afgewaardeerd of in ontwikkeling gebracht. Hierdoor zijn er in de begroting 2017 voldoende mogelijkheden om vanwege de veranderende (markt-)omstandigheden bij te sturen.

6.5 Centralisatie Vastgoed

De ingezette optimalisatie en verdere professionalisering van het vastgoedbeheer zijn in 2016 voortgezet en worden verder doorgevoerd. Voorheen lag het beheer van de vastgoedportefeuille deels bij een externe partij. Sinds 2016 ligt het volledig bij de gemeente.

In 2016 is de vastgoedportefeuille opnieuw tegen het licht gehouden om te bepalen of deze nog aansluit bij de doelstellingen. De resultaten hiervan worden opgenomen in een nieuwe gemeentelijke nota Afstoten gemeentelijk vastgoed. Op basis van deze nota wordt inzicht verkregen in de portefeuilleontwikkeling voor de komende jaren. Het doel is om te komen tot een, in financiële en maatschappelijke zin, toekomstbestendige, optimale en professionele vastgoedportefeuille.

6.6 Wijze van grondbeleid

Het grond- en vastgoedbeleid is een belangrijk instrument voor een gemeente die zichzelf succesvol wil ontwikkelen in een veranderende wereld. De gemeente kan met dit beleid veel invloed uitoefenen op de eigen ontwikkelingen en die van andere partijen, waaronder ontwikkelaars, corporaties en ondernemers.

Het grond- en vastgoedbeleid staat in dienst van de politieke ambities van Den Helder. Het is dus geen doel op zich, maar een middel om de visie op de stad te realiseren. Deze visie heeft de gemeente vastgelegd in de Strategische Visie 2020, deze programmabegroting en diverse kaderstellende beleidsvisies. Hierin staat wat de gemeente wil bereiken.

Het grond- en vastgoedbeleid geeft aan hoe we deze ambities gaan bereiken. De activiteiten die de gemeente op het gebied van grond en vastgoed onderneemt, zijn te onderscheiden in twee categorieën, te weten: transformatie en beheer. Transformatie is het tot stand brengen van ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij de kerngedachte is dat de bestaande situatie niet voldoet en een verandering noodzakelijk is. Beheer houdt in het beheren en exploiteren van gemeentelijke vastgoedobjecten, waarbij het doel is het maatschappelijk en financieel rendement te verhogen. Na de realisatie van een ruimtelijke ontwikkeling (transformatie) breekt weer een periode aan waarin op verantwoorde wijze moet worden beheerd (beheer).

In de Nota Grondbeleid 2013 staat het kader waarbinnen het grondbeleid kan opereren.

In deze nota staan de volgende ruimtelijke doelstellingen voor het grondbeleid:

- het realiseren van een centraal beleidskader uit de Strategische Visie 2020, de Structuurvisie en de regionale afspraken met betrekking tot volkshuisvesting; prioriteit ligt bij de ontwikkeling van het stadshart, Willemsoord, de haven;
- het afmaken van bestaande projecten die een boekwaarde hebben die moet worden terugverdiend: Willem-Alexander Hof (Julianadorp Oost), Doggerswijk West en OS&O-terrein;
- het op adequate wijze stimuleren van en omgaan met initiatieven uit de markt, zodat op die manier ontwikkelingen mogelijk zijn die niet ten koste mogen gaan van de centrale ruimtelijke doelstellingen en overige eigen projecten.

6.7 Gronden per 1-1-2016 in ontwikkeling genomen

6.7.1 Bbv, aangepaste richtlijnen

Het Bbv geeft richtlijnen voor de grondexploitaties. De notitie Grondexploitaties is in 2016 in werking getreden. In de grondexploitaties Willem-Alexander Hof en Doggerswijk West zijn de richtlijnen voor bouwgrond in exploitatie doorgevoerd.

Het gaat hier om de rente die wordt toegerekend aan bouwgrond in exploitatie. Als er geen sprake is van projectfinanciering wordt de toe te rekenen rente aan bouwgrond in exploitatie bepaald op basis van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente. Dit naar de verhouding tussen vreemd vermogen en totaal vermogen.

De gemeente heeft deze rente bepaald op 3,08%. Het gaat hierbij ook om het percentage dat moet worden gebruikt in de berekening van de contante waarde. Het rekenpercentage om de contante waarde te bepalen (disconteringsvoet) is voor alle gemeenten gelijk aan het maximale meerjarige streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. De Commissie BBV geeft aan dat dit percentage 2% is. De Commissie moet nog een aantal Bbv-richtlijnen of

aanbevelingen verduidelijken. Het komende halfjaar wordt onderzocht of dit van invloed is op de grondexploitaties.

Hieronder staat een analyse van het planresultaat van de in 2016 in exploitatie zijnde gronden. Het betreft de gebieden Willem-Alexander Hof en Doggerswijk West.

| Locatie | Status 1-1-2016 | Boekwaarde in € 31-12-2015 | NCW incl. Voorziening in € 1-1-2016 | |
|----------------------|-------------------------------|-------------------------------|---|------------------|
| | | | | |
| Willem-Alexander Hof | in exploitatie voorziening | 21.572.000 | -132.000 | voordelig |
| | | -14.481.000 | | |
| Doggerswijk West | in exploitatie | -321.000 | -2.636.000 | voordelig |
| | | | | |
| Totaal | | 6.770.000 | -2.768.000 | voordelig |

Tabel 41: het verwachte planresultaat voor in exploitatie genomen gronden per locatie (NCW = netto contante waarde)

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de in exploitatie genomen gronden per 1 januari 2016 (NCW) een voordelig resultaat van €2.768.000 hebben. Dit resultaat is inclusief de getroffen voorzieningen van €14.481.000 en exclusief deze voorzieningen bedraagt het verwachte negatieve resultaat €11.713.000. De te verwachten verbetering van het resultaat van de grondexploitaties is rekenkundig en ontstaan door de aangepaste richtlijnen Bbv.

6.7.2 Willem-Alexander Hof

De gemeente heeft het afgelopen halfjaar gewerkt aan een plan van aanpak om de verkoop van de woningen van de Willem-Alexander Hof te versnellen. Gezien de bouwopgave die er nog ligt en het risico dat de gemeente daar financieel nadeel ondervindt, is een versnelling van de verkoop gewenst. Hierbij wordt ingezet op marketing, communicatie, tijdelijkheid (het in de etalage zetten van je gebied), de woonproducten zelf (wat vraagt de markt) en doorstroming op de woningmarkt. De gemeente is hierover in gesprek met de Helderse Bouw Combinatie (HBK) en Woningstichting. Uitgangspunt voor de start bouw van een volgende fase is 2018. Hierop moet de komende anderhalf jaar worden ingezet. Dit betekent:

- bepalen waar een volgende fase van bouwen komt;
- welke woonproducten ontwikkeld gaan worden;
- doorlopen van ruimtelijke procedures;
- bouwrijp maken.

De aandacht zal vooral uitgaan naar het ontwikkelen van woonkwaliteit. Inmiddels zijn in totaal circa 50 woningen van fase 1 verkocht, waarvan de eerste woningen in mei 2015 zijn opgeleverd. De grondexploitatie gaat uit van een afzet van 25 tot 30 woningen per jaar. En vanuit de richtlijnen van de Bbv zijn bij de berekening van de contante waarde alleen de geraamde baten en lasten voor de komende tien jaar meegenomen. Voor deze periode zijn ontwikkelingen en trends namelijk nog redelijk te voorspellen. Voor de ontwikkeling van Willem-Alexander Hof liggen er kansen in flexibiliteit, fasering, onderscheidend woonmilieu en marketing, om zodoende de afzet te vergroten en mensen van buiten Den Helder aan te trekken.

Het financiële resultaat van dit project is licht positief. Hierbij is ook rekening gehouden met de reeds getroffen voorzieningen en de afwaardering van een deel van de grond naar agrarische waarde zoals dat in 2014 heeft plaatsgevonden. Hiervoor is in de jaarrekening van 2014 een aanvullende voorziening getroffen (maakt onderdeel uit van de voorziening van €14,48 miljoen), waardoor de grondexploitatie nu sluitend is.

6.7.3 Doggerswijk West

Na verkoop van de kavels wordt per 1 januari 2016 een voordelig planresultaat verwacht van € 2.636.000 (NCW). Het bedrijventerrein is bouwrijp gemaakt en ingericht, en is dus klaar voor verkoop. Er zijn echter tot op heden nog geen kavels verkocht, terwijl de grondverkoop een belangrijke factor is in het eindresultaat van de exploitatie. Een onderdeel van de grondexploitatie is de nog uit te voeren herinrichting van de toegangsweg naar het bedrijventerrein en de verbetering van het kruispunt binnen het gebied. Dit draagt bij aan de afronding van het gebied. Uitvoering vindt plaats als daadwerkelijk zicht is op grondverkoop. Daarnaast is in 2016 subsidie gekregen voor een deel van uitvoering van de fietsverbinding met een brug. Met de overige investeringskosten houdt de grondexploitatie rekening.

6.7.4 Risico's

Aan gebieden die in ontwikkeling worden genomen zijn risico's verbonden, zoals:

- tegenvallende grondverkoop, waardoor de exploitatieperiode langer wordt;
- kostenstijgingen;
- noodzakelijke, onverwachte investeringen;
- afwaardering van de grondprijzen door de actuele marktsituatie;
- planologische procedures die langer duren en daardoor vertragend en kostenverhogend werken.

Om de gevolgen van deze risico's financieel op te kunnen vangen wordt hiervoor een reservering gemaakt in de algemene reserve. De gehanteerde risicoanalyse bestaat uit een opslag op de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten.

| Locatie | Status 1-1-2016 | Te realiseren kosten in € | Te realiseren opbrengsten in € | Risico opslag | Ontwikkel- risico in € |
|----------------------|--------------------|------------------------------|-----------------------------------|---------------|---------------------------|
| Willem-Alexander Hof | in exploitatie | 9.917.000 | 17.706.000 | 5,00% | 1.381.000 |
| Doggerswijk West | in exploitatie | 3.299.000 | 6.098.000 | 5,00% | 470.000 |
| Totaal | | 13.216.000 | 23.804.000 | | 1.851.000 |

Tabel 42: de risico-opslag en de daaruit voortvloeiende ontwikkelrisico's voor de locaties in exploitatie genomen gronden na 1 januari 2016

De gemeente loopt voor grondexploitaties risico op onvoorziene financiële tegenvallers, gerelateerd aan nog te realiseren kosten en opbrengsten. De grootste risico's bevinden zich aan de opbrengstenkant van projecten, omdat de opbrengsten later in de tijd zijn gefaseerd dan de investeringen en nieuwbouwwoningen niet heel snel zijn verkocht. Vertraging van het project en het hierdoor later realiseren van de opbrengsten, heeft ook een negatief effect op het eindresultaat. Een groot deel van de investeringen wordt vooraf gedaan (verwervingen, bouwrijp maken e.d.), om grond te kunnen verkopen en opbrengsten te kunnen realiseren.

Per 1 januari 2016 is het ontwikkelrisico geraamd op een bedrag van € 1.851.000. Dit risico legt beslag op de algemene reserve en daarmee op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de risicoanalyse voor het complex Doggerswijk West is geconcludeerd dat geen concreet risico bestaat waarvoor een (aanvullende) voorziening moet worden getroffen. Daarnaast is het verwachte resultaat behoorlijk positief. Er is een onzekere factor in het moment waarop de kavels van het Bedrijvenpark De Dogger verkocht zullen zijn. Het risico voor een toekomstige ontwikkeling van de kavel van het Gemini, ligt nog steeds bij het Gemini.

Voor Willem-Alexander Hof ligt dit anders, omdat dit een langdurige exploitatie is waar een groot aantal woningen wordt ontwikkeld. Op basis van de prognose is in totaal een voorziening van € 14.481.000 getroffen, om zo het verwachte verlies af te dekken. Naast dit begrote tekort is een ontwikkelrisico van € 1.381.000 berekend. De risico's worden voornamelijk ingegeven doordat:

- de afzetsnelheid van woningen minder hoog is dan verwacht;
- te weinig mensen van buitenaf in Den Helder gaan wonen;

- voor de langere termijn een dalende prognose van het aantal huishoudens wordt verwacht. Ieder jaar vertraging heeft een negatief rente-effect op het resultaat.

6.8 Gronden per 1-1-2016 niet in exploitatie genomen

6.8.1 Bbv, aangepaste richtlijnen

De kosten van eventuele nieuwe grondexploitaties worden onder de immateriële vaste activa geboekt. Deze kosten kunnen niet op onderhanden werk worden geactiveerd zolang er nog geen sprake is van een actieve grondexploitatie. Na maximaal vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie of worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.

| Locatie | Status 1-1-2016 | Boekwaarde incl. Voorziening in € | | |
|---------------|---------------------|--------------------------------------|---------------|----------------|
| | | 31-12-2015 | 1-1-2016 | 1-1-2016 |
| Vinkenterrein | niet in exploitatie | 42.000 | 42.000 | nadelig |
| De Riepel | niet in exploitatie | 0 | 0 | |
| Totaal | | 42.000 | 42.000 | nadelig |

Tabel 43: hoe de boekwaarde zich in 2015 heeft ontwikkeld en wat het verwachte planresultaat is

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de boekwaarde per 1-1-2016 van deze projecten € 42.000 bedraagt. Gemaakte kosten van het Vinkenterrein zijn nu geactiveerd als immateriële vaste activa.

6.8.1 Vinkenterrein

In 2015 is opdracht gegeven de bodem van het Vinkenterrein te saneren. Hiervoor zijn gelden beschikbaar gesteld door de provincie (ISV-middelen) en de gemeente (voorziening bodemsanering). De sanering wordt in 2016 uitgevoerd en zal ongeveer acht maanden duren. Er komt een voorlopige invulling met groen en parkeren. Diverse bewoners die rondom het Vinkenterrein wonen, hebben aangegeven een stukje tuingrond te willen kopen. Deels kan hieraan tegemoet worden gekomen, deels moet eerst de visie op het Vinkenterrein verder worden uitgewerkt om te kijken wat hiervoor de mogelijkheden zijn. Dit met als doel ruimte te houden voor toekomstige ontwikkelingen. Deze visie wordt in 2016 uitgewerkt. Aan de hand daarvan wordt bepaald of verdere ontwikkeling van dit terrein op korte termijn zal worden opgepakt.

6.8.2 De Riepel

Voor het verplaatsen van winkelcentrum De Riepel naar de locatie van het Loopuijtpark (Schoolweg), was vanwege extra kosten een gemeentelijke bijdrage nodig. In 2009 zijn de restgronden langs de Langevliet aangekocht, een kavel van circa 3.600 m². Diverse mogelijke invullingen zijn inmiddels onderzocht, maar dit heeft nog niet tot concreet resultaat geleid. Gezien de gunstige ligging naast het grootste winkelcentrum van Julianadorp, is de verwachting dat op langere termijn wel een passende invulling wordt gevonden. De boekwaarde is in 2012 afgeboekt, waardoor er nu geen directe financiële consequenties zijn.

6.8.3 Risico's

De afgelopen jaren zijn de niet in exploitatie genomen gebieden afgewaardeerd (De Riepel), overgeheveld naar de staat van activa of verkocht (vastgoed stadshart overig, OS&O-terrein). Het Vinkenterrein is in het verleden al afgewaardeerd, waardoor de risico's nihil zijn.

Paragraaf 7 Lokale heffingen

Algemeen

De gemeente heft belastingen op grond van diverse bepalingen in de Gemeentewet. De inning van belasting en heffingen heeft de gemeente Den Helder uitbesteed aan de gemeenschappelijke regeling Cocensus. De raad stelt de heffingsverordeningen vast op grond waarvan vanaf 1 januari 2017 Cocensus namens het college de belastingen, heffingen en rechten oplegt.

In Den Helder worden de onderstaande belastingen en heffingen opgelegd:

1. onroerende zaakbelastingen;
2. afvalstoffenheffing;
3. rioolheffing;
4. forensenbelasting;
5. toeristenbelasting;
6. leges;
7. lijkbezorgingsrechten;
8. parkeerbelastingen;
9. precariobelasting.

Belastingplichtigen kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing. Dit beleid ligt vast in de Verordening op de kwijtschelding 2015.

Vanaf het begrotingsjaar 2017 treedt het Wijzigingsbesluit Begroting en Verantwoording (Bbv) in werking. Dit houdt in dat in de programma's alleen de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. De kosten van overhead moeten centraal worden begroot. Hierdoor is het niet meer mogelijk om vanuit de taakvelden alle tarieven te bepalen. Door de invoering van deze nieuwe regels dienen de gemeentelijke heffingen/leges van een kostenonderbouwing te worden voorzien. Deze moet worden opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen. De methodiek voor de toerekening van overhead aan de tarieven voor lokale heffingen moet worden opgenomen in de financiële verordening.

De berekening van de tarieven vindt plaats conform de artikelen 12 en 14 van de financiële verordening. Dit houdt in dat bij de kostprijsberekening rekening wordt gehouden met de directe kosten en een percentage kosten van overhead als vervanging van de indirecte kosten. Bij de directe kosten wordt naast de gebruikelijke onderdelen als kapitaallasten, dotaties aan voorzieningen en dergelijke ook rekening gehouden met de loonkosten van de medewerkers betrokken bij het primaire proces. In het overzicht wordt dit samengevat onder de verschillende taakvelden behorende bij de betreffende heffingen en/of leges. Het percentage kosten van overhead wordt bepaald aan de hand van het aantal ondersteunende diensten binnen de desbetreffende afdeling en het aantal direct toe te rekenen uren aan het desbetreffende taakveld in relatie tot het totaal aantal toe te rekenen uren van die afdeling.

Onroerende zaakbelastingen

De onroerendezaakbelasting (OZB) is gebaseerd op de waarde van een onroerende zaak. Die waarde stellen we jaarlijks vast met een waarde onroerende zaken (WOZ)-beschikking. In 2017 hanteren we hiervoor de waarde-peildatum van 1 januari 2016. We ramen de opbrengst aan OZB in 2017 op € 13.046.899. Sinds 2009 stellen we de tarieven van de onroerendezaakbelastingen vast op een percentage van de WOZ-waarde. Omdat de taxatiewaarden nu (juli 2016) nog niet bekend zijn, kunnen we de tarieven 2017 nog niet berekenen (n.n.b).

| | 2015 | 2016 | 2017 |
|--------------------------|---------|---------|--------|
| Eigenaren woningen | 0,1420% | 0,1398% | n.n.b. |
| Eigenaren niet-woningen | 0,3109% | 0,3526% | n.n.b. |
| Gebruikers niet-woningen | 0,2763% | 0,3077% | n.n.b. |

Tabel 44: tarieven OZB

Afvalstoffenheffing

Op grond van de Wet milieubeheer is de gemeente verplicht de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen te organiseren. De aanslagen van de heffing zijn gebaseerd op de gezinssamenstelling. Sinds 2010 voert HVC de afvalinzameling uit. De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn niet kostendekkend. In 2016 zijn de tarieven gestegen als gevolg van de invoering van een verbrandingsbelasting. Met ingang van 2017 is dekking vanuit de egalisatiereserve afval niet meer mogelijk. De reserve is uitgeput. Ook voor 2017 wordt een kostendekkend voorstel gedaan.

| | 2015 | 2016 | 2017 |
|------------------------|----------|----------|--------|
| Eenpersoonshuishouden | € 220,57 | € 239,70 | n.n.b. |
| Meerpersoonshuishouden | € 319,56 | € 339,45 | n.n.b. |

Tabel 45: tarieven afvalstoffenheffing

We begroten de opbrengst in 2017 op € 8.565.805.

| Berekening van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing | | |
|---|-----------|------|
| | x € 1.000 | |
| Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente: | | |
| 7.3 Afval | -6.371 | |
| 2.1 Verkeer en vervoer | -301 | |
| 6.3 Inkomensregelingen | -500 | |
| Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen: | | |
| 7.3 Afval | 109 | |
| Netto kosten taakveld | -7.063 | |
| Toe te rekenen kosten: | | |
| Overhead incl. (omslag)rente | -422 | |
| BTW | -1.355 | |
| Totale kosten | -8.840 | 100% |
| Opbrengst heffingen | 8.566 | |
| Dekking | | -97% |

Tabel 46: berekening van de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing (x 1.000)

Rioolheffing

De rioolheffing maakt het mogelijk een belasting te heffen voor de kosten die de gemeente maakt voor:

- de inzameling en het transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater en de zuivering van huishoudelijk afvalwater;
- de inzameling en de verwerking van het afvloeiende hemelwater;
- het treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken.

Belastingplichtige is de eigenaar van een onroerende zaak die is aangesloten op het rioolnet. De kosten van de rioolheffing zijn in beginsel gebaseerd op de geraamde exploitatielasten volgens het gemeentelijk rioleringsplan voor de periode 2013-2017. Elke vijf jaar wordt het plan geactualiseerd. De actualisatie in 2013 heeft er toe geleid dat in 2013 het tarief naar beneden is bijgesteld. In 2016 is voor de rest van de planperiode het tarief verder verlaagd naar € 157.

| | 2015 | 2016 | 2017 |
|--------------|----------|----------|--------|
| Rioolheffing | € 176,65 | € 157,00 | n.n.b. |

Tabel 47: tarieven rioolheffing

Wij ramen de opbrengst in 2017 op € 4.741.177.

| Berekening van kostendeckendheid van de rioolheffing | | |
|--|-----------|-------|
| | x € 1.000 | |
| Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente | | |
| 7.2 Riool | -4.134 | |
| Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen | | |
| 7.2 Riool | 47 | |
| Netto kosten taakveld | -4.087 | |
| Toe te rekenen kosten: | | |
| Overhead incl. (omslag)rente | -344 | |
| BTW | -310 | |
| Totale kosten | -4.741 | 100% |
| Opbrengst heffingen | 4.741 | |
| Dekking | | -100% |

Tabel 48: berekening van kostendeckendheid van de rioolheffing (x 1.000)

Forensenbelasting

De gemeente heft forensenbelasting van personen die niet in de gemeente staan ingeschreven en wel beschikken over een gemeubileerde woning in de gemeente. De tarieven zijn afhankelijk van de WOZ-waarde van de woning.

| De belasting bij een WOZ-waarde van: | 2015 | 2016 | 2017 |
|---|----------|----------|--------|
| minder dan € 30.000,- | € 350,85 | € 353,50 | n.n.b. |
| € 30.000,- doch minder dan € 50.000,- | € 665,10 | € 670,10 | n.n.b. |
| € 50.000,- doch minder dan € 75.000,- | € 751,00 | € 756,65 | n.n.b. |
| € 75.000,- doch minder dan € 100.000,- | € 786,20 | € 792,10 | n.n.b. |
| € 100.000,- doch minder dan € 125.000,- | € 825,25 | € 831,45 | n.n.b. |
| € 125.000,- doch minder dan € 160.000,- | € 866,05 | € 872,55 | n.n.b. |
| € 160.000,- en meer | € 898,90 | € 905,65 | n.n.b. |

Tabel 49: tarieven forensenbelasting

We ramen de opbrengst forensenbelasting 2017 inclusief de tariefverhoging van 0,45% op € 682.138.

Toeristenbelasting

De gemeente heft toeristenbelasting voor het verblijf met overnachting door personen die niet in de gemeente staan ingeschreven. De verhuurder van de accommodatie is belastingplichtig.

| | 2015 | 2016 | 2017 |
|--------------------------------|--------|--------|--------|
| Tarieven per persoon per nacht | € 1,24 | € 1,25 | n.n.b. |

Tabel 50: tarieven toeristenbelasting

De totale opbrengst aan toeristenbelasting voor 2017 is geraamd op € 675.232.

Leges

De gemeente heft leges voor verschillende diensten die we verstrekken. We doen dit op grond van artikel 229 van de Gemeentewet en op grond van de legesverordening.

We ramen de opbrengst aan diverse leges, inclusief de voorgestelde 0,45 % in 2017 op specificatie:

- bouwleges, wet WABO e.a. (sloop, gebruiksvergunningen e.d.) €927.167;
- burgerzaken €1.080.833;
- leges bijzondere wetten €47.265;
- leges overige vergunningen €21.792.

| Berekening van kostendekkendheid van de leges algemeen | | |
|---|-----------|------|
| | x € 1.000 | |
| Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente: | | |
| 1.2 Openbare orde en veiligheid | -274 | |
| 2.1 Verkeer en vervoer | -72 | |
| 8.3 Wonen en bouwen | -1.118 | |
| 0.2 Burgerzaken | -1.489 | |
| Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen: | | |
| 8.3 Wonen en bouwen | 64 | |
| Netto kosten taakveld | -2.889 | |
| | | |
| Toe te rekenen kosten: | | |
| Overhead incl. (omslag)rente | -2.705 | |
| | | |
| Totale kosten | -5.594 | 100% |
| | | |
| Opbrengst heffingen | 2.102 | |
| | | |
| Dekking | | -38% |
| | | |

Tabel 51: berekening van kostendekkendheid van de leges algemeen (x 1.000)

Lijkbezorgingsrechten

Deze heffing is een vergoeding voor diensten van de gemeente. Er zijn meerdere tarieven voor het begraven en de huur van graven en urnennissen. De opbrengst 2017 inclusief de voorgestelde verhoging met 0,45% ramen we op € 330.461. De laatste jaren daalde het aantal begrafenissen en nam het aantal crematies toe. Deze dalende trend zal zich de komende jaren voortzetten, wat leidt tot lagere inkomsten. Bovendien zorgt een structurele afname in het aantal verlengingen van huur van graven ten gevolge van hoge graftarieven ook voor verminderde inkomsten graf- en begraafrechten.

| Berekening van kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten | | |
|--|-----------|------|
| | x € 1.000 | |
| Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente | | |
| 7.5 Begraafplaatsen | -394 | |
| Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen | | |
| 7.5 Begraafplaatsen | 2 | |
| Netto kosten taakveld | -392 | |
| Toe te rekenen kosten: | | |
| Overhead incl. (omslag)rente | -92 | |
| Totale kosten | -484 | 100% |
| Opbrengst heffingen | 330 | |
| Dekking | | -68% |

Tabel 52: berekening van kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten (x 1.000)

Parkeerbelastingen

Mensen die hun voertuig parkeren op plaatsen die voor betaald parkeren zijn aangewezen, moeten parkeergeld betalen. Doen zij dit niet, dan kunnen we hen een naheffingsaanslag opleggen. Daarnaast werken we in de binnenstad met vergunningen voor bewoners en ondernemers. We ramen de opbrengst 2017 inclusief een verhoging met 0,45 % op €928.560.

| Berekening van kostendekkendheid van de parkeerbelasting | | |
|---|-----------|------|
| | x € 1.000 | |
| Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente | | |
| Taakveld 2.2 Parkeren | -1.020 | |
| Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen | 0 | |
| Netto kosten taakveld | -1.020 | |
| Toe te rekenen kosten: | | |
| Overhead incl. (omslag)rente | -68 | |
| Totale kosten | -1.088 | 100% |
| Opbrengst heffingen | 929 | |
| Dekking | | -85% |

Tabel 53: berekening van kostendekkendheid van de parkeerbelasting (x 1.000)

Precariobelasting

Precariobelasting is een vergoeding voor voorwerpen van derden die onder, op, of boven gemeentegrond staan. We ramen de fiscale opbrengst in 2017 inclusief de voorgestelde verhoging van 0,45 % op €39.723.

Samenvattend

| Belasting/heffing | Geraamde opbrengst 2017 |
|-----------------------------|-------------------------|
| Onroerende-zaak belastingen | € 13.046.899 |
| Afvalstoffenheffing | € 8.565.805 |
| Rioolheffing | € 4.741.177 |
| Forensenbelasting | € 682.438 |
| Toeristenbelasting | € 675.232 |
| Leges burgerzaken | € 1.080.833 |
| Leges omgevingsvergunning | € 927.167 |
| Leges overige vergunningen | € 69.057 |
| Lijkbezorgingsrechten | € 330.461 |
| Parkeerbelastingen | € 928.560 |
| Precariobelasting | € 39.723 |
| Totaal | €31.087.353 |

Tabel 54: overzicht geraamde opbrengsten lokale heffingen 2017

Paragraaf 8 Subsidies

Subsidies gemeente Den Helder

Conform artikel 9h van de financiële verordening van de gemeente Den Helder dient er in de begroting en jaarrekening een overzicht te worden opgenomen van de verstrekte subsidies.
Het onderstaande overzicht is op basis van het subsidievolgsysteem opgesteld en geeft de belangrijkste subsidieverstrekingen weer in 2016.

Subsidies gemeente Den Helder > €50.000,-

| Omschrijving gesubsidieerde instelling | Omschrijving subsidiedoel | 2016 | Prognose 2017 |
|--|---|-------------|------------------|
| Programma 1 Bestuur en Ondersteuning | | | |
| Stichting Dierentehuis Den Helder en omstreken | Exploitatiesubsidie Schuthok | € 80.857 | € - ** |
| Stichting ondernemen aan zee | Ondernemersfonds | € 570.000 | € 570.000 |
| Programma 3 Economische zaken | | | |
| Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V | Uitvoering regionaal economisch beleid in NHN | € 110.706 | € 110.706 |
| Stichting Strandexploitatie Noordkop | Verzorgen schoon en veilig strand | € 319.945 | € 322.249 |
| Stichting Top van Holland (City Marketing en 2017 Cultuurmakelaar) | Promotie en informatievoorziening Den Helder | € 45.000 | € 71.400 *** |
| Stichting Top van Holland (RVVV) | Promotie en informatievoorziening Kop van NH | | € - |
| Programma 5 Sport Cultuur en Recreatie | | | |
| Deelsubsidies Sportverenigingen | Bevorderen toetreden bepaalde leeftijdsgroepen | € 291.638 | € 293.738 |
| Evenementenbudget | Uitvoering evenementen | € 130.644 | € 131.585 |
| Stichting Beheer Multifunctioneel Centrum Julianadorp | Exploitatie MFC Julianadorp | € 62.215 | € 62.663 |
| Stichting Kopgroep Bibliotheken | Exploitatie Bibliotheek, incl combinatiefunctionaris en huur HHV | € 1.600.945 | € 1.612.472 |
| Stichting Museumhaven Willemsoord Den Helder | Restaurant, beheer en exploitatie nautische monumenten Museumhaven Willemsoord | € 105.900 | € 106.662 |
| Stichting Nationaal Reddingmuseum Dorus Rijkers | Exploitatie Reddingsmuseum | € 165.665 | € 166.858 |
| Stichting Schouwburg de Kampanje | Culturele activiteiten de Kampanje | € 1.609.215 | € 1.615.899 **** |
| Stichting Sportservice Noord-Holland | Bewegingsonderwijs basisscholen, sportloket en aangepast sporten | € 378.165 | € 380.888 |
| Stichting Triade | Aanbod kunsteducatie, culturele activiteiten, incl combinatiefunctionaris | € 1.070.917 | € 1.078.628 |
| Woningstichting Den Helder | Coördinatie en beheer MFC nieuw Den Helder | € 80.600 | € 81.180 |
| Programma 6 Sociaal Domein | | | |
| Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden | Jeugdgezondheidszorg / opvoedondersteuning / advies- en steunpunt huiselijk geweld | € 661.597 | € 666.360 |
| Het Buurtcollectief | Aanbod/beheer accommodatie tbv wijkactiviteiten | € 88.760 | € 89.399 |
| Humanitas | Home Start / GGZ-Maatjes / Vrijwillig thuiszorg / Voorleesproject | € 169.288 | € 194.207 |
| Stichting Blijf van m'n Lijf Den Helder | Ambulante woonbegeleiding en 24 uren opvang | € 700.381 | € 705.424 |
| Stichting DNO Maatschappelijke opvang Noord-Holland Noord | Ambulante woonbegeleiding en 24 uren opvang | € 914.366 | € 920.949 |
| Stichting Esdégé-Reigersdaal | Innovatiethema "Formele-Infomele Hulp Jeugd en WMO" | € 65.000 | € - |
| Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Noord-Holland Noord | Collectieve preventie / outreachende aanpak / inloop GGZ | € 262.786 | € 264.678 |
| Stichting Internationaal Vrouwenwerk Den Helder (IVC) | Bewordering redzaamheid en participatie | € 137.426 | € 138.415 |
| Stichting Jeugdportfonds Den Helder | Sportactiviteiten voor kinderen die opgroeien in een minimaomgeving | € 70.000 | € 70.504 |
| Stichting Kinderopvang Den Helder | Reguliere peuteropvang en VVE | € 730.812 | € 730.812 |
| Stichting Kopwerk | Plusvoorziening kleuters | € 70.000 | € 70.000 |
| Stichting Mantelzorgcentrum | Mantelzorgondersteuning | € 193.248 | € 194.639 |
| Stichting MEE & de Wering | Diverse maatschappelijke programma's | € 2.655.632 | € 2.674.753 |
| Stichting Parlan | Jeugdhulp in de wijk / schoolmaatschappelijkwerk / Innovatiethema "Integrale hulp-Integrale aanpak" | € 672.267 | € 646.024 |
| Stichting Pamassia Bavo Groep | Totaalpakket verslavingszorg | € 866.647 | € 872.887 |
| Stichting Reclasseur Nederland | Nazorg Ex-gedetineerden | € 79.284 | € 79.855 |
| Stichting Scholen aan Zee | Stagebureau maatschappelijke stage | € 70.000 | € 70.000 |
| Stichting Sportservice Noord-Holland | Jogg en gezonde leefstijl | € 50.022 | € 50.382 |
| Stichting Voor-School | Peuteropvang en VVE | € 210.471 | € 210.471 |
| Stichting Vrijwaard | Ontmoeting, activiteiten en welzijn ouderen | € 79.913 | € 80.488 |
| Programma 7 Volksgezondheid en Milieu | | | |
| Stichting Helderse Vallei | Bevorderen natuurbeleving en-educatie | € 679.318 | € 679.318 |

* De indexering voor 2017 van 0,72% moet nog door de raad worden vastgesteld.

** Vanaf 2017 vervalt de subsidie en wordt dit een dienstverleningsovereenkomst (€81.439).

*** Bedrag 2016 plus subsidie Cultuurmakelaar en indexering

**** Subsidiebedrag 2016 minus € 25000,- Cultuurmakelaar. Index 2% volgens afspraak

Paragraaf 9 Toezichtinformatie begroting 2017

9.1 Inleiding

Het doel van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wet RGT) is het toezicht van het Rijk en de Provincie op uitvoering van wettelijke taken in medebewind door de gemeente te vereenvoudigen, transparanter te maken en bestuurlijke druk te verminderen. De wet herbevestigt de positie van de gemeenteraad als eerste orgaan dat toezicht houdt op het college. Conform het raadsbesluit van december 2013 worden in deze paragraaf de stand van zaken van de verbeteracties in de jaarrekening 2015 en de speerpunten voor 2016 van de wetten waar de provincie actief toezicht op houdt, behandeld.

9.2 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. Het oordeel van de provincie over het jaar 2015 is bepalend.

| (Verbeter)acties | Stand van zaken juni 2016 |
|---|---|
| Rond maken cyclus van beleid t/m evalueren | <ul style="list-style-type: none"> • Het integrale uitvoeringsprogramma (exclusief milieutaken) is door het college vastgesteld; • Het concept uitvoeringsprogramma voor de milieutaken 2016 is in mei jl. met de Regionale Uitvoeringsdienst doorgenomen; • In de tweede helft van 2016 wordt gestart met de halfjaarlijkse evaluatie. |
| Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) (in werking getreden op 14 april 2016) | De wet stelt dat gemeenten een verordening op kwaliteit van de VTH vast moeten stellen. Door de gemeenten in Noord-Holland Noord is een uniforme verordening op de kwaliteitscriteria voorbereid, waardoor de verordening later dit jaar aan de raad wordt aangeboden. Met Texel en Schagen wordt gewerkt aan een uniforme beleidsparagraaf Kwaliteitsborging VTH Taken. De gemeente Hollands Kroon is afgehaakt. |
| Communicatie over verbod asbestdaken | Na 2024 is een verbod op asbestdaken vastgesteld. De subsidieregeling voor verwijdering van asbestdaken is op 2 december 2015 door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu gepubliceerd. In de maand juni is een (eerste) publicatie op de stadsnieuwspagina verschenen. |

Voor 2017 zijn de speerpunten: communicatie over subsidieregeling, verwijdering van asbestdaken en het verbod op asbestdaken na 2024.

9.3 Wet ruimtelijke ordening (Wro)

Rijk, provincies en gemeenten leggen in ruimtelijke plannen vast hoe Nederland er nu en in de toekomst uit gaat zien. In de Wro en het Besluit ruimtelijke ordening is onder meer vastgelegd hoe lokale overheden met bestemmingsplannen moeten omgaan, en hoe deze indien nodig moeten worden aangepast. Ook biedt de Wro regels voor coördinatie, schadevergoeding en grondexploitatie. De provincie heeft de gemeente Den Helder over het jaar 2015 niet beoordeeld, omdat hun oordeel in 2015 adequaat was. De stand van zaken van de (verbeter)acties is:

| (Verbeter)actie | Stand van zaken juni 2016 |
|---|---|
| Zorgen dat alle bestemmingsplannen jonger zijn dan 10 jaar | <p>99% van het grondgebied van de gemeente Den Helder wordt gedekt door bestemmingsplannen jonger dan tien jaar. Uitzonderingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gronden rondom het Station/postkantoor; - een gebiedje ten zuidoosten van de Van Galenbuurt; - het bestemmingsplan Indische buurt (sinds mei 2016 ouder dan tien jaar). <p>De laatste twee uitzonderingen zijn opgenomen in het bestemmingsplan Stadshart West 2016, dat in november van 2016 ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden. Voor de Stationslocatie en het postkantoor wordt een bestemmingsplan opgesteld na het doorlopen van de bij die projecten behorende procedures.</p> |

| | |
|---|--|
| Zorgen dat een zo groot mogelijk deel van het grondgebied voorzien is van een digitaal ontsloten bestemmingsplan | Ieder nieuw bestemmingsplan dat wordt vastgesteld, is digitaal ontsloten, zo ook de in maart vastgestelde beheerverordening Oostoever 2016. Met het in november 2016 door de raad vast te stellen bestemmingsplan Stadshart West 2016 wordt het hele gebied binnen de Linie digitaal ontsloten, met uitzondering van de stationslocatie. Dit plan vervangt de analoge plannen Indische buurt, Van Galenbuurt en Bloemen en Geleerdenbuurt. |
| Anticiperen op Omgevingswet | De Omgevingswet wordt in 2018 van kracht. Bij de actualisering van alle bestemmingsplannen wordt geanticipeerd op deze wet, door waar juridisch mogelijk in de bestemmingsplannen alle milieutechnische aspecten op te nemen. |

9.4 Archiefwet

De Archiefwet en de bijbehorende besluiten en regelingen reguleren de verantwoordelijkheden van de gemeente als zorgdrager op het gebied van archieven. Het gaat het om de verplichting archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren. Het oordeel van de provincie over het jaar 2015 was 'redelijk adequaat' met een positieve onderbouwing.

| (Verbeter)actie | Stand van zaken juni 2016 |
|---|--|
| Uitvoeren Verbeterplan informatievoorziening | Het uitvoeren van het Verbeterplan informatievoorziening ligt op schema en op enkele onderdelen zelfs voor op schema. Het verbeterplan loopt medio 2017 af. |
| Op orde brengen van de basis van het team | Het borgen van processen en procedures verloopt goed en de formatie is voorlopig op orde. |
| Wegwerken van archiefachterstanden en voorbereiden digitalisering van documentstromen en bewerken bouwvergunningen | De bouwvergunningen zijn overgebracht, het webportaal met het Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (RHCA) is ingericht en werkt goed. De archieven sociaal domein zijn geïnventariseerd en vernietigd, de digitale archieven sociaal domein zijn nog niet op orde. |
| Opstellen informatiebeheerplan | Het Informatiebeheerplan is voldoende uitgewerkt en wordt nu grotendeels vervangen door het inrichten van Inavicator en de toepassing van de kwaliteitssystemen KIDO en ROD (documentatie informatie systemen). |
| Het project zaakgericht werken | Fase 1 van het project zaakgericht werken is afgesloten. De eerste processen zijn in het zaakstelsel ingericht en de website is vernieuwd. Fase 2 is opgestart en betreft onder andere het verder inrichten van het intranet. |
| Verdere digitalisering van kritische documentstromen | De verdere digitalisering van kritische documentstromen loopt op schema. Het project Grip op digitale netwerkinformatie helpt de gemeente om grip te krijgen op documenten die nu worden bewaard naast de vakapplicaties en het Document Management Systeem. |
| Digitale duurzaamheid in relatie tot het e-depot en het RHCA | We volgen nog steeds de lijn van het RHCA, Dit jaar wordt een samenwerking gestart met een nieuwe projectleider. Het verplichte metadataschema ten behoeve van het E-depot is opgesteld en goedgekeurd. |
| Vervanging archiefbescheiden, waardoor er op den duur volledig digitaal gewerkt kan worden | Door middel van de kwaliteitssystemen KIDO en RODIN, en de inrichting van het zaakstelsel wordt de weg voorbereid om diverse processen te kunnen vervangen (planning 2017). |
| Aanpassen beleid aan nieuwe digitale werkwijze | Dit jaar wordt een nieuw Informatiebeleidsplan opgesteld, evenals een vernieuwd besluit informatiebeheer en een archiefverordening. |
| Verbeteren dienstverlening | De dienstverlening wordt onder andere verbeterd door training en hospitality. |
| Archiefruimte beter op orde | Het verbeterplan is naar aanleiding van de archiefinspectie opgesteld en uitgevoerd. Er is gerapporteerd aan de provincie en het laatste rode |

| (Verbeter)actie | Stand van zaken juni 2016 |
|--|---|
| | bolletje bij de KPI's is hiermee weggenomen. |
| Verdere verbeterlagen maken met betrekking tot de KPI's | De KPI's zijn - net als vorig jaar - dit jaar opnieuw op vier punten verbeterd,. Den Helder staat in de top drie van de beste bij het Regionaal Archief aangesloten gemeenten en loopt met enkele zaken zelfs voorop. |

Voor 2017 zijn de speerpunten: zaakgericht werken, verdergaande digitalisering, aansluiting op E-depot en inzet kwaliteitssystemen.

9.5 Externe Veiligheid

Dit onderwerp gaat over het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) en het Besluit externe Veiligheid inrichtingen (Bevi). Het Brzo 1999 stelt eisen aan bedrijven die op grote schaal met gevaarlijke stoffen werken. Het Bevi legt veiligheidsnormen op aan bedrijven die een risico vormen voor personen buiten het bedrijfsterrein. Het oordeel van de provincie over externe veiligheid is onderdeel van het oordeel over het omgangsrecht (Wabo).

| (Verbeter)actie | Stand van zaken juni 2016 |
|---|--|
| Beleidsvisie 'Externe Veiligheid Gemeente Den Helder' laten vaststellen door raad | De beleidsvisie wordt pas vastgesteld als de NAM-contouren definitief zijn vastgesteld en het luchthavenbesluit is genomen (betreft o.a. de veiligheidscontouren rondom de luchthaven zelf). De ontwerpvisie ligt er wel en is opgenomen in de betreffende bestemmingsplannen. We zijn nog steeds in afwachting van de aanpassing van de NAM-contouren en het luchthavenbesluit. |
| Anticiperen op de nieuwe milieuvergunning van het gasbehandelingsstation van de NAM door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu | De gemeente is in afwachting van de formele besluitvorming. Er is nog geen sprake van vastgestelde contouren en er ligt/lag ook nog geen ontwerp ter inzage. De uitvoeringsparagraaf is dus ook nog niet bekend, wat wel van belang is want hierin wordt ook het schadeaspect meegenomen. |
| Anticiperen op het te nemen Luchthavenbesluit door het Ministerie van I en M. | Als het Luchthavenbesluit is genomen, moeten de gemeentelijke bestemmingsplannen m.b.t. veiligheidszones aangepast moeten worden. Nog niets van bekend m.u.v. planning. De verwachting is dat dit besluit volgt in 2016. De hiervoor benodigde Mer-procedure moet nog worden gestart. |

Bijlagen

Bijlage 1: Meerjaren investeringsplan 2017-2020

| Omschrijving | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|---------------------------------------|---------------|--------------|--------------|--------------|
| <u>Economisch nut:</u> | | | | |
| Meubilair | 40 | 40 | 40 | 40 |
| Hekwerk De Schooten | 44 | | | |
| Auto 244 (Nieuw Den Helder) | 45 | | | |
| Drainage voetbalveld Zeemacht | 47 | | | |
| Auto 107 | 55 | | | |
| Auto 245 | 55 | | | |
| Auto 246 | 55 | | | |
| Auto 247 | 55 | | | |
| Pompen en gemalen cf nieuw GRP | 100 | | | |
| Servers en storage | 100 | 100 | 100 | 200 |
| Veegmachine 425 | 145 | | | |
| Servers | 150 | | | |
| Kolkenzuiger 432 | 185 | | | |
| Software | 225 | 150 | 100 | 150 |
| Telefonie/mobiele devices | 300 | | | 300 |
| Vrijverval cf nieuw GRP | 724 | 724 | 724 | 724 |
| Brandweerkazerne | 6.866 | | | |
| Gemalen mechanisch | | 29 | 29 | 29 |
| Gemalen bouwkundig | | 34 | 34 | 34 |
| Tractor 210 | | 52 | | |
| Tractor 211 | | 52 | | |
| Tractor 224 | | 65 | | |
| Netwerk | | 100 | 100 | 100 |
| Noodstroomvoorziening | | 100 | | 100 |
| Persleiding | | 138 | 138 | 138 |
| Werkplekken | | 215 | 450 | |
| Narrow casting | | | 30 | |
| Klantbegeleidingszuil | | | 45 | |
| Auto 117 Ford Ranger 8-VKL-22 | | | 52 | |
| Tractor 223 | | | 52 | |
| Tractor 226 | | | 52 | |
| Auto 147 ov 4-VBJ-04 | | | 55 | |
| Citroën Jumper 105 (1-VKG-91) | | | 55 | |
| Tractor 214 | | | 60 | |
| Maaimachine 5301 | | | 80 | |
| Microfoons raad | | | 115 | |
| Beveiliging | | | | 60 |
| Landmeten/Cad | | | | 90 |
| Vervanging onderbouw handbalveld JHC | | | | 79 |
| Vervanging toplaag Cruyff Court Nw DH | | | | 153 |
| Vervanging toplaag handbalveld JHC | | | | 40 |
| <u>Maatschappelijk nut:</u> | | | | |
| Noorderhaaks | 800 | | | |
| Anton Pieckplein | 756 | | | |
| Parkeerterrein De Schooten | 120 | | | |
| Polderweg | | 450 | | |
| Eindtotaal | 10.868 | 2.251 | 2.313 | 2.239 |

Bijlage 2: Staat van reserves en voorzieningen

| Naam | Beginsaldo 2016 | Toevoeging 2016 | Onttrekking 2016 | Saldo 1/1/2017 | Toevoeging 2017 | Onttrekking 2017 | Saldo 1/1/2018 | Toevoeging 2018 | Onttrekking 2018 | Saldo 1/1/2019 | Toevoeging 2019 | Onttrekking 2019 | Saldo 1/1/2020 | Toevoeging 2020 | Onttrekking 2020 | Totaal |
|------------------------------------|-----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|---------------|
| Algemene reserve | 25.804 | 13.537 | 13.773 | 25.569 | 1.013 | 548 | 26.034 | 471 | 470 | 26.034 | 497 | 14 | 26.518 | 451 | 14 | 26.955 |
| Totaal Algemene reserve | 25.804 | 13.537 | 13.773 | 25.569 | 1.013 | 548 | 26.034 | 471 | 470 | 26.034 | 497 | 14 | 26.518 | 451 | 14 | 26.955 |
| Nieuwbouw stadhuis | 1.780 | 500 | 500 | 1.780 | | 26 | 1.780 | 200 | | 1.980 | 200 | | 2.180 | 200 | | 2.380 |
| Multicultureel centrum | 26 | | | 26 | | | | | | | | | | | | |
| Winst de Nollen | 61 | | | 61 | | | | | | | | | | | | |
| woonomgeving de Schooten | 413 | | | 413 | | 120 | 293 | | | 293 | | | 293 | | | 293 |
| Res.Ontwikf.fnds.Māclust. | 200 | | | 200 | | | 200 | | | 200 | | | 200 | | | 200 |
| Res. Strategische Visie | 8.383 | 512 | 2.386 | 6.509 | | 2.136 | 4.373 | | 1.086 | 3.287 | | | 3.287 | | | 3.287 |
| Res Drooghe Weert | 232 | | | 232 | | | 232 | | | 232 | | | 232 | | | 232 |
| Res.volv.fnds.duurz.openb.verf. | 160 | | 40 | 40 | | 40 | 40 | | 40 | 40 | | | 40 | | | 40 |
| Res.co.-fin.Casino | 542 | | | 542 | | | 542 | | | 542 | | | 542 | | | 542 |
| Res.Inricht.A.Pieckplein | 689 | | | 1.220 | | 756 | 464 | | | 464 | | | 464 | | | 464 |
| Res. Noorderhaaks | 2.600 | | | 2.600 | | 800 | 1.800 | | | 1.800 | | | 1.800 | | | 1.800 |
| Totaal Beleidsprioriteiten | 12.485 | 4.143 | 2.926 | 13.702 | 1.013 | 3.938 | 9.763 | 200 | 1.126 | 8.837 | 200 | 40 | 8.997 | 200 | 200 | 9.197 |
| Kunstpodr./aank.kunstvoorwerpe | 151 | 25 | 50 | 126 | | | 126 | | | 126 | | | 126 | | | 126 |
| Monumenten | 337 | | | 337 | | | | | | 337 | | | 337 | | | 337 |
| B.N.J.S. | 72 | | | 72 | | | 72 | | | 72 | | | 72 | | | 72 |
| Bovenwijkse voorzieningen | 133 | | | 133 | | | 133 | | | 133 | | | 133 | | | 133 |
| Res bodemsanering | 1.300 | 120 | 119 | 1.301 | 120 | 111 | 1.310 | 120 | 50 | 1.380 | 120 | | 1.450 | 120 | 50 | 1.520 |
| Res.friciefonds | 310 | | | 310 | | 310 | | | | | | | | | | |
| eg.res.-onderw.huisvest. | 3.926 | 395 | 907 | 3.414 | | 392 | 3.022 | | 317 | 2.705 | | | 2.433 | | 242 | 2.191 |
| Totaal Meerjarig beleid | 6.228 | 540 | 1.076 | 5.692 | 120 | 812 | 5.000 | 120 | 367 | 4.752 | 120 | 120 | 4.551 | 120 | 292 | 4.379 |
| Herontw.Lidwina | 788 | | | 788 | | | | | | 788 | | | 788 | | | 788 |
| DIVMAG - terrein | 227 | | 25 | 202 | | | 202 | | | 202 | | | 202 | | | 202 |
| Aankopen SH wet Voorkeursrecht | 1.332 | | 80 | 1.251 | | 121 | 1.130 | | 80 | 1.050 | | | 970 | | 80 | 889 |
| Res.Particip./werkdeel WWB | 40 | | | 40 | | 40 | | | | | | | | | | |
| Res.Sociaal Domein | 635 | 9.369 | | 10.004 | | 636 | 9.368 | 1.678 | 374 | 10.672 | 2.966 | | 13.375 | 2.867 | 128 | 16.114 |
| Af te stoten Gem.vastgoed | 159 | | | 159 | | | 159 | | | 159 | | | 159 | | | 159 |
| Totaal Buffer voor risico's | 3.179 | 9.369 | 105 | 12.443 | | 797 | 11.646 | 1.678 | 454 | 12.870 | 2.966 | 344 | 15.493 | 2.867 | 208 | 18.152 |
| Blankmanstr.woonwagens | 111 | | | 98 | | 13 | 85 | 72 | | 72 | | | 13 | | | 46 |
| Duinen Noordkop | 184 | | | 172 | | 12 | 160 | 135 | 12 | 135 | | | 12 | | | 123 |
| Verpl.kinderboerderij | 311 | | | 293 | | 18 | 275 | 258 | 18 | 240 | | | 240 | | | 222 |
| Egal.res.Nieuwbouw Stadhuis | 908 | 150 | | 1.058 | 150 | | 1.208 | 150 | | 1.358 | 150 | | 1.508 | 150 | | 1.658 |
| Egal.res.Expl.Parkeren | 494 | 13 | | 507 | | | 507 | | | 507 | | | 507 | | | 507 |
| Totaal Egalisatiereserves | 2.007 | 163 | 43 | 2.127 | 150 | 43 | 2.342 | 150 | 43 | 2.342 | 150 | 43 | 2.449 | 150 | 43 | 2.556 |
| Nieuwbouw Pijler/Herderschee | 1.721 | 69 | | 1.670 | 67 | 127 | 1.610 | 1.548 | 62 | 1.27 | 1.484 | 60 | 1.27 | 1.417 | | 1.417 |
| Onderw.cluster Pasteurstraat | 2.298 | 92 | 156 | 2.233 | 89 | 153 | 2.170 | 87 | 153 | 2.103 | 84 | 153 | 2.034 | 81 | 153 | 1.962 |
| Parkterrein de Schooten kap las | | | | | 120 | | 120 | | 5 | 117 | | 5 | 114 | | 5 | 111 |
| Polderweg kap lasten | | | | | | | | 450 | 18 | 450 | 18 | 29 | 439 | 18 | 29 | 428 |
| A. Pieckplein kap lasten | | | | | | | | 756 | 30 | 49 | 737 | 29 | 718 | 29 | 48 | 699 |
| Noorderhaaks kap lasten | | | | | 800 | | 800 | | 32 | 780 | | 31 | 760 | | 30 | 740 |
| Totaal Technische reserve | 4.019 | 161 | 276 | 3.903 | 1.832 | 280 | 5.456 | 668 | 389 | 5.735 | 230 | 416 | 5.549 | 223 | 414 | 5.357 |
| Totaal Alle Reserves | 53.722 | 27.913 | 18.199 | 63.436 | 3.115 | 6.419 | 60.133 | 3.287 | 2.849 | 60.571 | 4.163 | 1.178 | 63.556 | 4.011 | 971 | 66.596 |

Staat van voorzieningen

| Naam | Beginsaldo 2016 | Toevoeging 2016 | Onttrekking 2016 | Saldo 1/1/2017 | Toevoeging 2017 | Onttrekking 2017 | Saldo 1/1/2018 | Toevoeging 2018 | Onttrekking 2018 | Stand 1/1/2019 | Toevoeging 2019 | Onttrekking 2019 | Stand 1/1/2020 | Toevoeging 2020 | Onttrekking 2020 | Totaal |
|---|-----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|----------------|-----------------|------------------|---------------|
| Egalisatievoorziening riolering | 7.062 | 848 | 595 | 7.315 | 231 | 0 | 7.546 | 220 | 0 | 7.766 | 282 | 0 | 8.047 | 327 | 0 | 8.374 |
| Egalisatie huishoudelijk afval | 248 | 0 | 406 | -158 | 0 | 0 | -158 | 0 | 0 | -158 | 0 | 0 | -158 | 0 | 0 | -158 |
| Totaal egalisatievoorzieningen heffingen | 7.310 | 848 | 1.001 | 7.157 | 231 | 0 | 7.388 | 220 | 0 | 7.608 | 282 | 0 | 7.889 | 327 | 0 | 8.216 |
| Brandweerkazerne | 658 | 73 | 0 | 731 | 73 | 0 | 804 | 73 | 0 | 877 | 73 | 0 | 950 | 73 | 0 | 1.023 |
| Gymnastieklokalen | 292 | 85 | 31 | 346 | 55 | 0 | 401 | 55 | 0 | 455 | 55 | 0 | 510 | 55 | 0 | 564 |
| Egalisatie voorziening onderhoud gebouwen | 3.520 | 390 | 34 | 3.877 | 376 | 0 | 4.252 | 376 | 0 | 4.628 | 376 | 0 | 5.003 | 376 | 0 | 5.379 |
| Onderhoud sportaccommodaties | 604 | 102 | 0 | 706 | 94 | 0 | 800 | 94 | 0 | 895 | 94 | 0 | 989 | 94 | 0 | 1.084 |
| Onderhoud AED's | 23 | 5 | 0 | 28 | 5 | 0 | 33 | 5 | 0 | 39 | 5 | 0 | 44 | 5 | 0 | 49 |
| Totaal Kostenegalisatievoorzieningen | 5.096 | 656 | 64 | 5.688 | 603 | 0 | 6.290 | 603 | 0 | 6.893 | 603 | 0 | 7.495 | 603 | 0 | 8.098 |
| Onderhoud waterwegen | 460 | 0 | 0 | 460 | 0 | 0 | 460 | 460 | 0 | 460 | 460 | 0 | 460 | 460 | 0 | 460 |
| Wachtgeld voormalige wethouders | 915 | 0 | 0 | 915 | 0 | 0 | 915 | 915 | 0 | 915 | 915 | 0 | 915 | 915 | 0 | 915 |
| Waterbreed | 1.223 | 536 | 250 | 1.510 | 286 | 0 | 1.796 | 286 | 0 | 2.082 | 286 | 0 | 2.368 | 286 | 0 | 2.655 |
| Claim Willemsoord | 378 | 0 | 0 | 378 | 0 | 0 | 378 | 378 | 0 | 378 | 378 | 0 | 378 | 378 | 0 | 378 |
| Totaal kostenplaats IB020 | 43 | 0 | 0 | 43 | 0 | 0 | 43 | 43 | 0 | 43 | 43 | 0 | 43 | 43 | 0 | 43 |
| Totaal voorzieningen voor rits/co's | 3.019 | 536 | 250 | 3.305 | 286 | 0 | 3.591 | 286 | 0 | 3.878 | 286 | 0 | 4.164 | 286 | 0 | 4.450 |
| Totaal voorzieningen | 15.425 | 2.040 | 1.316 | 16.149 | 1.120 | 0 | 17.269 | 1.109 | 0 | 18.378 | 1.170 | 0 | 19.549 | 1.215 | 0 | 20.764 |

Bijlage 3: Beleidskaders

In onderstaand overzicht zijn per programma de geldende beleidskaders weergegeven:

Programma 1: Bestuur en ondersteuning

- Lokaal Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018 (2015);
- Veiligheidsjaarplan 2016 (2015);
- Nota strategisch handhavingsbeleid 2015-2018 (2015)
- Uitvoeringsprogramma Handhaving 2016 (2015)
- Beleidsplan Veiligheidsregio NHN 2015-2018 (2015)
- Handhaving en preventieplan drank en Horeca (2015)
- Welstandsnota (2015)
- Kamerverhuurverordening, inclusief uitwerking (2015)
- Veiligheid in Sociaal Domein (Ketenhuis, 2014);
- Damoclesbeleid (2016)
- Het regionale Henneppenconvenant (2014)
- Het horecaconvenant (2014)
- De nota 'Herijking lokaal softdrugsbeleid (2013)
- Het Havenbreedbeveiligingsplan (2013)
- Strategische Visie 2020
- Parkeervisie Den Helder 2016-2019 (nog vast te stellen)

Programma 2: Openbare ruimte

- Visie 'Nieuw perspectief op de openbare ruimte'
- Beheerplan Stedelijk groen (2014-2017) - vastgesteld op 18 november 2013;
- Beheerplan Bomen (2013-2016) - vastgesteld op 17 december 2012;
- Leidraad bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen (2011-2015).
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2014-2018)
- Beheerplan voor Wegen (2013-2017)
- Beheerplan voor Civiele Kunstwerken (2013-2017)
- Beheerplan Spelen (2013-2016)
- Beheerplan Verkeertekens en Straatmeubilair (2013-2016)

Programma 3: Economische Zaken

- Evenementennota en subsidieverordening Publieksactiviteiten
- Kadernota Detailhandel (2007)
- Nota Recreatie & Toerisme (2008)
- Den Helder en ondernemen (2010)

Programma 4: Onderwijs

Integraal Huisvestingsplan 2015-2020

Programma 5: Sport, Cultuur en recreatie

- Visie Cultuur kleurt het leven!
- Beleidskader Cultuur (vast te stellen in 2016)
- Sportbesluit, tarieven en subsidies sportverenigingen (1 februari 2010)
- Kadernota Sportbeleid 2013-2016
- Beleidsnota Cultuurhistorische Waarden

Programma 6: Sociaal Domein

Beleidsplannen, nota's

- "Voor elkaar, met elkaar", strategische visie op de drie transities en transformatie binnen het sociaal domein Kop van Noord-Holland (2014)
- "Met Kop en schouders", uitwerking strategische visie op de drie transities binnen het sociaal domein Kop van Noord-Holland (2014)
- "Naar een vitale samenleving", transitieplan Sociaal Domein (sept. 2014)
- Stedelijk Kompas Kop van Noord-Holland
- Nota Lokaal volksgezondheidsbeleid 2013-2016

- Kadernotitie aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015
- Beleidsplan gemeentelijke schuldhulpverlening 2012-2015
- Nota Wet werk en bijstand 2004
- Beleidsnota minimabeleid
- Kadernota 'Meedoen in de Wsw'
- Projectplan aanpak ouderenmishandeling Noord Holland Noord 2013-2014

Regelingen, convenanten, protocollen

- Handelingsprotocol voor het Advies- en Meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling 'Veilig Thuis' (VNG, nov. 2014)
- Samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis NHN en de sociaal teams van regio Kop van Noord-Holland (april 2016)
- Casusregie en hulpverlening tijdens het tijdelijk huisverbod Noord-Holland-Noord (jan. 2016)
- Calamiteitenprotocol Jeugd Den Helder
- Samenwerkingsprotocol jeugdhulp onder dwang Kop van Noord-Holland (nov. 2014)
- Samenwerkingsafspraken Beschermingstafel Kop van Noord-Holland (nov. 2014)
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
- Gemeenschappelijke regeling GGD Hollands Noorden
- Convenant Samenwerking in de jeugdketen Kop van Noord-Holland
- Convenant gemeenten in de Kop van Noord-Holland met huisartsen, jeugdartsen en medische specialisten in de regio (dec 2014)
- Convenant gegevensuitwisseling en bescherming persoonsgegevens binnen het sociaal domein gemeente Den Helder (dec. 2014)
- Aanvullende samenwerkingsafspraken tussen de GI's en gemeenten in de kop van NH per 1-1-2015
- Samenwerkingsovereenkomst Zelfstandigenloket Alkmaar e.o.
- Gemeenschappelijke regeling Gesubsidieerde arbeid Kop van Noord-Holland

Verordeningen, beleidsregels, besluiten

- Afstemmingsverordening IOAW/IOAZ 2013
- Afstemmingsverordening Participatiewet
- Afstemmingsverordening WIJ
- Afstemmingsverordening WWB 2013
- Algemene subsidieverordening 2013
- Beleidsregel Bedrag vergoeding meerkosten maaltijdverstrekking
- Beleidsregel Bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ
- Beleidsregel Bijstandsverlening bij eigen woningbezit
- Beleidsregel Bijzondere bijstand duurzame gebruiksgoederen, verhuiskosten en overige inrichtingskosten
- Beleidsregel Briefadres gemeente Den Helder 2016
- Beleidsregel collectieve zorgverzekering minima
- Beleidsregel Commerciële huurprijs of kostgeld
- Beleidsregel Compensatie alleenstaande ouderkop
- Beleidsregel Compensatie loonkosten
- Beleidsregel Compensatie verplicht eigen risico zorgverzekering
- Beleidsregel Draagkrachtberekening bijzondere bijstand
- Beleidsregel Eigen bijdrage kinderopvang sociaal-medische indicatie
- Beleidsregel Eigen bijdrage (semi-)residentiële opvang
- Beleidsregel Geldlening woonlasten tijdens detentie
- Beleidsregel Hoogte bijzondere bijstand 18 t/m 20 jarigen in inrichting
- Beleidsregel Hoogte bijzondere bijstand 18 t/m 20 jarigen uitwonend
- Beleidsregel Loonkostensubsidie Participatiewet
- Beleidsregel Marginale zelfstandigen en bijstand
- Beleidsregel noodfonds
- Beleidsregel onverantwoord interen vermogen
- Beleidsregel Saldo lopende rekening bij vermogensvaststelling

- Beleidsregel Schoolverlaters
- Beleidsregel schuldhulpverlening Den Helder
- Beleidsregel Terug- en invordering
- Beleidsregel Toepassing subsidieplafond bij voorschoolse voorzieningen
- Beleidsregel Vergoeding eigen bijdrage kinderopvang
- Beleidsregel Verhaal
- Beleidsregel Verlaging bijstand in verband met woonsituatie
- Beleidsregel Vrijlating giften
- Beleidsregel Vrijlating inkomsten
- Beleidsregel Vrijwilligerswerk
- Beleidsregel Woonkostoelag woning in eigendom
- Beleidsregel Woonkostoelag woning in huur
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand medische kosten
- Beleidsregels Jeugdhulp Den Helder 2016
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Den Helder 2016
- Besluit Criteria subsidie deskundigheidsbevordering vrijwilligers
- Besluit maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp Den Helder 2016
- Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2013
- Kwijtscheldingsverordening 2015
- Maatregelenverordening IOAW en IOAZ 2011
- Participatieverordening
- Re-integratieverordening Participatiewet
- Toeslagenverordening WWB 2012 - 2
- Verordening Cliëntenparticipatie WWB 2012
- Verordening cliëntenparticipatie Wsw
- Verordening Individuele Inkomensloeslag Participatiewet
- Verordening Individuele studietoelag
- Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening gemeente Den Helder
- Verordening Jeugdhulp Den Helder 2016
- Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2009
- Verordening leerlingenvervoer 2004
- Verordening langdurigheidstoelag 2012 - 2
- Verordening Loonkostensubsidie Participatiewet
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Den Helder 2016
- Verordening persoonsgebonden budget WSW
- Verordening Tegenprestatie Participatiewet
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive WWB
- Verordening vestiging alleenrecht participatievoorzieningen 2010
- Verordening Wet inburgering 2010

Programma 7: Volksgezondheid en Milieu

- Bodembeheerplan Den Helder
- Waterbreed, waterplan voor Den Helder.
- Manifest voor Ruimtelijke adaptatie
- Kadernotitie: " hoofdlijnen van aanpak voor een duurzaam en klimaatbestendig Den Helder

Programma 8: Ruimte en Stedelijke Vernieuwing

- Structuurvisie De Stelling op Herhaling (2003)
- Uitwerkingsplan Stadshart (2008)
- Structuurvisie Den Helder 2025 .
- Woonvisie 2016-2020
- Gronduitgifte en grondprijnsbeleid 2014
- Visie Huiskamer van de Stad 2015
- Visie Stationsvoorplein 2015
- Parkeervisie 2016

- Nota Bouwen en Parkeren (eind 2016 vernieuwd)
- Welstandsnota Den Helder 2015 met daaraan gekoppeld diverse visies en beeldkwaliteitplannen

Bijlage 4: Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

| <i>Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves</i> | | | | |
|---|------------|------------|------------|------------|
| Bedragen x € 1.000 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Structurele onttrekkingen: | | | | |
| Woonwagens Blankmanstraat | 13 | 13 | 13 | 13 |
| Duinen Noordkop/Bezoekerscentrum | 12 | 12 | 12 | 12 |
| Verplaatsing kinderboerderij | 18 | 18 | 18 | 18 |
| Nieuwbouw Pijler/Herderschee | 127 | 127 | 127 | 127 |
| Onderwijscluster Pasteurstraat | 153 | 153 | 153 | 153 |
| Parkeerterrein de Schooten | 0 | 8 | 8 | 8 |
| Polderweg | | | 29 | 29 |
| A. Pieckplein | | 49 | 48 | 48 |
| Noorderhaaks | | 52 | 51 | 50 |
| Totaal | 323 | 432 | 459 | 457 |
| Structurele toevoegingen: | | | | |
| Nieuwbouw Pijler/Herderschee | 67 | 64 | 62 | 60 |
| Onderwijscluster Pasteurstraat | 89 | 87 | 84 | 81 |
| Parkeerterrein de Schooten | | 5 | 5 | 5 |
| Polderweg | | | 18 | 18 |
| A. Pieckplein | | 30 | 29 | 29 |
| Noorderhaaks | | 32 | 31 | 30 |
| Totaal | 156 | 218 | 230 | 223 |

Bijlage 5: Overzicht incidentele baten en lasten

| Bedragen x € 1.000 | | | | | |
|--------------------|---|---------------|---------------|------|------|
| Programma | Omschrijving | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| | Lasten | | | | |
| 1 | Opleiding Brandweer | 134 | | | |
| 2 | Fietspad Duinweg | 280 | | | |
| 2 | Streepjesberg | 250 | | | |
| 2 | Nieuw perspectief | | 50 | | |
| 2 | Bruggen fietspad Ooghduyne | | 325 | | |
| 3 | Bijdrage "Kop werkt" | 1.500 | | | |
| 5 | Aanp. bezuinigingstaakstelling | 65 | 133 | | |
| 5 | Sail | 200 | | | |
| 7 | Baggeren binnenhaven | 77 | | | |
| 8 | Uitwerkingsplan Stadshart | 636 | 636 | | |
| | Totaal lasten | 3.142 | 1.144 | | |
| | Baten | | | | |
| 1 | Voordeel rentelasten veiligheidsregio | -80 | | | |
| 1 | Opl. Brandweer dekking Strategische Visie | -134 | | | |
| 2 | Fietspad Duinweg dekking AR | -140 | | | |
| 2 | Subsidie fietspad Duinweg | -140 | | | |
| 2 | Streepjesberg dekking AR | -250 | | | |
| 2 | Nieuw perspectief dekking AR | | -50 | | |
| 2 | Reserve Drooghe Weert | | -200 | | |
| 2 | Subsidie fietspad Ooghduyne | | -125 | | |
| 3 | "Kop werkt" dekking Strategisch Visie | -1.500 | | | |
| 5 | Aanp.bezuinigingstaakst.dekking AR | -65 | -133 | | |
| 5 | Sail dekking AR | -200 | | | |
| 7 | Baggeren binnenhaven dekking AR | -77 | | | |
| 8 | Dekking Stadshart Stedelijk Vernieuwing | -636 | -636 | | |
| | Totaal baten | -3.222 | -1.144 | | |

Bijlage 6: Financiële gegevens per taakveld

| progr.n. | omschrijving programma (nieuw) | Istibat | taakveldn. | taakveld | Waarden | | | | | | | | | | |
|---------------------------------|---|---------|------------|--------------------------|--|----------------|----------------|--------------------------|---|----------------|----------------|----------------|----------------|--------|--------|
| | | | | | werkelijk 2015 | Begroting 2016 | Begroting 2017 | Begroting 2018 | Begroting 2019 | Begroting 2020 | | | | | |
| 1 | Bestuur en Ondersteuning | baten | 0.1 | Bestuur | -16 | -16 | -16 | -16 | -16 | -16 | | | | | |
| | | | | 0.2 | Burgerszaken | -1.028 | -1.076 | -1.081 | -1.081 | -1.081 | -1.081 | | | | |
| | | | | 0.4 | Ondersteuning organisatie | | | -2.007 | -1.494 | -1.498 | -1.574 | | | | |
| | | | | 0.5 | Treasury | -10.557 | -3.306 | -2.653 | -2.589 | -2.609 | -2.556 | | | | |
| | | | | 0.61 | OZB woningen | -5.634 | -5.751 | -5.634 | -5.634 | -5.634 | -5.634 | | | | |
| | | | | 0.62 | OZB niet-woningen | -6.089 | -6.463 | -7.213 | -7.213 | -7.213 | -7.213 | | | | |
| | | | | 0.63 | Parkeerbelasting | -932 | -1.036 | 929 | 957 | -767 | -767 | | | | |
| | | | | 0.64 | Belastingen Overig | -78 | -40 | -40 | -40 | -40 | -40 | | | | |
| | | | | 0.7 | Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeente | -107.715 | -104.590 | -103.451 | -102.347 | -101.135 | -100.175 | | | | |
| | | | | 0.8 | Overige baten en lasten | -1.163 | | -310 | 456 | 0 | 0 | | | | |
| | | | | 1.1 | Crisisbeheersing en Brandweer | | -133 | -252 | -161 | -176 | -134 | | | | |
| | | | | 1.2 | Openbare orde en veiligheid | -171 | -89 | -89 | -89 | -89 | -89 | | | | |
| | | | | Totaal baten | | | | -133.582 | -122.489 | -123.958 | -122.256 | -120.437 | -119.409 | | |
| | | | | | | lasten | 0.1 | Bestuur | 6.251 | 5.587 | 2.621 | 2.821 | 2.811 | 2.811 | |
| | | | | | | | | 0.2 | Burgerszaken | 2.602 | 2.338 | 1.489 | 1.489 | 1.489 | 1.489 |
| | | | | | | | | 0.4 | Ondersteuning organisatie | 969 | 918 | 22.743 | 22.247 | 22.025 | 22.211 |
| | | | | | | | | 0.6 | Treasury | 9.258 | 716 | 927 | 682 | 781 | 771 |
| | | | | | | | | 0.61 | OZB woningen | 421 | 308 | 178 | 178 | 178 | 178 |
| | | | | | | | | 0.62 | OZB niet-woningen | 88 | 86 | 80 | 80 | 80 | 80 |
| | | | | | | | | 0.64 | Belastingen Overig | 3 | 3 | 1 | 1 | 1 | 1 |
| 0.7 | Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds | | | | | | | 436 | | | | | | | |
| 0.8 | Overige baten en lasten | -1.045 | 31 | | | | | 457 | 491 | 236 | 4 | | | | |
| 1.1 | Crisisbeheersing en Brandweer | 5.549 | 4.848 | | | | | 4.866 | 4.621 | 4.584 | 4.518 | | | | |
| 1.2 | Openbare orde en veiligheid | 1.857 | 1.549 | | | | | 1.038 | 1.038 | 1.038 | 1.038 | | | | |
| Totaal lasten | | | | | | | | 25.953 | 16.414 | 34.835 | 33.625 | 33.222 | 33.093 | | |
| Totaal Bestuur en Ondersteuning | | | | | | | | -107.629 | -106.073 | -89.073 | -88.630 | -87.215 | -86.316 | | |
| Totaal 1 | | | | | | | | -107.629 | -106.073 | -89.073 | -88.630 | -87.215 | -86.316 | | |
| 2 | Openbare ruimte | baten | 0.8 | | | | | Overige baten en lasten | | | 200 | 0 | | | |
| | | | | | | | | 2.1 | Verkeer en vervoer | -4.549 | -391 | -1.191 | -492 | -520 | -478 |
| | | | | | | | | 2.2 | Parkeren | | | | -8 | -8 | -8 |
| | | | | | | | | 2.4 | Economische havens en waterwegen | -550 | | 0 | 0 | 0 | |
| | | | | | | | | 5.7 | Openbaar groen en (openlucht) recreatie | -609 | -407 | -400 | -400 | -400 | -400 |
| | | | | | | | | Totaal baten | | | | -5.709 | -878 | -1.871 | -900 |
| | | | | | | lasten | 2.1 | Verkeer en vervoer | 9.510 | 7.242 | 7.684 | 6.571 | 6.138 | 6.072 | |
| | | | | | | | | 2.2 | Parkeren | 830 | 1.010 | 1.140 | 997 | 982 | 988 |
| | | | | | | | | 2.4 | Economische havens en waterwegen | 825 | 282 | 293 | 293 | 293 | 293 |
| | | | | | | | | 2.5 | Openbaar vervoer | 21 | 20 | 47 | 47 | 47 | 47 |
| 5.7 | Openbaar groen en (openlucht) recreatie | 6.424 | 6.319 | | | | | 4.752 | 4.553 | 4.550 | 4.558 | | | | |
| Totaal lasten | | | | | | | | 17.811 | 14.883 | 13.915 | 12.491 | 12.020 | 11.957 | | |
| Totaal Openbare ruimte | | | | 11.902 | 14.005 | 12.044 | 11.481 | 11.012 | 10.992 | | | | | | |
| Totaal 2 | | | | | 11.902 | 14.005 | 12.044 | 11.481 | 11.012 | 10.992 | | | | | |
| 3 | Economische zaken | baten | 3.1 | Economische ontwikkeling | -10 | -170 | -1.500 | 0 | 0 | 0 | | | | | |
| | | | | 3.3 | Bedrijfskloket en bedrijfsregelingen | -7 | | 0 | 0 | 0 | 0 | | | | |
| | | | | 3.4 | Economische promotie | 1.183 | 1.232 | 1.358 | 1.358 | 1.358 | 1.358 | | | | |
| | | | | Totaal baten | | | | -1.210 | -2.982 | -2.858 | -1.358 | -1.358 | -1.358 | | |
| | | | | | | lasten | 3.1 | Economische ontwikkeling | 1.615 | 2.846 | 2.940 | 1.439 | 1.438 | 1.438 | |
| | | | | | | | | 3.3 | Bedrijfskloket en bedrijfsregelingen | 96 | -34 | 5 | 3 | 3 | 3 |
| | | | | | | | | 3.4 | Economische promotie | 43 | 42 | 20 | 20 | 20 | 20 |
| Totaal lasten | | | | | | | | 1.753 | 2.854 | 2.965 | 1.462 | 1.461 | 1.460 | | |
| Totaal Economische zaken | | | | 543 | -128 | 107 | 104 | 103 | 102 | | | | | | |
| Totaal 3 | | | | | 543 | -128 | 107 | 104 | 103 | 102 | | | | | |
| 4 | Onderwijs | baten | 4.2 | Onderwijsinvesting | -1.393 | -815 | -893 | -898 | -562 | -532 | | | | | |
| | | | | 4.3 | Onderwijsbeleid en leerlingenzaken | -1.186 | -1.349 | -1.237 | -1.237 | -1.237 | -1.237 | | | | |
| | | | | Totaal baten | | | | -2.579 | -2.164 | -1.919 | -1.845 | -1.769 | | | |
| | | | | | | lasten | 4.2 | Onderwijsinvesting | 6.139 | 5.439 | 5.291 | 5.216 | 5.170 | 5.123 | |
| | | | | | | | | 4.3 | Onderwijsbeleid en leerlingenzaken | 3.188 | 3.110 | 3.395 | 3.423 | 3.449 | 3.479 |
| | | | | | | | | Totaal lasten | | | | 9.327 | 8.549 | 8.686 | 8.640 |
| Totaal Onderwijs | | | | 6.749 | 6.385 | 6.796 | 6.795 | 6.821 | 6.833 | | | | | | |
| Totaal 4 | | | | | 6.749 | 6.385 | 6.796 | 6.796 | 6.821 | 6.833 | | | | | |

| | | | | Waarden | | | | | | | | |
|---|----------------------------------|--------|---------------|-----------------------------------|---|---|--|----------------|----------------|----------------|---------|---------|
| prograz. T | omschrijving programma (nieuw) | lsta | taakveldn. T | taakveld | werkelijk 2015 | Begroting 2016 | Begroting 2017 | Begroting 2018 | begroting 2019 | begroting 2020 | | |
| 5 | Sport, cultuur en recreatie | baten | 5.2 | Sportaccommodaties | -955 | -906 | -892 | -832 | -832 | -832 | | |
| | | | | 5.3 | Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie | -70 | -109 | -111 | -85 | -85 | -85 | |
| | | | | | 5.5 | Cultureel erfgoed | -50 | | 0 | 0 | 0 | 0 |
| | | | | 5.7 | Openbaar groen en (openlucht) recreatie | | 200 | -200 | 0 | 0 | 0 | |
| | | | Totaal batens | | | | -1.075 | -1.116 | -1.203 | -916 | -916 | -916 |
| | | | 5.1 | kosten | 5.1 | Sportbeleid en activering | 1.039 | 824 | 873 | 873 | 835 | 835 |
| | | | | | | 5.2 | Sportaccommodaties | 3.494 | 3.863 | 3.226 | 3.234 | 3.214 |
| | | | | | 5.3 | Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie | 3.458 | 3.548 | 3.335 | 3.086 | 2.932 | 2.932 |
| | | | | | | 5.4 | Musea | 164 | 183 | 170 | 170 | 170 |
| | | | | | 5.5 | Cultureel erfgoed | 824 | 627 | 560 | 560 | 560 | 560 |
| 5.6 | Media | 1.630 | | | 1.688 | 1.630 | 1.617 | 1.530 | 1.530 | | | |
| Totaal kosten | | | | 10.610 | 10.742 | 9.614 | 9.319 | 9.060 | 9.046 | | | |
| Totaal Sport, cultuur en recreatie | | | | 9.535 | 9.626 | 8.411 | 8.403 | 8.143 | 8.129 | | | |
| Totaal 5 | | | | 9.535 | 9.626 | 8.411 | 8.403 | 8.143 | 8.129 | | | |
| 6 | Sociaal domein | baten | 6.1 | Samenkracht en burgerparticipatie | -142 | -141 | -46 | -46 | -46 | -46 | | |
| | | | | 6.2 | Wijkteams | -190 | -144 | -62 | -62 | -62 | | |
| | | | | | 6.3 | Inkomensregelingen | -24.443 | -25.223 | -23.878 | -24.687 | -25.119 | -25.424 |
| | | | | 6.4 | Begeleide participatie | -572 | | 0 | 0 | 0 | | |
| | | | | 6.5 | Arbeidsparticipatie | -92 | | -495 | -408 | -263 | -128 | |
| | | | | 6.6 | Maatwerkvoorzieningen (WMO) | 0 | | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| | | | | 6.71 | Maatwerkdienstenverlening 18+ | -2.087 | -1.786 | -1.786 | -1.786 | -1.786 | -1.786 | |
| | | | | 6.81 | Geëscaleerde zorg 18+ | -234 | | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| | | | 6.82 | Geëscaleerde zorg 18- | -151 | -25/5 | 0 | 0 | 0 | 0 | | |
| | | | Totaal batens | | | | -27.919 | -29.849 | -26.248 | -26.950 | -27.257 | -27.426 |
| | | | 6.1 | kosten | 6.1 | Samenkracht en burgerparticipatie | 3.061 | 3.569 | 3.445 | 3.445 | 3.436 | 3.436 |
| | | | | | | 6.2 | Wijkteams | 3.894 | 2.894 | 1.994 | 1.994 | 1.994 |
| | | | | | 6.3 | Inkomensregelingen | 30.865 | 33.444 | 29.465 | 30.954 | 30.781 | 30.546 |
| 6.4 | Begeleide participatie | 75/5 | | | 75/5 | 6.790 | 6.282 | 5.945 | 5.562 | | | |
| 6.5 | Arbeidsparticipatie | 3.573 | | | 3.746 | 3.460 | 3.535 | 3.483 | 3.483 | | | |
| 6.6 | Maatwerkvoorzieningen (WMO) | 1.468 | 3.684 | 1.627 | 1.686 | 1.686 | 1.686 | | | | | |
| 6.71 | Maatwerkdienstenverlening 18+ | 11.410 | 13.914 | 11.983 | 11.983 | 12.060 | 12.133 | | | | | |
| 6.72 | Maatwerkdienstenverlening 18- | 6.348 | 8.771 | 6.981 | 6.746 | 6.391 | 6.479 | | | | | |
| 6.81 | Geëscaleerde zorg 18+ | 10.673 | 11.897 | 11.082 | 11.078 | 11.068 | 11.168 | | | | | |
| 6.82 | Geëscaleerde zorg 18- | 8.268 | 11.082 | 9.085 | 8.947 | 8.238 | 8.350 | | | | | |
| Totaal kosten | | | | 87.753 | 100.467 | 95.911 | 96.380 | 96.614 | 96.947 | | | |
| Totaal Sociaal domein | | | | 59.834 | 70.618 | 59.663 | 59.430 | 59.357 | 59.421 | | | |
| Totaal 6 | | | | 59.834 | 70.618 | 59.663 | 59.430 | 59.357 | 59.421 | | | |
| 7 | Volksgezondheid en milieu | baten | 7.1 | Volksgezondheid | -14 | -14 | -14 | -14 | -14 | -14 | | |
| | | | | 7.2 | Risico | -5.333 | -4.788 | -4.788 | -4.788 | -4.788 | -4.788 | |
| | | | | | 7.3 | Afval | 8.985 | 8.043 | 8.675 | 8.653 | 8.653 | |
| | | | | 7.4 | Milieubeheer | -1.076 | -180 | -141 | -90 | -90 | -90 | |
| | | | | 7.5 | Begraafplaatsen | -329 | 400 | -332 | -332 | -332 | -332 | |
| | | | Totaal batens | | | | -15.747 | -14.425 | -13.950 | -13.887 | -13.887 | -13.887 |
| | | | 7.1 | kosten | 7.1 | Volksgezondheid | 1.968 | 2.173 | 2.036 | 1.970 | 1.969 | 1.966 |
| | | | | | | 7.2 | Risico | 5.211 | 4.506 | 4.211 | 4.190 | 4.190 |
| | | | | | 7.3 | Afval | 6.780 | 6.847 | 6.448 | 6.420 | 6.402 | 6.391 |
| | | | | | 7.4 | Milieubeheer | 2.778 | 1.957 | 1.716 | 1.656 | 1.666 | 1.666 |
| 7.5 | Begraafplaatsen | 643 | | | 586 | 394 | 376 | 375 | 373 | | | |
| Totaal kosten | | | | 17.380 | 16.070 | 14.804 | 14.612 | 14.582 | 14.576 | | | |
| Totaal Volksgezondheid en milieu | | | | 1.633 | 1.645 | 854 | 746 | 725 | 709 | | | |
| Totaal 7 | | | | 1.633 | 1.645 | 854 | 746 | 725 | 709 | | | |
| 8 | Ruimte en stedelijke vernieuwing | baten | 8.1 | Ruimtelijke Ordening | -8 | -16 | -16 | -16 | -16 | -16 | | |
| | | | | 8.2 | Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) | -2.209 | -3.018 | -3.072 | -2.586 | -2.545 | -2.513 | |
| | | | | | 8.3 | Wonen en bouwen | -6.756 | -4.840 | -5.621 | -5.029 | -3.821 | -3.282 |
| | | | Totaal batens | | | | 9.052 | -7.874 | -8.710 | -7.631 | -6.383 | -5.811 |
| | | | 8.1 | kosten | 8.1 | Ruimtelijke Ordening | 1.587 | 1.357 | 832 | 832 | 832 | 832 |
| | | | | | | 8.2 | Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) | 3.105 | 3.014 | 3.088 | 2.584 | 2.505 |
| | | | | | 8.3 | Wonen en bouwen | 9.300 | 7.410 | 5.718 | 5.583 | 4.816 | 4.222 |
| Totaal kosten | | | | | | 14.002 | 11.781 | 9.636 | 9.000 | 8.153 | 7.525 | |
| Totaal Ruimte en stedelijke vernieuwing | | | | 4.950 | 3.907 | 926 | 1.369 | 1.771 | 1.714 | | | |
| Totaal 8 | | | | 4.950 | 3.907 | 926 | 1.369 | 1.771 | 1.714 | | | |
| Eindtotaal | | | | -12.483 | -15 | -251 | -301 | 718 | 1.586 | | | |